MINISTERUL EDUCAȚIEI ŞI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA „*TRANSILVANIA*'' DIN BRAŞOV
FACULTATEA DE LITERE

LUCRARE METODICO – ŞTIINȚIFICĂ
PENTRU OBȚINEREA GRADULUI
DIDACTIC I

UTILIZAREA CALCULATORULUI ÎN STUDIUL LIMBII ŞI LITERATURII ROMÂNE ÎN LICEU

Candidat :
Prof. DUMBRAVĂ EMIL
Colegiul Tehnic „G-ral David Praporgescu''
Turnu Măgurele, Teleorman

2005 – 2008

UTILIZAREA CALCULATORULUI

ÎN

STUDIUL LIMBII ŞI LITERATURII ROMÂNE

ÎN LICEU

Prefață

Redactând această lucrare, mi-am propus să ofer o perspectivă nouă în predarea limbii şi literaturii române. Trăim într-o societate în care dependența de lumea virtuală a calculatoarelor este în creştere. La prima vedere, disciplinele umaniste şi calculatorul sunt două realități diferite cu posibilități reduse de a interacționa. Cum poate gestiona o maşină electronică resurse şi conținuturi caracterizate prin maximă subiectivitate ? Poate fi util calculatorul în studiul disciplinei limba şi literatura română ?

Încercând să răspundă la aceste întrebări, cercetarea de față nu îşi propune să epuizeze o temă de cercetare, ci să ofere o perspectivă într-un domeniu care la noi este abia la început.

Înainte de a începe să strâng materiale în vederea conceperii acestei lucrări, am remarcat, pe site-uri de specialitate, că state precum Franța, Spania, Canada, S.U.A., Anglia au implementat în şcoli programe de studiu în cadrul cărora întreg procesul didactic este informatizat. În acest context, al dezvoltării accelerate a resurselor informaționale, în lume se vorbeşte tot mai mult despre implicațiile sociale şi culturale ale Internetului şi despre funcțiile acestuia, mai importante fiind cele de comunicare şi documentare.

Subliniez faptul că, în redactarea acestei lucrări, nu am găsit prea multe resurse bibliografice în limba română. Cu excepția unor cărți şi articole (puține la număr), toate materialele utilizate sau în care am găsit idei interesante au fost luate de pe site-uri educative franțuzeşti, spaniole, englezeşti, din S.U.A. ; intenția mea a fost să aplic, în cadrul studiului limbii şi literaturii române, metodele şi procedeele specifice Instruirii Asistate de Calculator în maniera în care specialiştii occidentali au realizat acest lucru în domeniul disciplinelor umaniste.

În *„Introducere''* am prezentat imaginea actuală a şcolii româneşti, aspecte tradiționale şi moderne care țin de didactica disciplinei. Ideea de la care am pornit este aceea că profesorul ar trebui să depăşească tiparele şi să înțeleagă mai bine realitățile şi necesitățile învățământului românesc.

O prezentare a resurselor didactice virtuale era absolut necesară. Am realizat acest lucru în partea a doua a lucrării, în care sunt descrise majoritatea resurselor formative

oferite de Instruirea Asistată de Calculator (I.A.C.), sarcinile didactice bazate pe T.I.C. (Tehnologia Informației şi a Comunicațiilor) şi resursele educative ale Internetului.

Pentru a putea desfăşura o activitate educativă de calitate, trebuie să cunoaştem bine conceptele informatice şi resursele pe care tehnologia şi Internetul le pot oferi celor care studiază limba şi literatura română. A treia parte a lucrării clarifică şi defineşte concepte precum hipertextul, hipermedia, cartea electronică, biblioteca virtuală, resursele multimedia. Fără integrarea acestor elemente în activitatea didactică, nu putem vorbi despre I.A.C.

A patra parte a lucrării tratează aspecte legate de utilizarea resurselor electronice în procesul de instruire. Am avut în vedere pregătirea profesorilor pentru a face față unor astfel de provocări, utilizarea Internetului în câmpul educației precum şi definirea scenariului didactic din perspectiva integrării resurselor educaționale multimedia.

În ultima parte a lucrării am oferit modele concrete de aplicare a metodelor oferite de T.I.C. în abordarea conținuturilor didactice. Am oferit sugestii în conceperea lecțiilor de literatură şi de limbă şi comunicare, prezentând şi aspecte ale proiectării didactice.

Instruirea Asistată de Calculator are nenumărate metode şi tehnici, posibilități de realizare şi aplicare. În acest studiu mi-am propus să ofer câteva modele de integrare în didactica limbii şi literaturii române a acestor resurse virtuale care ne par astăzi moderne, de actualitate. Spun acest lucru pentru că, într-un viitor apropiat, situația se va schimba ; cu sau fără voia noastră, tehnologiile noului mileniu vor fi prezente pretutindeni în şcoală şi în societate.

I. Introducere

1.Orientări tradiționale şi moderne

2. Stadiul actual al domeniului. Ipoteze conceptuale

3 .Tradițional şi modern în didactica limbii şi literaturii române

4. Noile tehnologii ale educației

1.Orientări tradiționale şi moderne

Despre şcoala românească din ultimii ani ar trebui să discutăm ca despre o şcoală în schimbare. Până în 1989, principalele metode de studiu erau cele expozitive. Se transmiteau cunoştințe, se memorau, se reproduceau cunoştințele transmise. O notă bună era indiscutabil corelată cu asimilarea unei cantități mari de informații. La literatura română erau la modă comentariile literare gata făcute, transmisibile din elev în elev, din generație în generație, rețete sigure pentru a promova la bacalaureat, pentru admiterea la facultate.

După 1989, în şcoala românească au apărut schimbări. Comentariile literare au continuat să existe, însă accentul s-a deplasat către elementele de limbă şi comunicare, de pe informativ pe creativ; elevul trebuie nu numai să cunoască opere literare, ci să ştie să se exprime corect, să emită judecăți de valoare, să utilizeze resursele limbii.

În ultimii ani învățarea bazată pe interdisciplinaritate a câştigat teren, impunând noi cerințe didactice. Metodele de predare - învățare s-au diversificat, au apărut noi tehnici educative bazate pe colaborare, pe interactivitate şi comunicare.

În acest context, al evoluției societății, al diversificării informației şi al schimbărilor tot mai rapide din ultimii ani, impunerea ordinatorului în şcoală ca

instrument didactic a fost inevitabilă. Oferind un ajutor nepreţuit la disciplinele exacte, prezenţa calculatorului la ora de limba şi literatura română a fost respinsă la început. S-a vorbit despre clişee, despre învăţarea mecanică, despre eliminarea creativităţii. Amintim aici opinia lui Jean Piaget care afirmă:

„Învăţământul programat conduce bine învăţarea, dar nu ajută deloc la creaţie''[1](1972, p.136).

Chiar şi astăzi asistăm la numeroase opinii pro şi contra utilizării maşinii de calcul la ora de română.

În ceea ce priveşte învăţământul din România, cred că ar trebui să luăm exemplul ţărilor cu o bogată tradiţie în tehnologia informaţiei şi să încercăm să oferim asupra actului educativ şi o altă perspectivă – aceea pe care ne-o oferă aplicarea noilor tehnologii în câmpul educaţiei. Căci în cadrul predării unei discipline, avantajele şi dezavantajele trebuie corelate cu scopurile urmărite.

2. Stadiul actual al domeniului. Ipoteze conceptuale

Elaborarea de oferte curriculare din partea Ministerului trebuie să aibă în vedere influenţa mijloacelor de comunicare şi a noilor tehnologii asupra adolescenţilor precum şi acţiuni de culturalizare concrete. Există un consens în a afirma că mijloacele de comunicare (TV, presă, radio, cinema, Internet) exercită o influenţă puternică asupra adolescenţilor, că posedă un potenţial pedagogic ridicat care ar trebui utilizat în procesul de educaţie.

Poate că inovaţia, deşi timidă, trebuie să aibă în vedere o serie de teme transversale care, pe de-o parte limitează selectarea cunoştinţelor derivate din disciplinele tradiţionale iar pe de altă parte propun încorporarea în curriculum-ul şcolar învăţarea de probleme care privesc experienţa cotidiană, cunoştinţe utile pentru dezvoltarea personală şi socială (educaţia pentru mediu, pentru pace, pentru consum, pentru respectul reciproc etc.)

În ceea ce priveşte necesitatea de a încorpora în curriculum-ul şcolar tehnici educative bazate pe T.I.(Tehnologia Informaţiei), aceasta este justificată având în vedere că:

[1] Piaget, Jean, *Psihologie şi pedagogie*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1972, p. 136 apud Nicola, Ioan, *Tratat de pedagogie şcolară,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1996, p. 395

- educația care se face în acest moment în şcoli este inadecvată, având în vedere direcțiile de dezvoltare a societății (atât la nivelul conținuturilor, cât şi la nivelul metodelor, în mare parte de tip tradițional) ;
- şcoala pierde în mod accelerat locul privilegiat şi rolul de factor principal de culturalizare; locul acesteia este luat de televiziune şi de Internet ;
- este necesară o strategie de implementare a noilor tehnologii în şcoală.

3 .Tradițional şi modern în didactica limbii şi literaturii române

Didactica limbii şi literaturii române oferă o multitudine de metode, mijloace, procedee şi strategii educative care, aplicate cu succes, pot aduce satisfacții şi rezultate participanților la actul educativ.

În procesul educativ, la limba şi literatura română pot fi utilizate cu succes toate metodele, procedeele şi strategiile didactice tradiționale. Studiul gramaticii limbii române şi al literaturii presupune cumularea mai multor tehnici şi abordări. La ora de limba română nu există metodă universal valabilă; pentru fiecare scriitor, curent literar, lecție de limbă şi comunicare trebuie adoptate metode potrivite de predare în vederea obținerii succesului şcolar.

Nu este corect să ne imaginăm, în situația actuală, că apariția şi implementarea tehnologiilor moderne vor face să dispară cărțile sau tabla din sălile de clasă. Studiul unei opere literare va presupune întotdeauna lectura unei cărți şi formarea deprinderilor pentru interpretarea ei. Tehnologiile viitorului propun, alături de modalitățile tradiționale de studiu, şi alte abordări care au o bază conceptuală nouă, însă nu exclud nimic, ci completează, oferind noi puncte de vedere asupra unei anumite probleme sau direcții de studiu.

Văzută astăzi ca o metodă didactică de ultimă oră, instruirea asistată de calculator îşi are originea în ,,instruire programată".

„Instruirea programată este o strategie care constituie o aplicare a principiilor ciberneticii la procesul de învățământ[2]" (Nicola,I.,1996, p. 395).

Principalele tipuri de programare sunt: programarea liniară (B.F. Skinner), programarea ramificată (N. Crowder), programarea combinată. Tot în acest context, Nicola vorbeşte şi despre maşinile de instruire, *„dispozitive mecanice, electromecanice şi electronice cu ajutorul cărora se administrează programul elaborat[3]"(Nicola, I., 1996).*

După Sorin Cristea (2000), instruirea asistată de calculator *„reprezintă o metodă didactică/de învățământ, care valorifică principiile de modelare şi de analiză cibernetică a activității de instruire în contextul noilor tehnologii informaționale şi comunicaționale, caracteristice societății de tip postindustrial.[4]''*

Instruirea programată şi instruirea asistată de calculator se regăsesc în tratatele de pedagogie alături de metode precum explicația, demonstrația, problematizarea, brainstorming-ul. Motivele pentru care nu au fost utilizate aceste metode: aplicarea lor cere dotări speciale (calculatoare) care abia în ultimii ani au pătruns în şcoli (de obicei metoda era utilizată experimental); evoluția inteligenței artificiale a contribuit la răspândirea resurselor Tehnologiei Informației, până acum câțiva ani acestea fiind inaccesibile.

„Instruirea asistată de calculator devine astăzi o nouă cale de învățare eficientă, valabilă la toate nivelurile, treptele şi disciplinele şcolare şi universitare[5]'' (Sorin Cristea, 2000)

4. Noile tehnologii ale educației

Voi încerca să prezint aici câteva probleme noi ale studiului limbii şi literaturii române generate de introducerea noilor tehnologii în şcoală. Studiul disciplinei va cunoaşte alte modalități de abordare menite să completeze metodele didacticii tradiționale şi să diversifice câmpul cunoştințelor elevului prin oferirea de idei şi concepte noi, în concordanță cu cele actuale.

[2] Nicola, Ioan, *Tratat de pedagogie şcolară,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1996, p. 395
[3] *Ibidem*.
[4] Cristea, Sorin, *Dicționar de pedagogie*, Editura Litera Internațional, Chişinău-Bucureşti, 2000, p. 196
[5] *Op. cit*., p. 196

Reținem aici faptul că în școala românească a fost implementat de câțiva ani un sistem virtual de educație A.E.L. (Advanced E-learning sau Asistent Educațional pentru Licee). A.E.L. este o platformă educațională complexă oferită de Ministerul Educației şi de Siveco; sunt propuse elevilor o serie de lecții interactive în format electronic pentru numeroase discipline.

,,Platformă integrată completă de instruire asistată de calculator şi gestiune a conținutului, AeL este un sistem integrat de predare, învățare şi gestiune a conținutului, bazat pe principii educaționale moderne. Platforma de eLearning AeL oferă suport pentru predare şi învățare, pentru testare şi evaluare, pentru administrarea conținutului, monitorizarea procesului de învățământ şi concepție curiculară.

AeL poate fi folosit pentru învățarea condusă de profesor/instructor sau pentru învățarea independentă. Există implementări AeL în învățământul preuniversitar, învățământul universitar şi la corporații, pentru nevoile de instruire internă. AeL este proiectat având în vedere criteriul flexibilității: folosire în diferite limbi, regiuni, diferite niveluri de studiu şi tipuri de organizații.

În dezvoltarea sistemului AeL, specialiştii SIVECO Romania sunt sprijiniți în permanență de pedagogi cu experiență şi de profesionalismul echipei tehnice în domeniul software.

Sistemul AEL urmăreşte:

-să sprijine procesul de predare/învățare prin mijloace informatice moderne, punând la dispoziția dascălilor un instrument complementar

-să faciliteze procesul de învățare

-să stimuleze cretivitatea şi competiția, dar şi lucrul în echipă

-să utilizeze softurile de simulare ca substitut pentru materialele şi instrumentele didactice scumpe sau greu de procurat.

Caracteristici generale:

Interfață prietenoasă, adaptabilă, diferențiată în funcție de tipul de utilizator, grupurile din care face parte şi drepturile de acces;

Uşor de instalat şi de administrat (4780 de platforme sunt instalate în unitățile de învățământ din România!)

Suport multi-lingvistic şi regional: AeL este uşor de transpus într-o altă limbă şi uşor de reconfigurat.

AeL este o soluție completă de eLearning oferind facilități de gestionare şi prezentare de diverse tipuri de conținut educațional precum materiale interactive tip multimedia, ghiduri interactive, exerciții, simulări, jocuri educaționale şi multe altele. Sistemul dispune de o bază de cunoştințe electronică, cu funcții de gestionare si administrare de conținut educațional, adaptabilă, configurabilă, indexabilă.

AeL este optimizat pentru:

-învățare sincronă, profesorul controlând în întregime lecția, creând, coordonând şi monitorizând mediul educațional

-învățământ asincron - studiu în ritmul personal al elevului/studentului, proiecte de colaborare; învățământ la distanță.

AeL este menit să ofere un suport puternic factorilor responsabili în domeniile decizional, de control, de planificare, prognoză, urmărire şi previziune a procesului de învățare[6]*.''*

La disciplinele umaniste aceste lecții aproape că lipsesc. Specificul disciplinei limba şi literatura română face ca o serie de clasificări, teste grilă, tipuri de itemi să nu poată fi aplicate având în vedere aspecte precum creativitatea, originalitatea şi subiectivitatea la nivelul conținuturilor didactice. De aici derivă dificultatea formalizării lecțiilor pentru a fi tratate computerizat.

Profesorul de limba şi literatura română va trebui să aibă o imaginație bogată pentru a oferi elevilor posibilitatea de a utiliza calculatorul atunci când studiază această disciplină. Mai înainte, însă, de a arăta cum poate un elev să se folosească de noile tehnologii, este nevoie să prezentăm avantajele utilizării acestora în câmpul educativ.

[6] Sursa: *http://www.siveco.ro/products_ael.jsp*

II. Resursele didactice virtuale

1. **Utilizarea calculatorului – resurse formative**
2. **Mijloace formative electronice la ora de limba şi literatura română**
3. **Internetul ca mijloc de comunicare**
4. **Sarcini didactice bazate pe T.I.C.**
5. **Laboratorul multimedia**
6. **Resursele educative ale Internetului**

"A devenit cumplit de evident că tehnologia ne-a depăşit umanitatea"[7].

(Albert Einstein)

1. Utilizarea calculatorului – resurse formative

a) Noi resurse formative în achiziția cunoştințelor

Instruirea Asistată de Calculator (I.A.C.) are la bază modelul cognitivist al învățării. Spre deosebire de modelul tradițional care vizează memorarea, organizarea cunoştințelor în memorie şi utilizarea acestora, teoriile învățării bazate pe I.A.C. propun un model în care *achiziția cunoştințelor* este înlocuită cu *construcția cunoştințelor* (abilități, deprinderi, informații). Predarea devine, din transmitere de cunoştințe, un act didactic care ajută la construirea piramidală a acestora.

[7] http://www.dilemaveche.ro/index.php?nr=172&cmd=articol&id=5738

I.A.C. poate, în acest context, modifica modul de a citi, de a scrie, de a comunica şi de a învăța al celor implicați în proces. Mediile virtuale construite în această perspectivă vor permite un învățământ individualizat, interactiv, bazat pe activități complexe. Strategiile didactice bazate pe modele vizând interacțiunea şi rezolvarea de probleme generează indivizi capabili să se angajeze în activitatea de a-şi construi, organiza şi structura cunoştințele[8].

În ceea ce priveşte resursele multimedia, acestea oferă acces la informație, însă nu garantează stratificarea cunoştințelor decât dacă se studiază într-un cadru formal. Alte probleme care apar: capacitatea subiectului de a căuta informația, procesarea acesteia; în ceea ce priveşte Internetul, nu găsirea informației este o problemă, ci găsirea informației pertinente.

Un alt concept propus de noile teorii este acela al învățării în colaborare. Resursele informatice se dovedesc eficace în acest tip de activități, în cazul grupurilor omogene sau diversificate de elevi ajungându-se la situații complexe de învățare. Strategiile bazate pe T.I. determină creşterea motivației elevilor, le oferă posibilitatea să interacționeze cu alți indivizi, să profite de experiența şi cunoştințele acestora în scopul construirii propriului cod de valori şi atitudini. Celor trei elemente ale actului pedagogic tradițional – elevul, profesorul şi conținuturile învățării – s-ar putea adăuga situația de învățare, resursele informatice şi tehnologia[9].

b) E-learning-ul şi învățarea permanentă

Societatea actuală cere o pregătire continuă care să permită persoanelor implicate în actul educațional o actualizare permanentă a acelor cunoştințe achiziționate pe durata educației formale. În acest context, noile tehnologii ale informației aduc însemnate contribuții modului de organizare şi comunicare al informației, promovării de noi modalități de a citi şi scrie texte.

T.I. permit depozitarea, accesul şi recuperarea unor mari cantități de informație. Scrierea şi citirea textelor înregistrează schimbări în special calitative, în sensul în care se

[8] Pélissier, Chrysta, *„Caractérisation des interfaces porteuses d´information mises en œuvre dans un environnement informatique d´aide à l´apprentissage de la* lecture'' în ALSIC, 2003, vol.6, 2 ; sursa : http:// alsic.u-strasbg.fr/Num11/pelissier/alsic_n11-rec2.htm

[9] Denis Legros & Jacques Crinon, *,,Analyse de Psychologie des apprentissages et multimédia''* , apud Véronique Quanquin în ALSIC, 2003, vol.6, 2 ; Sursa: http://alsic.u-strasbg.fr/Num11/quanquin/alsic_n11-liv1.htm

trece de la un text imprimat liniar la posibilitatea de a citi şi scrie un hipertext* într-un mediu electronic. La acest nivel se impune prezentarea noțiunii de e-learning.

Conform Cucoş (2006), „*termenul [e-learning] este preluat din literatura anglo-saxonă şi se referă la învățarea facilitată de mijloacele electronice*[10]*''*.

Comisia Europeană, în studiul A.F.E.C. – Info 2004[11] (apud Cucoş 2006), defineşte e-learningul ca „*utilizare a noilor tehnologii multimedia şi a Internetului pentru a ameliora calitatea învățării, facilitând accesul la resurse şi servicii, precum şi schimburile şi colaborarea la distanță''*.

Creşterea volumului de informație şi schimbările tehnologice accelerate din marile instituții cer ca personalul să aibă competențe adecvate pentru a putea lua decizii şi pentru a rezolva problemele care apar. În acest context, individul trebuie să-şi dezvolte abilitățile care să-i permită, cu ajutorul noilor tehnologii, accederea la educație (dacă nu ca prezență activă, măcar în cadrul unui program de educație la distanță). Pregătirea constă în dezvoltarea competențelor care permit o adaptare flexibilă la schimbările rapide care se produc în secolul nostru şi la impactul utilizării T.I.C. în viața cotidiană.

Evoluția vertiginoasă a informației, a ideilor, a societății ne semnalează faptul că tot ceea ce am învățat în şcoală, în adolescență, pregătirea de specialitate, universitatea nu sunt suficiente pentru dezvoltarea vieții profesionale. Adultul trebuie să înțeleagă că învățarea permanentă este o parte integrantă din viața sa, un proces continuu şi neîntrerupt, numai astfel putându-se adapta social şi profesional.

După Sorin Cristea, „*educația permanentă reprezintă o direcție importantă de evoluție a activității de formare-dezvoltare a personalității care urmăreşte valorificarea tuturor dimensiunilor şi a formelor educației proiectate şi realizate pe tot parcursul existenței umane şi în orice moment al existentei umane.''*[12]

Dezvoltarea serviciilor de Internet oferă posibilitatea creării de noi situații de învățare bazate pe educația digitală care comportă caracteristici precum: actualizări rapide de conținuturi, partajarea datelor, studiul în rețea. E-learning-ul este o resursă frecvent utilizată în cadrul educației la distanță, concept cu care nu trebuie să se confunde.

[10] Cucoş, Constantin, *Informatizarea în educație*, Editura Polirom, Iaşi, 2006, p. 133
[11] *Ibidem*.
[12] Cristea, Sorin, op.cit, p. 120

Aşadar, este necesar să ne pregătim. Profesori, elevi, trebuie să înțelegem că societatea secolului XXI este bazată pe tehnologia informației. Internetul pătrunde tot mai mult în viața noastră iar investițiile în educație şi în T.I. au fost şi vor fi binevenite în majoritatea domeniilor în care utilitatea acestora este vizibilă.

2. Mijloace formative electronice la ora de limba şi literatura română

Modalitățile diferite de abordare a conținuturilor şi de structurare a sarcinilor didactice ne obligă să facem o distincție clară în cadrul disciplinei între orele de limbă şi comunicare şi orele de literatură. Distincția este necesară deoarece anumite resurse informatice pot fi folosite numai la literatura română, altele numai la limba română.

Ideea de bază este aceea că, pentru a exista un proces real de învățare, nu este suficient să petreci timp în universuri virtuale, să utilizezi CD-uri multimedia sau să comunici cu softuri inteligente. Este necesar ca aceste operații să fie realizate de un subiect cu scopul de a realiza o *sarcină* didactică, ataşată unui proiect şcolar.

Sarcina trebuie să fie însoțită de ghidarea subiectului în căutările sale pe Internet. Elaborarea unei sarcini trebuie să aibă în vedere: obiectivele pedagogice, situația inițială, tipul activității, participarea (rolurile) subiectului şi profesorului şi dispozitivul. De asemenea, trebuie să facem apel la activități care presupun situații-problemă, creativitate, interacțiuni cu diverşi factori, atât în timpul, cât şi după executarea sarcinii.

Cel care doreşte să utilizeze produse multimedia în scopul învățării şi aprofundării disciplinei limba şi literatura română dispune de resurse pedagogice precum CD-uri şi site-uri Internet.

CD-urile conțin cărți electronice, dicționare, enciclopedii virtuale privind opera marilor scriitori români (I.L.Caragiale, Nichita Stănescu). Anumite edituri şi institute de cercetare a limbii române au realizat instrumente de lucru precum corectoarele ortografice care să ajute elevii în efectuarea temelor (exemplu - Corector electronic - cd, Editura Litera).Un astfel de soft este de mare ajutor; el înglobează un dicționar şi are posibilitatea de a ,,învăța'' cuvinte noi pe măsură ce utilizatorul le întâlneşte şi le introduce în baza de date. Edituri precum *Humanitas, Literasoft* etc. oferă cărți în format electronic cu operele unor scriitori români ca Mircea Cărtărescu, Gabriel Liiceanu (Despre minciuna (audiobook)), Andrei Plesu (Despre bucurie in est si in vest si alte eseuri (audiobook))[13]

[13] A se consulta Anexele 3, 4 ;

etc. Multe dintre aceste materiale (de tip multimedia) fac apel la imagine, sunet, text, animație; reprezentările sunt complexe iar atenția utilizatorului este atrasă de elementele de noutate, ingeniozitate şi diversitate.

Întrebarea care se pune aici este: în ce măsură aceste resurse sunt ele pedagogice ? În măsura în care studiul limbii şi literaturii române se organizează într-un cadru formal, având ca suport de discuție materialele sus-amintite.

Resursele oferite de Internet

În ceea ce priveşte distribuirea sarcinilor, prioritare sunt cele care vizează utilizarea Internetului. Orientările moderne ale educației se bazează pe resursele educative ale Internetului şi pe utilizarea lor în practică. Câteva exemple sunt relevante:

- interculturalitatea, realizată prin proiecte în colaborare
- creațiile colective (colaborare)
- integrarea şi diferențierea conținuturilor educative de cele informative
- multimedia (utilizarea imaginii, sunetului şi a textului)
- învățarea prin joc (motivația prin intermediul jocului şi reducerea stresului)
- comunicarea autentică (forumurile de discuții, chat-ul, corespondența electronică)

Anumite site-uri propun colaborări, teme de discuție, problematizarea lecturilor. De prim interes sunt site-uri ale instituțiilor culturale precum: biblioteci, universități, edituri, şcoli, reviste, publicații electronice etc.

În ceea ce priveşte gestionarea datelor, atât profesorul, cât şi elevul pot să se mulțumească să utilizeze Internetul (în scopuri proprii) pentru a căuta date pe Internet pe care le vor exploata ulterior; de asemenea, pot găsi aici idei de activități, de proiecte. Elevul poate să se documenteze pe o anumită temă care îl interesează; poate desfăşura activități fără a fi evaluat. Scopul acestor activități este de a trezi la elevi dorința de a se informa, de a se perfecționa, de a căuta informații utile în vederea studiului individual.

3. Internetul ca mijloc de comunicare

În domeniul educației, comunicarea între elevi, profesori şi specialişti este un element important cu impact asupra activității fiecăruia. Modalitățile de comunicare la distanță sunt, grație Internetului, numeroase şi diversificate.

Începem cu o afirmație a lui Francois Mangenot care susține că Internetul stă la baza achiziției cunoştințelor. Această achiziție se bazează pe comunicare. În timpul comunicării se realizează schimburi de informație.[14]

Saloanele virtuale (chat-rooms) – reprezintă modalitatea cea mai simplă de comunicare în timp real cu persoane conectate la Internet din orice colț al lumii. Denumite *,,chat''* sau *,,messenger'',* aplicațiile permit schimbul de mesaje, fotografii, videoclipuri; s-a vorbit mult despre limbajul chat-ului, despre şabloane, incoerență, despre reguli proprii de scriere şi de *,,codificare''* a sensurilor. Această modalitate de comunicare permite schimbul rapid de opinii între specialişti, elevi, profesori şi nu necesită costuri mari.

Un alt tip de comunicare în spațiul virtual este cel reprezentat de *forumurile de discuții.* Comunicarea nu se realizează instantaneu, există un timp mai îndelungat între schimburile de replici. Avantajul este dat de faptul că mesajul rămâne mult timp pe forum, el putând fi citit şi de alte persoane. La literatura română există o multitudine de resurse în acest sens. Vom enumera site-uri de poezie, de literatură, site-uri ale revistelor literare (*Observatorul cultural, Dilema Veche, România Literară*), ale editurilor care oferă şi cărți virtuale, anchete ale ziarelor. La limba română recomandăm site-ul *www.pruteanu.ro/forum/forum.php* unde găsim o bogată colecție de materiale privind aspecte ale scrierii şi pronunțării corecte şi multe altele. Forumurile acestor site-uri sunt o resursă importantă pentru schimburile de opinii privind cărți apărute, articole pe teme de literatură, limbă şi cultură, evenimente literare, apariții editoriale.

Forumurile au, în primul rând, o funcție informativă. Citind opiniile celorlalți participanți la discuții, elevul îşi îmbogățeşte cunoştințele şi îşi dezvoltă spiritul critic. Adesea, astfel de forumuri au un moderator care propune teme interesante de discuție şi stimulează interesul participanților. Pentru a putea emite o opinie pertinentă, în legătură cu tema în cauză, participantul trebuie să citească în prealabil mesajele celorlalți participanți.

[14] Mangenot, François, *,, Classification des apports d'Internet à l'apprentissage des langues''* în Alsic, dec. 1998, 1.2 ; sursa : http://alsic.u-strasbg.fr/Num2/mangenot/alsic_n02-pra1.htm

Mesajele postate trebuie să fie în concordanță cu tema, cu regulile impuse de moderator şi să țină seama şi de părerile celorlalți participanți (la care să se raporteze într-o anumită măsură).

Utilizarea acestei metode are următoarele avantaje:

- elevul învață să comunice eficient
- pentru a purta un dialod cu alți indivizi pe o temă de limbă sau de literatură este obligat să studieze respectivul subiect (sau măcar să se informeze)
- citind opiniile celorlalți îşi dezvoltă spiritul critic şi inteligența

Notă: Participarea elevului la un forum nu poate fi impusă. Forumul este un mijloc de comunicare în vederea realizării unei alte sarcini didactice.

Comunicarea trebuie să aibă ca scop realizarea unei sarcini, a unui proiect iar consultarea datelor trebuie să fie ghidată de scopuri asemănătoare.

4. Sarcini didactice bazate pe Tehnologia Informației la orele de limbă şi literatură

Este necesar să avem în vedere că:

- orice sarcină didactică vizează dezvoltarea şi dobândirea de competențe
- presupunem deja existentă competența utilizării unui calculator, întrucât elevii studiază informatica din clasele gimnaziale
- pentru fiecare sarcină didactică propusă, vom enumera competențele dobândite

Sarcinile didactice bazate pe T.I. au în vedere competențe privind:

a). Informarea, culegerea şi procesarea datelor (portofoliul, eseul, referatul, diverse proiecte)

b). Redactarea şi prezentarea lucrărilor folosind resurse ale T.I. (redactarea de documente, realizarea de prezentări în Power Point)

c). Utilizarea de softuri educaționale în cadrul realizării unor teme

a) Informarea, culegerea şi procesarea datelor

Sunt acțiuni complexe executate în scopul executării unei sarcini.

Proiectul

Este exemplul clasic de sarcină didactică şi comportă multiple forme şi modalități de realizare.

Proiectul ca instrument de evaluare[15]:

- se desfăşoară pe o perioadă de timp de câteva zile sau câteva săptămâni;
- începe în clasă prin precizarea temei, definirea şi înțelegerea sarcinilor de lucru, continuă în clasă şi acasă şi se încheie în clasă prin prezentarea unui raport despre rezultatul obținut şi expunerea produsului realizat;
- poate lua forma unei sarcini de lucru individuale sau de grup;
- trebuie organizat riguros în etape, ca orice muncă de cercetare;
- facilitează transferul de cunoştințe prin conexiuni interdisciplinare;

Metoda proiectului presupune parcurgerea unor paşi, de la pregătirea acestuia, la evaluare:

1. Pregătirea proiectului
2. Stabilirea ariei de interes şi a tematicii proiectului
3. Stabilirea premiselor inițiale
4. Identificarea şi selectarea resurselor materiale

[15] Sursa : *www.edict.ro/articole/proiectul-metoda interdisciplinara*

5. Precizarea elementelor de conținut ale proiectului (pentru prezentarea în scris sau orală)

- pagina de titlu (tema, autorii/autorul, clasa, şcoala, perioada de elaborare)
- cuprinsul (titlurile capitolelor, subcapitolelor, subtemelor, etc.)
- argumentul
- dezvoltarea elementelor de conținut (pliante, postere, diagrame, citate, desene, cântece)
- concluzii (elemente de referință desprinse din studiul temei)
- bibliografia
- anexa (toate materialele importante rezultate)

În cadrul realizării unui proiect, este bine ca elevii să colaboreze în vederea schimburilor de idei, a dezvoltării creativității.

Remarcăm aici încercările unor specialişti de la universități din Franța. Cercetătorul Petitjean (1989)[16] propune realizarea unui jurnal şcolar realizat în echipă (sarcină-proiect). Experiența francezilor este relevantă în acest sens, exemplul devenit clasic (elevii să trimită simultan idei în legătură cu imaginarea unei a cincea călătorii a lui Cristofor Columb) arată că se poate realiza un proiect colectiv în timp real cu ajutorul mesageriei electronice instantanee.

Un alt tip de proiect care poate fi efectuat folosind scrierea în colaborare este realizat cu ajutorul curierului electronic (email-ul). Se presupune o temă, participanții trimit mesaje iar un moderator centralizează datele, rezultatul fiind redifuzat pentru o mai bună cooperare şi comunicare în cadrul proiectului. Metoda este utilă în cadrul lecțiilor de literatură, unde se face apel la creație, imaginație şi opinii personale.

Proiectul poate avea în vedere la ora de literatura română redactarea unor eseuri, a unor creații literare pe diferite teme care vizează activitatea literară a unui scriitor, interpretări, critica criticii etc. Profesorul poate propune aici realizarea unui portofoliu virtual care să conțină o abordare monografică a operei unui scriitor.

Avantajul acestei metode este acela că pot fi cooptați în realizarea unui proiect şi elevi de la alte şcoli, din alte localități, din alte țări chiar. Se pot realiza eseuri pe o anumită temă, simpozioane virtuale, colaborări între şcoli, concursuri. În final, rezultatele proiectelor efectuate în colaborare se afişează pe Internet, realizând feed-back-ul virtual. În favoarea publicării proiectelor, Internetul oferă multiple facilități iar costurile se apropie de

[16] Mangenot, François, *,, Classification des apports d'Internet à l'apprentissage des langues''* în Alsic, dec. 1998, 1.2 ; sursa : http://alsic.u-strasbg.fr/Num2/mangenot/alsic_n02-pra1.htm .

zero. În acest sens, Guedon (1997)[17] remarcă faptul că Internetul democratizează posibilitatea de a publica la un nivel care nu ar fi fost niciodată atins de textul tipărit pe hârtie.

b) Redactarea şi prezentarea lucrărilor folosind calculatorul

La orele de limbă şi literatură calculatorul, în calitate de instrument didactic, poate contribui la activităţi precum:

- redactarea propriu-zisă a textelor (utilizarea procesoarelor de texte), eseurilor, referatelor
- redactarea formularelor tipizate (şabloane de scrisori, cereri, adeverinţe, procese-verbale)
- prezentarea unor lucrări, a unor planşe, scheme utilizând aplicaţia Power Point şi videoproiectorul.

Menţionăm că procesorul de texte Microsoft Word oferă utilizatorului posibilitatea de a despărţi automat în silabe cuvintele la capăt de rând, să corecteze greşelile de ortografie şi de lexic din text (graţie unui dicţionar încorporat), să realizeze rezumatul unui text, să genereze automat cuprinsul unei lucrări.

Profesorul are posibilitatea să realizeze cu elevii simple operaţii de tehnoredactare de text, explicând faptul că un PC ne poate uşura munca dacă ştim să ne folosim de facilităţile oferite de programele sale. Se verifică dacă fiecare elev ştie să configureze aplicaţia Microsoft Word să caute greşelile de ortografie, să realizeze automat un rezumat sau un cuprins.

Aplicaţie: Elevii sunt solicitaţi să extragă ideile principale ale unui text, pe baza cărora vor realiza rezumatul. Apoi se cere să se realizeze rezumatul aceluiaşi text, dar cu ajutorul PC-ului. Se compară şi se discută cele două variante.

Aplicaţia Microsoft Power Point este folosită la prezentări de planşe, materiale didactice, pagini scrise în Microsoft Word etc. În situaţii deosebite, se poate utiliza împreună cu videoproiectorul. Metoda este preferată în special în cadrul susţinerii lucrărilor de sfârşit de semestru, de ciclu, atestate, lucrări de diplomă etc.

[17] *Ibidem*.

O imagine face cât o mie de cuvinte spune un proverb. În mod similar, o prezentare de calitate poate transmite foarte multe informații utile unui auditoriu într-un timp foarte scurt. Cu toate acestea sunt foarte frecvente situațiile în care suntem nevoiți să urmărim prezentări jalnice, cu text de dimensiuni mici şi culori neinspirat alese, cu slide-uri prea încărcate, cu grafice prea detaliate, cu animații care obosesc atenția şi deseori lipsite de conținut.

PowerPoint a schimbat felul în care ținem prezentări. Să ne aducem aminte de vremea când prezentările se făceau cu folii transparente pe retroproiector. Regulile prezentării însă au rămas aceleaşi. Tehnologia ne poate fi de ajutor cu condiția să respectăm regulile de bază.

Realizarea unei prezentări presupune parcurgerea acestor etape. Mai întâi trebuie stabilit conținutul apoi se construieşte structura prezentării şi în sfârşit se face susținerea acesteia.

Etape obligatorii[18]:

- stabilirea conținutului
- strângerea materialelor şi informațiilor
- utilizarea de elemente grafice şi multimedia
- finalizarea structurii prezentării
- susținerea acesteia

Prin folosirea acestui soft, elevul învață ce înseamnă o prezentare, cât contează aspectul estetic al unui material, cum să concentreze în câteva pagini conținutul unei lucrări mai ample, să însoțească prezentarea de explicații corespunzătoare.

Aplicație: Să se realizeze o prezentare în Power Point care să conțină o perspectivă monografică asupra vieții şi operei unui scriitor (viața, activitatea literară, opera, repere critice).

c) Utilizarea de softuri educaționale

[18] Sursa: *www.microsoft.com/romania/office/powerpoint/*

În vederea pregătirii temelor la limba şi literatura română, un elev poate face apel la o serie de aplicații electronice care îi uşurează căutările. Amintim aici despre cărțile electronice, despre CD-urile care conțin sute de cărți, despre corectoarele ortografice, despre dicționarele electronice (Dex on-line). DEX-ul este o aplicație cunoscută care oferă explicații la cuvintele al căror sens nu este ştiut de utilizator. Utile sunt şi softurile care traduc texte din alte limbi străine în limba română.

*

Utilizarea Internetului ca mijloc de învățământ este pândită de pericolul comunicării fără obiective precise. Se impune, la acest nivel, existența unei sarcini sau a unui proiect care să mobilizeze elevul şi să-i orienteze activitatea. S-a vorbit, la acest nivel, chiar de o pedagogie a proiectului.

Interesantă este şi remarca lui Robert Bibeau, din Ministerul Educației din Quebec, care afirmă că nu trebuie să ne propunem ca proiect integrarea tehnologiilor informației în şcoală, ci mai degrabă să transformăm practicile pedagogice ale şcolii[19].

Aceste tehnologii moderne sunt inutile dacă profesorii actuali nu-şi schimbă viziunea pedagogică. La cealaltă extremă se află factorii de conducere ai sistemului care îşi imaginează că este suficient să introduci Internet într-o instituție de învățământ pentru a schimba practicile pedagogice.

Privită în această perspectivă, activitatea educativă este mult mai complexă şi priveşte în egală măsură toți participanții: profesori, elevi, informaticieni etc.

5. Laboratorul multimedia

Introducerea laboratoarelor multimedia în şcoli reprezintă un element esențial al dezvoltării procesului educativ şi al modernizării învățământului românesc.

[19] Mangenot, François, *„ Classification des apports d'Internet à l'apprentissage des langues''* în Alsic, dec. 1998, 1.2 ; sursa : http://alsic.u-strasbg.fr/Num2/mangenot/alsic_n02-pra1.htm

Cred că mulți profesori s-au întrebat dacă ora de limba şi literatura română ar putea fi desfăşurată în laboratorul de informatică. Este o absurditate, o necesitate, un act de curaj sau pur şi simplu acest lucru nu are sens ?

Provocarea a constituit-o implementarea platformei A.E.L. în şcoli. Pentru prima dată, majoritatea şcolilor din România au fost dotate cu laboratoare complexe, cu tehnică de ultimă oră, computere performante pe care să poată rula lecțiile în A.E.L. Însă, spre deosebire de fizică, chimie, matematică, discipline cu o bogată ofertă de lecții virtule, la limba română şi la celelalte discipline umaniste nu există decât sugestii, câteva enciclopedii şi teste.

Profesorii de limba română ar fi bine să ştie că implementarea platformei A.E.L. în şcoală este doar începutul. Chiar dacă nimeni nu s-a gândit să conceapă lecții de limbă sau de literatură pe respectiva platformă, numărul aplicațiilor şi al tipurilor de lecție care se pot desfăşura în laboratorul multimedia este destul de mare.

Pentru a putea conduce şi desfăşura o lecție de limba şi literatura română având la bază suport multimedia, este necesar ca profesorul de limba şi literatura română să ştie bine să utilizeze tehnica de calcul sau să colaboreze cu un informatician care să asigure buna funcționare a echipamentelor.

Despre sarcinile didactice am discutat. Având în vedere faptul că mulți elevi nu au acasă posibilitatea să dețină un calculator conectat la Internet, marea parte a temelor, proiectelor şi activităților trebuie să fie realizate în laboratorul multimedia, sub îndrumarea profesorului.

Vizionarea unei enciclopedii multimedia – Enciclopedia I.L. Caragiale, Enciclopedia Nichita Stănescu – contribuie la diversificarea cunoştințelor elevilor; aceştia au ocazia să vadă ecranizarea unor piese, prezentări ale vieții şi operei scriitorilor, opinii critice, imagini sugestive, poezii recitate, interviuri etc. Tot aici includem şi vizionarea unor filme ecranizate după operele marilor scriitori români precum Ion Creangă (*Amintiri din copilărie*), Liviu Rebreanu (*Ion, Ciuleandra*), Marin Preda (*Moromeții*) etc.

Profesorul poate realiza împreună cu elevii dezbateri interesante pe marginea operelor unor scriitori români şi a ecranizării operelor acestora.

De asemenea, accesul la Internet, la site-urile de cultură, limbă şi literatură se realizează sub îndrumarea profesorului care indică punctele de interes, informațiile importante pe care elevul le poate copia şi utiliza. Oferta educativă este vastă la acest nivel şi constituie subiectul unei abordări separate.

6. Resursele educative ale Internetului

Pentru participanții la actul educativ Internetul are atât un rol informativ, cât şi unul formativ. Bogăția resurselor educative (avalanşa informațională contribuie la plasarea acestei resurse pe primul loc în ierarhia surselor de informare) ne face să apelăm la acest mijloc de informare ori de câte ori avem nevoie.

Rândurile următoare conțin prezentarea unor site-uri literare şi culturale, de interes pentru profesori, elevi şi alți factori implicați în procesul de educație.

Site-urile bibliotecilor virtuale ocupă un loc deosebit în peisajul web-ului românesc.

La adresa *www.biblacad.ro/BiblioteciVirtuale.html* găsim adresele electronice ale bibliotecilor: *Biblioteca Nationalã a României, Biblioteca Centralã Universitarã din Bucuresti,Biblioteca Centralã Universitarã Timisoara, Biblioteca Centralã Universitarã "Mihai Eminescu" – Iaşi*

Cei interesați pot consulta on-line cataloagele şi listele de cărți, acestea fiind structurate pe domenii.

Un interes deosebit prezintă şi biblioteca virtuală românească de la adresa *http://biblioteca.euroweb.ro/volume.htm*. Site-ul oferă numeroase cărți electronice ale principalilor scriitori români şi este un proiect al Asociației pentru Inițiativă Culturală în Internet.

,, Situl îşi propune publicarea textelor clasicilor literaturii române; alcătuirea unor volume virtuale de sinteză pentru majoritatea domeniilor culturii şi activității intelectuale româneşti; prezentarea actualității editoriale din țară, a ofertei de carte, precum şi a dinamicii fenomenului cultural contemporan.''(http://biblioteca.euroweb.ro/)

Interesant este şi dicționarul on-line al scriitorilor români contemporani, fiecare dintre aceştia fiind prezentați cu o scurtă biografie. Aici sunt oferite şi link-uri către alte site-uri româneşti şi străine, către paginile personale ale unor scriitori (aşa-numitele *bloguri).*

Un portal cultural care funcționează ca o bibliotecă virtuală există la adresa http://www.liternet.ro/. Aici, pe lângă diverse informații, ne sunt oferite şi o serie de link-uri către site-uri de poezie. Cei interesați pot solicita o serie de reviste electronice care sosesc prin e-mail. Anumite pagini sunt destinate prezentării unor mari personalități ale

culturii române precum Mihai Eminescu sau Mircea Eliade, acestea fiind structurate pe secțiuni precum: Opere publicate, Opinii critice, Fragmente. LiterNet oferă vizitatorilor săi posibilitatea de a comenta articolele postate pe site.

O altă resursă importantă, un site dedicat poeziei româneşti contemporane găsim la adresa http://www.poezie.ro/index.php/author/. Site-ul conține peste 16.000 de texte oferite de peste 15.000 de autori. Site-ul conține: librărie virtuală, biblioteca virtuală, chat literar, galerie fotografie, top siteuri literare, linkuri culturale. Este gândit ca o resursă interactivă, comentariile şi opiniile celor care îl accesează având un rol important.

Pentru iubitorii de poezie românească, nu este de neglijat nici adresa www.romanian-voice.com unde poeții sunt prezentați în ordine alfabetică şi cu poezii selectate în funcție de cerințele publicului. Tot aici găsim şi alte resurse precum teatru, schițe şi colinde româneşti.

De interes pentru literatura română pot fi şi site-urile diverselor asociații care se ocupă de promovarea culturii, site-urile revistelor de cultură şi literatură precum: *Contrafort, Convorbiri Literare, Cuvântul, Dilema Veche, Observator Cultural, Oglinda Literară, Orizont Literar, Polemica, Respiro, Revista 22, Revista de marti, Secolul 21, Sud Est.* Adresele web ale acestor reviste le găsim accesând portalul http://www.reviste.ro/.

Spre exemplificare, vom discuta despre site-ul revistei *„România literară''*, de la adresa http://www.romlit.ro/. Găsim, printre altele şi informații culturale, grupuri de discuții, reviste literare românesti, situri culturale, scriitori români-date aniversare si comemorative, institute culturale româneşti. Aici putem căuta diverse articole după autori.

Am ales numai câteva resurse importante ale Internetului pentru iubitorii de literatură, elevi şi profesori care, cu siguranță vor găsi idei şi materiale inedite pentru orele de limba şi literatura română.

Reținem faptul că, în ultimii ani, din ce în ce mai mulți artişti, poeți, prozatori şi oameni de cultură apelează la Internet ca la un mijloc de a transmite tuturor rezultatele muncii lor. În şcoala românească ar trebui ca atenția elevilor să fie orientată şi către aceste resurse educaționale de ultimă oră.

III. Cibercultura

1. Hipermedia – o nouă formă de discurs
2. Hipertextul
3. Literatura şi hipertextul
4. Hipermedia şi învățarea autonomă
5. Va fi cartea electronică o carte a viitorului ?
6. Biblioteca virtuală – resursă didactică
7. Lectura şi resursele multimedia

Pentru a putea înțelege mai bine acest mod de abordare a textului şi tipul de aplicații propuse, consider necesar să explicăm noțiuni precum *hipertext, hipermedia, cibercultură etc.* Voi încerca acest lucru în capitolul acesta, preluând câteva dintre opiniile existente în literatura de specialitate.

Trăim intr-o lume în schimbare care îşi asumă noi paradigme şi valori. Cunoaşterea, procesarea, difuzarea şi schimbul informațiilor pertinente orientează atenția asupra noii organizări socio-culturale a societății. Globalizarea şi mondializarea sunt dimensiuni ale aceluiaşi teritoriu din punct de vedere economic şi cultural.

În jurul utilizării T.I.C. s-au dezvoltat o suită de produse, utilități, raționamente, obiceiuri şi valori pe care unii autori le-au reunit sub numele de „cibercultură''. Într-adevăr, digitalizarea conținuturilor de tip text, imagine, sunet încorporate în forme noi de conținut bazate pe structuri de tip hipertext favorizează apariția tehnologiilor care permit interactivitatea (interacțiunea umană mediată de calculator) şi posibilitățile de acces la informații.

1. Hipermedia – o nouă formă de discurs

În ultima vreme putem spune că realitatea virtuală s-a dezvoltat în mod spectaculos: imagini 3D, realități virtuale, jocuri de rol se afiliază altor forme tradiționale precum povestirea orală, cinematograful, audio-book-ul.

Producția şi consumul de ficțiune s-a schimbat radical, provocând un salt calitativ în narativizarea discursului contemporan. Informatica a promovat formalizarea inovativă şi creativă a modelelor narative iar tehnici precum digitalizarea, simularea şi interactivitatea imaginilor permit structurarea de noi strategii discursive

S-a pus problema structurării discursului utilizând mijloace digitale. Acest lucru înseamnă crearea unei noi paradigme discursive: hipertextul – un sistem de scriere electronică ce organizează informația într-o manieră non-liniară, bazat pe structura de tip rețea, alcătuit din noduri şi legături. Nodul este reprezentat de fiecare unitate de informație (un ecran, o interfață) iar legătura (sau link-ul) – conexiunea dintre aceste noduri.

Modelele textuale de tip hipermedia au la bază următoarele trăsături:

- funcționare pe baza hipertextului, lectura non-liniară a discursului ;
- integrarea resurselor multimedia, utilizarea în sprijinul textului a diferitelor tipuri de comunicare, animație, resurse audio şi video;
- interactivitatea – capacitatea utilizatorului de a utiliza sistemul prin acțiunile sale.

Când aceste medii virtuale nu vor fi departe de o utilizare pur funcțională pentru a se converti în mijloace de producere a lumilor imaginare alternative vom putea vorbi despre o estetică digitală pe care Holtzman[20] (1997) o caracterizează prin:

- *discontinuitate* : lumile artificiale sunt discontinue, nu au nimic predeterminat şi promovează alegerea şi libera decizie în funcție de interes ;
- *interactivitatea* : experiența digitală nu este una pasivă ci participativă. Opera nu se defineşte printr-o muncă privilegiată a unui artist retras pe un piedestal ci prin interacțiunea dintre operă şi public ;
- *dinamism şi vitalitate* : opera digitală generează o gamă amplă de posibilități de realizare astfel încât este nevoie de mult dinamism pentru interpretarea acesteia. Nu vom

[20] Holtzman, J.(1997) apud J. A. Rodriguez Ruiz în „*Cibercultura''*, sursa: http://es.wikibooks.org/wiki/Cibercultura#Nuevas_tecnolog.C3.ADas_y_espiritualidad

avea o experienţă estetică unica, ceea ce face ca opera digitală să fie un obiect caracterizat prin mobilitate

- *lumile eterate (fără existenţă fizică)* : nu există un *aici* al operei care nu există din punct de vedere material. În contrast cu lumile fizice, nu există limite şi centrul atenţiei textului se lărgeşte de la pagina scrisă în două dimensiuni la spaţiul tridimensional unde dobândeşte alte calităţi.
- *lumi efemere* : experienţa unei secvenţe de biţi există numai într-un anumit moment. Efectele de persistenţă digitală depind de o utilizare permanentă a calculatorului
- *stimularea comunităţilor virtuale* : desfiinţarea barierelor de timp şi spaţiu, formarea comunităţilor virtuale, generarea unei noi conştiinţe globale.

Toate acestea determină „scriitorul" care îşi propune să compună o operă în format electronic să îndeplinească funcţii noi, mult mai tehnice, precum manipularea datelor, manevrarea aplicaţiilor multimedia şi al aplicaţiilor grafice, văzându-se obligat să realizeze o activitate în colaborare cu alţi profesionişti precum programatorul, desenatorul, tehnicianul de sunet etc. Aceleaşi probleme le întâmpină şi cel care doreşte să transpună o operă din formatul clasic în format multimedia.

Hipermedia[21] va fi atunci un suport a cărui structură va fi condiţionată de două situaţii bine definite : interacţiunea cu utilizatorul şi interdisciplinaritatea.

Autorul creaţiilor de tip hipermedia trebuie să aibă în vedere:

- structurarea discursului;
- scrierea textelor (scurte, axate pe esenţial);
- structura multimedia: crearea unei structuri multimedia care să se îmbine cu textul esenţial;
- elaborarea unei atmosfere ficţionale;

[21] Termenul desemnează ansamblul de metode sau procedee utilizate pentru a scrie, desena sau compune conţinuturi care includ text, sunet, animaţie, făcând posibilă o interacţiune cu utilizatorul.Termenul *hipermedia* a fost utilizat prima dată de Theodore Nelson în anul 1970 în cartea „*No more Teacher`s Dirty Looks''*. *„Hiper"* este preluat din matematică şi vizează spaţiile multidimensionale.

În anumite contexte sensul cuvântului *hipermedia* se suprapune cu cel al cuvântului *hipertext,* în care sunetul, imaginea, textul şi hiperlegăturile se întreţes pentru a forma un continuum de informaţie. Exemple de hipermedia : reţeaua World Wide Web, peliculele în format DVD, anumite prezentări în Power Point

Sursa: http://es.wikipedia.org/wiki/Ted_Nelson

- structura interactivă: promovează jocul şi creaţia;

2. Hipertextul

Hipertextul[22] este un document informatizat alcătuit din fragmente de informaţie legate între ele cu ajutorul hiperlegăturilor. Blocurile de informaţie numerizate ale hipertextului sunt virtuale şi constituie o reţea. Spre deosebire de informaţia din paginile unei cărţi, informaţia astfel stocată are o structură discontinuă, neliniară.

> *,,Hipertextul menţine capacitatea de stocare a unei mari cantităţi de informaţie, oferită de cartea scrisă, dar înlătură toate limitările contextuale. În contrast cu liniaritatea "obiectivă" a informaţiei tipărite, sistemul hipertext oferă utilizatorului o liniaritate "subiectivă". Aceasta înseamnă că, în loc să urmeze cursul normal al documentului, utilizatorul poate alege o anumită cale de explorare dintr-o mulţime de astfel de căi posibile, definite de cel care a creat hipertextul. Rezultă deci că decizia privind ordinea prezentării informaţiei trece din sarcina celui care elaborează documentul în sarcina celui care îl citeşte (cu menţiunea că anumite limitări de parcurgere ar fi totuşi necesare pentru a asigura o citire coerentă a documentului) ‘’.*[23] (Research Institute for Artificial Intelligence)

Atunci când documentele nu sunt numai textuale ci şi audiovizuale putem vorbi de sisteme şi de documente hipermedia. Totuşi hipertextul cel mai utilizat este azi World Wide Web. El cuprinde miliarde de documente din lumea întreagă ce sunt consultate de miliarde de persoane prin reţeaua Internet.

În Internet, conceptul de document este generalizat, mai degrabă termenul ,,resursă’’ ilustrează mai bine ideea. O resursă poate fi reprezentată de un document

[22] Hipertextul este un concept inventat de Ted Nelson în 1965 în articolul „Complex information processing: a file structure for the complex, the changing and the indeterminate”. Acesta îl defineşte ca: „material scris sau grafic interconectat într-o manieră complexă, care în mod convenţional nu poate fi reprezentat pe hârtie”. Principala aplicaţie actuală a hipertextului este World Wide Web-ul şi mai ales limbajul de marcare HTML. Sursa : http://ro.wikipedia.org/wiki/Hipertext

[23] http://www.racai.ro/manual/1.10.html

textual, audiovizual, interactiv însă şi de o căsuță poştală electronică sau de un forum de discuții. Hiperlegăturile sunt integrate în aceste documente de tip hipertext prezentate sub formă de pagini web. Hipertextul permite ,,legarea'' unui cuvânt, paragraf, icon, imagine de un alt cuvânt, imagine, text.

Citind un text electronic, un lector va putea, grație hiperlegăturilor, să-şi construiască propriul traseu de lectură în funcție de preocupări şi interese. Hipertextul poate funcționa şi în afara rețelei Internet deoarece poate fi inclus într-un simplu document.

Având în vedere faptul că este dificil să definim textul, cu atât mai mult va fi mai greu să definim hipertextul. Spre deosebire de text, hipertextul nu are nici început, nici mijloc, nici sfârşit. Hipertextul permite căutarea, arhivarea datelor şi stabilirea unor legături între informații din domenii învecinate. Lectura unui hipertext nu este una numai activă, ci şi creativă. A citi un hipertext înseamnă şi a interpreta, a oferi un punct propriu de vedere, a rescrie (latura hermeneutică).

Reținem faptul că studiile efectuate pe hipertext au relevat încercarea de a-l concepe ca pe o memorie artificială asemănătoare memoriei umane. Ordinatorul reprezintă o condiție necesară care face posibilă existența hipertextului.

3. Literatura şi hipertextul

Utilizat în special de către artiştii de avangardă din S.U.A. (inițial), hipertextul oferă o libertate pe care nu o regăsim nicăieri în textul scris pe hârtie, permițând autorului să ofere şi să găsească noi modalități de exprimare. ,,Autorul'' pierde din privilegii în măsura în care un hipertext este conceput atât de către creatorul său, cât şi de către lectorul fictiv căruia i se adresează. De asemenea, conceptul de unitate a operei devine perimat deoarece opera hipertextuală este mobilă, în permanență schimbare. Hipertextul pune în valoare polisemia unei opere, sensurile ei multiple.

> *,,L`hypertexte introduira une véritable révolution dans la littérature. L`œuvre hypertextuelle est ephémere, évanescente, polysémique, ubiquitaire, idiosyncrasique et encore, et encore [...]''* [24]

Hipertextul permite multiplicarea punctelor de vedere pe care le avem asupra unei realități. Amintim aici deconstructivismul, o mişcare filozofică fondată în jurul lui Jacques

[24] http://fr.wikipedia.org/wiki/Hypertexte

Derrida, a cărei filozofie se aseamănă cu modalitățile de creare ale hipertextului. În spiritul acestei orientări, un text nu are sens în sine. El are o multitudine de sensuri dar acestea aparțin cititorului care trebuie să le descopere sau să le creeze. Hipertextul evidențiază maniera în care sensul unui text este multiplicat în conexiunile realizate cu alte texte.

La ora de literatură, crearea hipertextului presupune nu numai competențe tehnice, despre care vom discuta într-un alt capitol, dar şi proiecte pedagogice coerente, adesea interdisciplinare. Participarea elevilor la un proiect complex face necesară cunoaşterea modalităților de situare a propriului text în ansamblul care se creează şi a importanței sale.

Dezvoltarea Internetului favorizează integrarea mijloacelor hipermedia în şcoală ; în această situație trebuie să avem în vedere schimbările majore pe care le va aduce acest lucru în activitatea de predare-învățare.

Despre noile tehnologii, P. Levy[25] afirmă că proiectul arhitectural major al secolului XXI va consta în imaginarea, construirea şi amenajarea spațiului interactiv care se deplasează către ciberspațiu […] cu scopul de a înființa o eră în care tehnicile de comunicare vor fi utilizate pentru filtrarea fluxului de cunoştințe pentru navigarea în câmpul ştiinței […].

În câmpul educației, hipertextul este util în studiul literaturii deoarece permite elevului să-şi diversifice cunoştințele şi să creeze legături cu alte texte. Este stimulată şi activitatea în colaborare, elevii putând schimba informații, realiza împreună proiecte colective. Tot aici putem include studiul cu ajutorul enciclopediilor multimedia, care sunt realizate pe baza aceluiaşi concept.

Concluzia este că interesul pedagogic față de rețele şi hipertext este în funcție de gradul şi de contextul integrării acestor resurse în practica şcolară

4. Hipermedia şi învățarea autonomă

a) Resursele hipermedia.

Hipermedia îmbină hipertextul cu resursele multimedia şi reprezintă un suport complex de date pentru utilizator. Elementul de noutate, în practica şcolară este dat de

[25] Levy, Pierre, *L`intelligence collective, ,* La Découverte, 1994, Paris, p.25 apud Helène Godinet, *,,Liens et noeuds, filets et toiles''*, sursa: www.cndp.fr

utilizarea resurselor video cu suport numeric (clipuri, filme vizionate la calculator). Alături de hipertext întâlnim şi concepte precum *hiperdocumentul,* care vizează, în ultimă instanţă, tot textul electronic.

În cadrul procesului de învăţare utilizând resurse hipermedia, autonomia este o trăsătură specifică, având un rol important la acest nivel. Ea presupune ca elevul să fie capabil să-şi definească obiectivele urmărite, să-şi aleagă suportul şi tehnicile de lucru şi să-şi evalueze rezultatele ; elevul trebuie să fie conştient de reprezentările sale asupra limbii şi să-şi dezvolte conştiinţa utilizării limbajului ; este necesară şi reflecţia asupra propriilor cunoştinţe. Autonomia se învaţă. Scopul demersurilor este acela de a se ajunge la « a învăţa să înveţi », la a şti să înveţi.

Resursele hipermedia pot facilita învăţarea. Materialele de acest tip transmit informaţii multiple şi permit învăţarea prin descoperire.

Remarcăm aici faptul că hipermedia nu creează autonomia, dar o facilitează. Însă, pentru a utiliza un program, o aplicaţie trebuie să ştii ce vrei să faci şi care este cea mai potrivită cale. O informaţie găsită nu este decât o informaţie oarecare, asimilarea acesteia fiind un aspect important. Laudrillard (1995)[26] subliniază că enciclopedia pe suport electronic nu face nimic pentru a transforma informaţia în cunoaştere. Însă aici intervine contextul învăţării. Nu este de neglijat faptul că suportul electronic face ca informaţia stocată să fie mai atrăgătoare şi mai uşor de găsit.

Profesorul trebuie să fie un intermediar între elev şi informaţii ; ajutând elevul să-şi structureze cunoştinţele, acesta are rolul de a-i crea o motivaţie. Interacţiunea este, în acest caz, de natură tehnică. Afectivitatea este redusă în cadrul acestor tipuri de lecţii deoarece suporturile electronice nu pun accent decât pe noutate, pe informativ şi, în cel mai fericit caz, pe dimensiunea ludică.

Un model simplu de exerciţiu :

Se propun nişte enunţuri care conţin o eroare. Etapele aplicaţiei vizează :

- reflectare asupra erorii (descoperirea acesteia) ;
- corectarea acesteia ;
- găsirea formulării corecte ;
- analiza propriului răspuns ;

[26] Laudrillard, J., *„Multimedia and the changing experience of the learner’’,* British Journal of Educational technology, vol.26, 1995, apud Pothier, Maguy, *„Hipermedia et autonomy’’,* Hachette, 1997, p.85

Utilizarea pedagogică a mijloacelor de tip hipermedia comportă variante precum:

- lucrul individual, acasă sau la şcoală (avantaje – recomandat persoanelor ocupate; dezavantaj – nu are cine să te ajute) ;
- lucrul individual, dar elevul este ghidat de un profesor cu sfaturi ;
- lucrul împreună cu profesorul – utilizare optimă, rezultatele sunt cele mai bune, profesorul facilitează achiziția de cunoştințe.

b) Autonomie, e-learning şi feed-back

Intrnetul oferă posibilitatea de a alege ce să înveți, cum să procedezi, ce modalitate vrei să foloseşti. Învățarea autonomă este stimulată şi de e-learning. Internetul nu garantează această autonomie, doar o promovează şi o susține.

Little[27] (1991) defineşte autonomia ca fiind capacitatea de detaşare, reflexie critică, luarea deciziilor şi acțiune independentă. Nu este vorba de o metodă de predare, ci de capacitatea pe care elevii trebuie să o aibă pentru a fi mai responsabili în actul de învățare.

Învățarea autonomă implică elevii în mod activ ; aceştia trebuie să-şi controleze propria acțiune de a învăța sub îndrumarea profesorului. De fapt, aici este vorba despre a învăța să înveți, despre a şti să-ți structurezi cunoştințele. Rolul profesorului este de a ajuta elevul în această acțiune. În acest sens, Palmer[28] (1988) afirmă că nu este vorba despre ce învață elevii […] ci despre condițiile pe care profesorul trebuie să le creeze elevilor în vederea achiziției de cunoştințe. Predarea devine un act intențional de creare a acestor condiții. Nu elevul este important în acest context, nici profesorul, ci metoda de instruire folosită este principalul element pe care se axează teoria.

Trecem peste anumite detalii ale acestei afirmații care ar putea fi combătute şi subliniem faptul că profesorul trebuie să dezvolte la elevi aptitudini care să favorizeze procesul de învățare pentru a creşte autonomia procesului. Elevii trebuie să fie ghidați, iar suporturile de învățare – flexibile, în funcție de nivelurile de competență ale acestora.

---

[27] Little, David, *Learner autonomy*, Authentik, 1991, Dublin apud Luzon, Maria Jose, *„Providing scaffolding and feed-back in online environments'' în Melanges Crapel, nr.28; sursa:* http://revues.univ-nancy2.fr/melangesCrapel/article_melange.php3?id_article=288

[28] Palmer, Parker, *„The Courage to Tech'',* San Francisco (1998) apud Luzon, Maria Jose, *„Providing scaffolding and feed-back in online environments'';* sursa: *Melanges Crapel, nr.28*

Mediile de învățare electronică reprezintă un suport pentru dezvoltarea autonomiei elevilor.

Linn[29] (1996) identifică următoarele măsuri care, în concepția sa, ar favoriza e-learning-ul autonom :

- ajutorul acordat elevilor pentru a putea lua singuri decizii şi pentru o achiziție individuală de calitate a cunoştințelor;
- conştientizarea elevilor – este important să ştie cum şi de ce să învețe ;
- consilierea elevilor pentru a-şi găsi un scop, a-şi înțelege limitele şi posibilitățile şi pentru a acționa în consecință ;
- consilierea în vederea realizării unor proiecte personale;
- consilierea cu scopul creării unor elevi responsabili de pregătirea lor ;

Pentru obținerea suportului on-line, în cazul e-learning-ului, elevii trebuie să-şi stabilească scopurile cu precizie şi materialele necesare în concordanță cu obiectivele propuse. Profesorul poate structura activitățile astfel încât paşii de lucru să fie logici, informația furnizată să stimuleze capacitățile de gândire ale elevului ; alegerea şi includerea materialelor să urmărească nivelul de competență al elevilor, diversificarea sarcinilor în funcție de obiectivele propuse şi de necesități.

În cazul învățământului la distanță sau cu frecvență redusă, instituțiile în cauză au responsabilitatea de a oferi elevilor materiale şi documentații adecvate. Utilitatea e-learning-ului se dovedeşte mai ales în aceste situații. Se impune evaluarea atentă a materialelor furnizate sau propuse elevilor. Varietatea materialului trebuie să vizeze diferite stiluri de învățare iar resursele pot include text, grafică, imagini, sunet, animație. Macrostructura poate fi aceea de hipertext, bazat pe fişiere multimedia şi hiperlegături.

O prioritate maximă o reprezintă utilizarea strategiilor cognitive şi metacognitive de învățare[30].

---

[29] Linn, Marcia, ,,*Cognition and distance learning'',* Journal of the American Society for Information Science, 47/11, 1996, apud Luzon, Maria Jose, ,,*Providing scaffolding and feed-back in online environments''*- sursă: *Melanges Crapel, nr.28.*

[30] Ministère de l'Éducation de la Saskatchewan, ,, *Les stratégies de compréhension en lecture'' – sursa :* http://www.sasked.gov.sk.ca/docs/francais/fransk/fran/elem/doml/doml5.html

Strategiile cognitive presupun stimularea capacităților elevilor de analiză, sinteză, de comparație şi de clasificare a resurselor oferite de materialele care conțin resurse multimedia preluate de pe Internet.

Strategiile metacognitive au ca scop formarea deprinderilor elevilor pentru ca aceştia să-şi poată planifica, monitoriza şi evalua propria activitate de învățare. Este încurajată independența în luarea deciziilor. Strategiile metacognitive pot fi dezvoltate prin activități cu suport electronic prin care elevul încearcă să identifice obiectivele muncii sale şi îşi selectează prioritățile în funcție de propriile nevoi.

Feed-back-ul. Învățarea asistată de calculator presupune verificarea sau autoverificarea elevului cu ajutorul anumitor aplicații care generează întrebări cu răspuns multiplu, teste grilă. Utilizatorul poate afla dacă a răspuns corect la finalul testului. La limba română, gramatică şi elemente de vocabular, crearea şi utilizarea unor asemenea teste este recomandată şi utilă.

În concluzie, metodele de autoevaluare reprezintă structuri metacognitive care ajută elevul în procesul de învățare. În cadrul metodelor de evaluare amintim : auto-testul, evaluarea on-line, portofoliul electronic. Un element important al feed-back-ului este să furnizezi elevilor nişte criterii sau standarde de evaluare pe parcursul activităților desfăşurate.

Încheiem acest subiect, subliniind faptul că resursele hipermedia pot ajuta indivizii implicați în procesul educativ, dar numai sub îndrumarea corectă a unor specialişti, a unor profesori cu experiență în predarea asistată de mijloacele electronice. La ora actuală şcoala românească este la începutul procesului de implemntare a acestor tehnologii. Tot ce se întreprinde în acest sens este de domeniul experimentului, al încercării, al pionieratului. Însă rolul şcolii este de a fi la curent cu ceea ce este nou la nivelul ştiințelor educației şi de a forma indivizi capabili să se descurce într-o societate a informației.

5. Va fi cartea electronică o carte a viitorului ?

Specialişti precum Dick Brass, responsabil al departamentului de editare electronică de la Microsoft, au mers până acolo încât au prezis dispariția totală a cărții de

hârtie înainte de a trece treizeci de ani. În ce măsură cartea electronică, denumită de americani *„e-book''* mai este o carte ? Expresia *„carte numerică''* are sens ? Cartea tradiţională mai are un viitor ? Ideea lansată de Jean Clément[31] este că era glorioasă a cărţii, care a durat patru sute de ani, este pe cale să ia sfârşit sub ochii noştri. Iar cartea electronică nu reprezintă decât ultimul avatar al cărţii. Departe de a constitui un progres, ea reprezintă ultimul semn al ataşamentului nostru faţă de un obiect ameninţat cu dispariţia.

Jean Clément pune problema existenţei unui nou tip de lectură despre care am discutat mai înainte : hiperlectura, asociată noului tip de creaţie : hipertextul. Totul a fost posibil datorită apariţiei scriiturii non-liniare, inovaţie a Internetului. Această literatură a fragmentului nu este rezervată numai autorilor de enciclopedii multimedia, care o practică de mult timp. Ea corespunde unui mod de gândire mai vechi care găseşte astăzi mijloacele de a învinge limitele hârtiei şi ale liniarităţii impuse.

În mediul virtual, a scrie nu înseamnă numai să produci un text, ci să-l şi integrezi într-un ansamblu de texte scrise de alţii şi situate în reţea. Pe Internet, *vechea Republică a literelor*[32] se va constitui în jurul forumurilor şi a curierului electronic. De mare importanţă sunt legăturile între texte. Citind un text, avem acces la altul. Fiecare text oferă un parcurs infinit. Utilizarea aplicaţiilor informatice permite crearea unei scrieri dinamice de tip multimedia. Poezia electronică face primii paşi cu texte în mişcare, lansând softuri generatoare de texte[33].

Viitorul cărţii nu se va identifica celui al cărţii electronice. Perpetuarea cărţii în mediul electronic nu înseamnă reproducerea acesteia cu fidelitate în mediul virtual, ci o invitaţie la explorarea posibilităţilor de numerizare, ţinând cont de ruptura existentă între text şi suportul său. De la cartea-obiect s-a trecut la cartea-bibliotecă, remarcă Jean Clément, la cartea interactivă, la cartea multimedia. Iar dacă textul scris are un trecut, viitorul oferă multe posibilităţi textului electronic ; iar actuala carte electronică nu este decât una dintre ele.

6. Biblioteca virtuală – resursă didactică

[31] Clément, Jean, *„Le e-book est-il le futur du livre'' ?* în http://www.cndp.fr/archivage/valid/14336/14336-2425-2553.pdf

[32] *Ibidem*.

[33] A se vedea aplicaţia lui Romulus Bucur care creează poeme. Un astfel de poem a fost inclus în manualul de limba şi literatura română de clasa a XI-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 2001, p. 285

După opinia specialiştilor, activitatea culturală şi editorială prioritară din următorii ani va fi legată de trecerea patrimoniului literar de pe suportul de hârtie pe suport electronic. Demersurile realizate în acest scop vizează textul original, manuscrisul sau un text recomandat de specialişti pentru a-l transpune în format electronic. Textele astfel transformate alcătuiesc o bibliotecă electronică (virtuală). Accesul se realizează de obicei cu ajutorul unor aplicații care facilitează căutarea (după an, titlu, cuvânt – cheie etc.).

În practica şcolară, o bibliotecă virtuală contribuie la înnoirea resurselor pedagogice, având în vedere că biblioteca permite căutări liniare şi neliniare grație hiperlegăturilor. Lectura transversală creează modalități noi de interpretare, generatoare de sensuri inedite. Un alt avantaj este dat de multitudinea de resurse aflate la dispoziția utilizatorilor precum instrumente de documentare virtuale precum biografii, bibliografii, sumar, rezumate ale operelor.

O astfel de bază de date de literatură va dinamiza ediția clasică pe hârtie. Opera poate fi utilizată imediat, reeditată sau redescoperită. Interesant va fi modul în care va fi privită opera originală în format electronic. Patrimoniul literar va circula cu uşurință pe Web. În fața valorii cărții scrise date de istoricitate, de autoritate, de text definitiv, opera virtuală va deveni mult mai maleabilă şi cu o capacitate infinită de dialog intertextual şi interdisciplinar (păstrându-şi implicit şi vechile atribute).

Revoluția numerică va modifica percepția asupra textului literar. Orice text literar se va găsi acum înglobat într-un corpus vast a cărui parte indisociabilă se constituie. Percepția textului nu mai este una liniară, ci spațială: fiecare secvență este legată de altele din aceeaşi operă, dar şi de secvențe aparținând altor opere (grație hiperlegăturilor din cadrul bibliotecii virtuale). Textul literar devine o intersecție a sensurilor multiple ale cuvintelor textului şi ale altor opere din bibliotecă[34] ; la biblioteca textelor o putem adăuga pe aceea a dicționarelor, a gramaticilor, a studiilor de istorie literară ; toate acestea transformă un simplu cuvânt într-o unitate interactivă. Această disponibilitate permanentă îmbogățeşte sensurile textului, o mare parte a timpului de lectură fiind rezervat conexiunilor.

Însă nu trebuie să exagerăm pe latura aceasta şi să nu micşorăm importanța textului literar scris pe suport tradițional. Această nouă percepție a textului literar văzut atât ca

[34] Adell, Jordi, *„La navegación hipertextual en el World-Wide Web: implicaciones para el diseño de materiales educativos’’;* sursa*:* http://www.ull.es/departamentos/didinv/tecnologiaeducativa/doc-adell1.htm

intertext cât şi ca loc de lectură liniară şi spaţializată este o parte componentă a lumii noastre moderne. Aici revoluţia nu trebuie văzută ca pe o ruptură, ci ca pe o alternativă la perspectiva tradiţională.

7. Lectura şi resursele multimedia

a). Lectura[35] este un proces în care lectorul construieşte, creează un sens pornind de la elementele grafice percepute. În cadrul lecturii distingem procesele de identificare şi de înţelegere. *Identificarea* vizează găsirea componentelor lingvistice ale textelor (litere, cuvinte, fraze, text) şi decodarea sensurilor. *Înţelegerea* constă în relaţionarea unor semne grafice cu o semnificaţie, construirea sensului pornind de la semne.

Scopul lecturii este acela de a face elevul capabil să construiască semnificaţii pornind de la diferite elemente grafice.

În cadrul activităţilor pedagogice valorificate cu ajutorul resurselor multimedia, didactica lecturii vizează tratarea diferenţiată a situaţiilor de învăţare şi de interacţiune cu elevul. Se face diferenţa între mai multe tipuri de lectură[36] :

- *lectura cu scopul achiziţiei de cunoştinţe* : propune secvenţe de activităţi de învăţare a lecturii pe baza textelor de literatură construite dinamic şi adaptate elevului şi cunoştinţelor acestuia ;
- *lectura de explorare* : vizează învăţarea, propune un ansamblu de elemente care pot fi combinate şi personalizate, aplicaţii (exemplu : construirea de expresii pornind de la anumite cuvinte propuse) ;
- *lectura ca resursă integrată* : lectura complexă, utilizează o multitudine de posibilităţi de creaţie specifice spaţiului virtual ; întâlnită în cazul folosirii de materiale precum enciclopediile, dicţionarele, bibliotecile virtuale.

Toate aceste tipuri de lectură sunt autonome, ele pot fi utilizate pe parcursul învăţării atunci când se doreşte.

---

[35] Pélissier, Christa, „*Caractérisation des interfaces porteuses d'information mises en œuvre dans un environnement informatique d'aide à l'apprentissage de la lecture''* în *A.L.S.I.C.*, vol. 6, nr. 2, decembrie, 2003 ; sursa : www.alsic.org.
[36] *Ibidem*.

Actul lecturii este un proces în care utilizatorul foloseşte resursele de care dispune pentru a construi sensul semnelor grafice. Resursele sunt diversificate ; putem vorbi de resurse perceptive (ceea ce vede), resurse lingvistice (fonetice, morfologice, semantice etc.), resurse cognitive (capacitatea de a rezolva probleme), resurse metalingvistice (categoriile sintactice), resurse metacognitive (atitudinea față de construirea sensului, capacitatea de a utiliza diverse strategii, evaluarea acestora în funcție de scopul lecturii).

b). Resursele educative

Tipologia resurselor. Dicționare de limbă, enciclopedii, dicționare specializate pe suport electronic tind să le înlocuiască pe cele pe cele pe suport tradițional(hârtia) în virtutea funcționalităților acestora (unelte de căutare, modalități de afişare, legături hipertextuale, integrarea multimediei şi a animației) şi a disponibilităților acestora pe Internet sau în rețea. Enciclopediile pot fi utilizate în clasă cu ajutorul videoproiectorului sau în mod individual.

Aplicațiile care vizează fixarea cunoştințelor de bază sunt softuri care utilizează resursele informaticii pentru a ajuta elevii să progreseze. Oferă exerciții, teste de verificare, aplicații multimedia. A.E.L. conține multe astfel de teste, însă nu la disciplinele umaniste.

CD-urile educaționale conțin teme şi subiecte care vizează arta, istoria. Cele care vizează literatura şi studiul acesteia sunt rare în raport cu cele sus-amintite. Interesante sunt resursele electronice pe CD care propun studiul exhaustiv al vieții şi operei unui scriitor. Amintim aici CD-urile de autor I.L. Caragiale, Nichita Stănescu. Tot aici putem include ecranizările operelor marilor scriitori şi transpunerea acestora pe suport electronic pentru a fi vizionate la ora de literatura română.

Enciclopediile circulă în limbile de circulație internațională şi pot fi utilizate cu succes în studiul limbii şi literaturii române, mai ales atunci când există paralelisme culturale, trimiteri la mitologie, istorie, artă cinematografie, alte culturi etc. Cele mai utilizate enciclopedii sunt *Encarta, Universalis, Hachette*. Altele sunt specializate pe domenii înguste de cercetare. Dicționarele electronice pe CD sunt, de asemenea, utile. Alături de celebrul DEX putem consulta dicționare precum *Larousse, Hachette, Robert* etc. Multe dintre aceste resurse care nu pot fi achiziționate pe CD pot fi consultate on-line, completate cu informații luate de pe Internet.

În România se duce la ora actuală o campanie puternică de favorizare a accesului la resursele virtuale de ordin literar şi cultural. Apar tot mai multe site-uri care propun

cititorului virtual lecturi din opere în poezie şi în proză ale unor autori necunoscuți celor care nu frecventează spațiul virtual, însă binecunoscuți utilizatorilor acestor resurse.

Profesorul de limba şi literatura română ar trebui să fie interesat de domenii precum : limba română, literatură, bibliotecă şi biblioteci virtuale, apariții editoriale, cinema, teatru şi spectacole, presă, TV, audiovizual, multilingvism, multiculturalitate.

Dezvoltarea serviciilor culturale în spațiul virtual nu vizează în mod direct numai publicul şcolar, ci se adresează în egală măsură specialiştilor şi studenților. Nu este vorba numai despre culturalitate, ci şi despre facilitățile pe care le oferă virtualizarea unor astfel de resurse. Un profesor care voia să discute pe marginea unui text literar cu elevii săi, trebuia să caute cartea la bibliotecă, să multiplice textul sau să-l tehnoredacteze. Acum îl poate foarte simplu copia de pe Internet, multiplica sau printa mult mai uşor. Nu mai merge la bibliotecă după carte, nici nu se mai deplasează la copiator.

Un alt aspect generat de dezvoltarea masivă a T.I. : universitățile europene au un spațiu rezervat resurselor pedagogice orientat către participanții la actul educativ. Deşi în România astfel de site-uri lipsesc sau sunt foarte slab reprezentate, profesorul de limba şi literatura română ar trebui să utilizeze în activitatea didactică sfaturi, materiale şi cursuri oferite de universități occidentale cu tradiție.

Literatura română nu este o disciplină închisă. Pentru a o înțelege trebuie să realizăm corelații cu alte culturi şi literaturi străine care ne ajută să înțelegem contextul istoric şi evoluția culturală şi spirituală a popoarelor în discuție (concepte din mitologie, critică literară, cultură etc.).

Asistăm astăzi la banalizarea calculatorului, la dominația Internetului care bulversează atât lumea culturii, cât şi pe cea a comunicațiilor. În acest context, scopul final este acela de a ajuta elevul să se integreze în câmpul cultural dominat de calculator, să depăşească dificultățile impuse de activitățile de informare şi să ajungă la autonomie. T.I.C. contribuie la formarea comunităților celor ce sunt interesați de literatură, la publicarea şi realizarea proiectelor colective.

IV. Integrarea resurselor T.I.C. în procesul de instruire

1. Integrarea pedagogică a resurselor T.I.C - « *Catastrofă pedagogică sau viitor promițător ? »*

2. Pregătirea şi perfecționarea profesorilor în contextul încorporării noilor tehnologii educative

3. Utilizarea Internetului în câmpul educației

4. Scenariul didactic – noi perspective

1. Integrarea pedagogică a resurselor T.I.C - « *Catastrofă pedagogică sau viitor promițător ? »*

În procesul didactic specialiştii se confruntă cu o nouă poziție a cărții şi a lecturii. Evoluția tehnicii modifică tipul de receptare (noțiunile transmise), conținuturile învățării şi chiar unele repere culturale.

Ca orice modificare de paradigmă educațională, şi aceasta comportă anumite riscuri, aspecte pozitive şi aspecte negative. Vom aminti, în continuare, câteva dintre beneficiile pe care le aduce această ,,revoluție":

Beneficii pentru profesori :

- disponibilitatea unei documentații vaste, în funcție de necesități ;

- existența unui sistem pedagogic eficient de susținere a procesului educativ adaptat destinatarului, cu posibilități de a individualiza cunoştințele ;
- facilitarea schimburilor de experiență, de programe, colaborările.

Beneficii pentru elevi :

- motivația : elevii sunt fascinați de noile tehnici de predare ;
- Internetul reprezintă în şcoală o legătură cu lumea exterioară ;
- învățarea de tehnici în vederea documentării, a realizării de sarcini educative ;
- integrarea resurselor multimedia.

Opiniile pro şi contra au generat controverse aprinse în toată lumea. Subiectul a fost discutat în nenumărate studii şi articole de specialitate. Întrebarea este : « *Catastrofă pedagogică sau viitor promițător ? »*

Metodele didactice utilizate cu ajutorul T.I.C. reprezintă, fără îndoială, un factor de noutate în studiul disciplinei. Specialiştii avertizează asupra faptului că şi la acest nivel poate să apară acea redundanță fără perspective, a exercițiului mecanic efectuat fără o intenționalitate clară. Plictiseala va face în continuare parte din peisaj dacă lecțiile, oricum ar fi ele proiectate, nu conțin elemente de noutate şi diversitate.

2. Pregătirea şi perfecționarea profesorilor în contextul încorporării noilor tehnologii educative

Introducerea tehnologiilor informației în context educativ face necesar ca profesorul să aibă o atitudine favorabilă şi o capacitate de a se adapta şi de a le încorpora în abilitățile sale.

În zilele noastre ne confruntăm cu un paradox generat pe de-o parte, de existența separată a tehnicilor de ultimă oră de instruire bazate pe mediile virtuale şi pe de altă parte, de existența în câmpul didactic, a metodelor tradiționale de studiu bazate pe textul scris şi pe profesor, văzut ca unic transmițător de cunoştințe.

Această situație este generată de mulți factori, printre care amintim :

- lipsa echipamentelor tehnice şi a consumabilelor;
- lipsa de pregătire a profesorilor în acest domeniu ;
- atitudinea de neîncredere a profesorilor ;
- imobilismul – atitudine frecvent întâlnită în şcoli ;
- activitățile de perfecționare a profesorilor – bazate pe formalism şi lipsite de substanță ;
- costuri ridicate ale echipamentelor şi ale cursurilor pentru utilizarea acestora ;
- producerea de către profesor a materialelor de învățământ nu este o activitate motivantă ;
- lipsa de timp a profesorilor pentru producerea acestor materiale;
- concepția că aceste materiale trebuie concepute de specialişti.

În sistemul actual de educație, formarea şi perfecționarea continuă a profesorului ar trebui să ocupe o poziție privilegiată, ceea ce nu se întâmplă în realitate. Între toate mijloacele şi tehnicile informatizate care se introduc în şcoală, cel mai important factor al actului educativ este profesorul şi pregătirea acestuia. El nu mai are numai tradiționala funcție de transmitere şi structurare a informației, ci şi aceea de creator de situații de învățare, de a aprecia abilitățile şi necesitățile elevilor, de a coordona şi inița proiecte. Însă mijloacele utilizate au un rol important în achiziția cunoştințelor.

Formarea profesorului vizează două aspecte :

- pregătirea pentru utilizarea mijloacelor;
- utilizarea propriu-zisă a mijloacelor.

Primul aspect implică pregătirea pentru dobândirea de abilități de utilizare a noilor tehnologii. Al doilea aspect vizează utilizarea, de către profesorul care se pregăteşte, a strategiilor şi a metodelor moderne pentru a dobândi abilitățile cognitive necesare şi pentru a învăța să creeze medii diferențiate de învățare.

Pregătirea profesorului pentru utilizarea mijloacelor moderne audio-vizuale vizează aspecte precum dimensiunea tehnico-didactică, instrumentală, critică, de organizare şi de atitudine, curriculară, pragmatică, psihologică şi de cercetare didactică.

Menționăm, în cele ce urmează, opiniile cercetătorilor Alonso şi Gallego[37] (1996) care oferă câteva sugestii în vederea perfecționării cadrelor didactice :

[37] Alonso, C. y Gallego, D., „*Integracion curricular de los recursos technologicos'',* Barcelona, 1995, Oikos Tau apud Cabero, J., Duarte, A., Barroso, J., „*La piedra angular para la incorporacion de los medios audiovisuales, informaticos y nuevas technologicos en los contextos educativos''* în EDUTEC, nr.8, nov. 1997.

- favorizarea învățării elevilor ca obiectiv principal;
- predispoziția către inovație;
- atitudinea pozitivă față de integrarea noilor mijloace tehnologice în procesul de predare-învățare;
- integrarea mijloacelor tehnologice ca pe un element de structură curricular;
- aplicarea în mod diferențiat a mijloacelor şi metodelor didactice;
- favorizarea transmiterii de informații având în vedere funcția de comunicare a mijloacelor amintite;
- cunoaşterea şi utilizarea limbajelor şi a codurilor semantice electronice (iconice, cromatice, verbale);
- adoptarea unei atitudini critice, de analiză şi adaptare în context didactic a mijloacelor educative de comunicare ;
- dobândirea abilităților tehnice necesare ;
- conceperea şi elaborarea de mijloace tehnico-educative;
- selecționarea şi evaluarea resurselor T.I.C.;
- investigarea cu ajutorul noilor tehnologii şi investigarea asupra noilor tehnologii.

Nu în ultimul rând Ballesta[38] (1996) propune o serie de descriptori ai procesului de perfecționare didactică :

- formarea pentru utilizarea diferențiată a noilor tehnologii;
- dezvoltarea motivației la utilizator;
- învățarea în situații reale ;
- conceperea de modele experimentale;
- realizarea de propuneri didactice şi de proiecte în acest sens ;
- dezvoltarea studiului interdisciplinar ;
- colaborarea cu instituții educative.

Trebuie să renunțăm la ideea că pregătirea profesorului pentru utilizarea noilor tehnologii presupune la acesta cunoştințe anterioare privind Tehnologia Informațiilor. Un

[38] Ballesta, J., „*La formacion del profesorado en nuevas technologias aplicadas a la educacion* (1996) în Salinas, J., „*Redes de comunicacion'',* Palma, 1995 în EDUTEC, nr. 8, nov. 1997 ; sursa : http://www.uib.es/depart/gte/edutec5.html

profesor poate învăța oricând să utilizeze un videoproiector, o cameră video, un calculator etc. şi să încorporeze aceste achiziții în practica zilnică.

Pregătirea profesorului în T.I. şi în utilizarea resurselor educative trebuie să aibă în vedere corelarea mijloacelor (a materialelor curriculare) cu obiectivele pedagogice. În acelaşi timp, acest tip de produse şi utilizarea lor depind nu atât de posibilitățile tehnice, cât de relațiile care ar trebui să se stabilească între elemente ale curriculum-ului precum profesorul, elevul, conținuturile didactice şi situația de învățare (+ un element nou – contextul de utilizare).

În această situație, mijloacele de învățământ nu mai au funcția de transmitere de informații, ci de mediere a procesului de predare-învățare, a relațiilor care se stabilesc între elev şi situația (contextul) de învățare, ajungându-se la influența dintre mijloacele didactice şi contextul educativ.

Pregătirea profesorului pentru utilizarea didactică a acestor resurse presupune prezentarea unor experiențe diverse şi dezvoltarea unor direcții de acțiune. Nu există o rețetă de pregătire standard, planul de acțiune trebuie realizat în funcție de necesități şi de resurse.

Profesorul nu poate fi numai utilizator de mijloace didactice elaborate pentru oricine (neindividualizate), el trebuie să conceapă mijloace didactice şi materiale adaptate contextului propriu de predare şi necesităților elevilor. Mijloacele educative electronice se adresează unui număr mare de persoane, fiind caracterizate prin omogenitate şi calitate.

În alegerea unui mijloc de educație trebuie să avem în vedere : conținuturile didactice, aspectele tehnico-estetice, materialele auxiliare, structurarea informației, costurile economice de achiziție şi de menținere, ergonomia şi aspectele fizice.

De asemenea, resursa nu trebuie aleasă arbitrar, ci în funcție de o serie de variabile precum : posibilitățile elevilor de a interpreta informația transmisă, relația cu obiectivele propuse, adecvarea la nivelul utilizatorilor, conținuturilor, duratei.

Profesorul ar trebui să se familiarizeze cu principalele direcții de cercetare în domeniul mijloacelor şi al materialelor didactice, cu evoluția şi specificul acestora.

Principalele strategii care ar trebui să orienteze formarea şi perfecționarea profesorilor în domeniul mijloacelor şi al materialelor educative sunt:

- utilizarea practică şi reflectarea asupra acestor probleme;
- participarea profesorilor la consolidarea propriilor cunoştințe ;
- crearea de mijloace educative pentru profesori ;

- integrarea în strategii de formare mai ample decât audiovizualul, incluzând dimensiuni precum proiectarea, structurarea şi evaluarea ;
- crearea de materiale în colaborare – profesori şi specialişti.

Din păcate, la noi abia acum se pun bazele studiului bazat pe acest tip de metode educative. Informaţii privind aceste metode ar trebui preluate de la statele occidentale cu tradiţie în educaţie, altfel învăţământul românesc va fi mereu în urma celui occidental.

3. Utilizarea Internetului în câmpul educaţiei

Am amintit în capitolele anterioare despre utilitatea şi funcţionalitatea Internetului care oferă posibilitatea producerii şi răspândirii informaţiei, promovând astfel un mediu social diferit. Dezvoltarea continuă a societăţii vizează modernizarea telecomunicaţiilor, a televiziunii interactive (dezbateri în direct), convergenţa dintre televiziune şi Internet.

Voi încerca în continuare, să prezint principalele funcţii ale Internetului, insistând pe cele care stau la baza procesului de instruire didactică.

Funcţii ale Internetului[39] :

- *funcţia de comunicare* : facilitează comunicarea şi relaţiile interpersonale, discuţiile, gestionează transmiterea datelor de orice tip (e-mail, liste de discuţii, teleconferinţă, proiecte în colaborare) ;
- *funcţia de informare şi cunoaştere* : Internetul reprezintă o sursă imensă de informaţii de orice tip : imagini, texte, grafică, sunet, animaţii, softuri informatice. Paginile web stocate pe servere, fişiere de orice tip pot fi obţinute cu ajutorul programelor (softurilor) specializate. Un utilizator poate avea acces la cataloage tematice, motoare de căutare, informaţie text, articole de reflecţie şi opinie, arhive de muzică, filme, cărţi, informaţii privind produse şi servicii de interes educativ, comercial, instituţii, persoane etc.
- *funcţia comercială* : Internetul este utilizat ca spaţiu publicitar, canal de comunicare în domeniu, mijloc de realizare şi gestionare a afacerilor (comerţ, publicitate, vânzări, cumpărări, gestiune) ;

[39] Pere Marquès Graells, (1998), *„Usos educativos de internet'' ;* sursa : http://dewey.uab.es/pmarques/ususred2.htm

- *funcţia de divertisment* : Internetul permite accesarea a numeroase programe şi resurse ludice ; utilizarea resurselor reţelei, învăţarea prin joc, resurse multimedia educative etc.

Internetul ca suport didactic activ pentru învăţare

Se promovează astăzi învăţarea autonomă şi personalizarea cunoaşterii. Nu întâmplator numărul sălilor de lectură conectate la Internet este în continuă creştere. O mare parte a informaţiei utile oricărui profesor sau elev nu se mai găseşte în bibliotecă, ci pe Internet. Există reviste electronice ştiinţifice de prestigiu al căror conţinut nu se publică niciodată. La recomandarea profesorului, elevii îşi vor căuta informaţiile atât în bibliotecile clasice, cât şi în cele virtuale pentru a realiza proiecte didactice, studii, eseuri.

Având în vedere cele două funcţii de bază, transmiterea de informaţii şi suportul pentru comunicare, reţeaua Internet poate constitui un suport didactic eficient la toate nivelurile educaţiei. De asemenea, accesul la materialele didactice on-line precum cursuri, cărţi, ghiduri, programe educative este mult mai simplu. Alături de disponibilitatea bibliotecilor electronice (care oferă materiale atât în română cât şi în alte limbi străine de circulaţie internaţională), amintim aici importanţa centrelor psiho-pedagogice şi de asistenţă socială în şcoală. Site-urile acestora conţin sfaturi utile, metode şi noutăţi în domeniul ştiinţelor sociale şi educaţiei.

Avantaje şi dezavantaje ale utilizării resurselor educative aflate pe Internet :

Avantaje :

- posibilitatea de comunicare cu diferite persoane şi instituţii ;
- mediu de lucru favorabil învăţării în colaborare (profesori, elevi, elevi şi profesori), realizării de proiecte şi rezolvării de probleme ;
- dezvoltarea abilităţilor de lectură, scriere şi de expresie ;
- modalitate de întâlnire dintre profesori şi elevi din toată lumea ;
- acces facil şi economic la o mare cantitate de informaţie multimedia ;
- facilitează accesul şi cunoaşterea altor limbi şi culturi;
- dezvoltă abilităţi de căutare, selecţie şi organizare a informaţiei;
- facilitează difuzarea creaţiilor personale;
- familiarizarea cu această tehnologie, cu limbajele sale.

Dezavantaje :

- în anumite situații, se pierde mult timp cu localizarea informației ;
- există multă informație de valoare medie ;
- nu are toată lumea acces la Internet ;
- mediu de lucru obositor pentru ochi.

4. Scenariul didactic – noi perspective

Scenariile didactice[40] sunt instrumente flexibile pentru ora de limba română, care ghidează fără să restricționeze activitatea elevului şi a profesorului. Ele nu impun, ci recomandă. Funcția lor este de a ajuta profesorul să exploateze corespunzător resursele disponibile atât în format tradițional cât şi în format electronic. Scenariile didactice nu sunt fixe, ci necesită a fi adaptate în funcție de situațiile de la fiecare oră de studiu. Metafora ,,scenariu'' trimite la ,,punerea în scenă a unui text şi vizează :

- conținuturile didactice : informații, cunoştințe, demersuri, metode, comportament, atitudini ;
- situația de învățare : construită de profesor, diferă de situația de receptare ;
- activităților care integrează sarcini – vizează obiectivele generale.

Un scenariu didactic este focalizat asupra unei activități de limbaj (nu vizează în mod expres interpretarea de imagine sau text). Stabilirea obiectivelor este necesară deoarece profesorul trebuie să ştie ce fel de activitate desfăşoară, ce fel de cunoştințe sunt utilizate.

La acest nivel al expunerii trebuie să facem diferența între scenariul didactic tradițional, care are la bază metode şi procedee didactice bazate pe manualul şcolar şi pe

[40] Masselot-Girard, Maryvonne - *,,Pourquoi les scénarios pédagogiques ?''* în www.cndp.fr/tice

textul liniar, în general şi scenariul didactic orientat către utilizarea tehnicilor moderne de învățare. Construirea unui scenariu pedagogic se realizează în funcție de tipul de activitate desfăşurată cu elevii. Se ține cont de specificul lecției (de limbă sau de literatură) şi de particularitățile elevilor. Textele prezentate şi supuse analizei sunt deconstruite şi restructurate altfel, se face apel nu numai la imagini, ci şi la informație hipermedia.

Masselot-Girard[41] identifică patru tipuri de scenarii :

- *noționale* : vizează punerea în scenă a noțiunilor proprii studiului imaginii (planuri, câmpuri, puncte de vedere, receptor, locutor)
- *metodologice* : permit elevului să demonstreze competențe de lectură şi de creație, atitudinea față de imagine şi de ecran, capacitatea de a utiliza resursele multimedia
- *culturale* : vizează stăpânirea unor informații de ordin cultural în vederea cunoaşterii scenariilor didactice, a imaginilor
- *tematice* : permit confruntarea unor puncte de vedere şi a unor texte cu teme asemănătoare

Sunt, de asemenea, vizate :

- derularea şi desfăşurarea orei ;
- tipul de situație de limbaj pe care o necesită activitatea propusă ;
- operațiile pe care tipul de activitate le implică ;
- finalitățile pedagogice vizate.

Alegerea documentelor este legată de resursele existente la ora de limba şi literatura română. Avem aici în vedere filme, clipuri, CD de interes pedagogic, imagini din mediatecă, materiale de pe Internet de interes cultural. Educația în spiritul textului multimedia presupune activități de descriere, deconstrucție, construire a ipotezelor, de semnificare şi structurare a sensurilor. Este vorba aici şi despre activitățile de lectură. Textele citite sunt fragmente de film sau texte din presă (scrisă, tv, Internet), CD, pe scurt, toate formele sub care se poate prezenta informația culturală şi textul literar scris.

[41] Masselot-Girard, Maryvonne, „*Les scénarios pédagogiques d`education a l`image''* în www.cndp.fr/tice..

V. Abordări metodice

1. Ora de limba şi literatura română
2. Situaţia de învăţare şi competenţele specifice documentării
3. Despre autoeducaţie. Metoda proiectului
4. Modele didactice de abordare a textului literar
5. Lectură şi imagine
6. Literatură şi cinematografie
7. Utilizarea Instruirii Asistate de Calculator la orele de limbă şi comunicare
8. Aspecte ale proiectării didactice

,,IT-ul pare a fi însă pecetea unei generaţii, aşa cum casetofonul stereo a caracterizat cîndva o alta. El are un impact deosebit, transformînd profund societatea, globalizînd-o (alături de alţi factori, desigur), ajutîndu-ne să ne deschidem la schimbare, la nou, la altfel de oameni şi moduri de viaţă, la cunoaştere. În plus, tinde să fie unul dintre factorii principali în a impune o lingua franca ce ar putea să devină, în viitorul – deocamdată – îndepărtat, o limbă unică a întregii planete. Este vorba de o versiune simplificată şi internaţionalizată de engleză, frustrantă pentru vorbitorii săi nativi. O butadă academică spune că în proiecte internaţionale nu este bine să ai englezi în echipă: ei nu vor înţelege limba stricată în care ceilalţi comunică fără probleme, iar ceilalţi vor simţi un disconfort major ascultînd graiul curat al vorbitorului nativ. Toţi vor fi frustraţi. La fel de frustrant este pentru generaţiile mai vechi să citească şi să înţeleagă, pe chat şi nu numai, limbajul MIRC, destul de răspîndit printre tinerii de astăzi (adik nishte kesti kare is k paranteza care am deschi-so aici shi ashea tb sa vb cu u, k?). Sper, ca mulţi alţii, ca acest mod de transpunere în scris a limbii să se dovedească doar o modă trecătoare. Dar dacă asistăm pur şi simplu la naşterea unui soi de dialect nefericit care ne transformă scrierea?''[42]

[42] VOICU, Bogdan, *,,De la navetă la telecommuting'' în Dilema Veche, Anul IV, nr.172 - 26 mai 2007 ; sursa : http://www.dilemaveche.ro/index.php?nr=172&cmd=articol&id=5738*

1. Ora de limba şi literatura română

La primul congres internațional *,, TIC et autonomie dans l'apprentissage des langues''(2004)*[43] desfăşurat în Spania, comunitatea internațională a fost interesată să ofere nişte răspunsuri la câteva întrebări precum :

- în ce măsură T.I.C. reprezintă un element care facilitează autonomia celui care învață ?
- aplicațiile didactice propuse de T.I.C. contribuie la autonomie sau presupun capacități de autoformare şi învățare autonomă la elev ?
- T.I.C. aduce o schimbare statutului profesorului ?
- T.I.C. aduc o schimbare a metodelor de învățământ sau ascund sub un aer de noutate metode vechi sau tradiționale ?
- Propunerile care vizează didactica multimedia au în vedere diversitatea nevoilor elevilor?
- Cum vor avea în vedere tehnicile de învățare multimedia diversitatea metodelor didactice ?

Vom încerca, în rândurile care urmează, să oferim răspuns la aceste întrebări în spiritul cercetării de față.

Utilizând resurse oferite de noile tehnologii ale informației, profesorul poate contribui la creşterea interesului elevilor față de conținuturile didactice.

Literatura română este o disciplină în cadrul căreia creativitatea are un rol important. Judecând lucrurile din această perspectivă, studiul acestei discipline nu este complet dacă utilizăm numai metodele tradiționale. Este bine ca elevii să cunoască nivelul la care s-a ajuns în domeniu, să ştie să utilizeze o carte electronică, să se descurce în cadrul unui hipertext, să poată citi articole din revistele de literatură, bloguri literare etc.

Adăugăm aici dezinteresul crescut al elevilor pentru literatură şi pentru lectură, în general. Nu se mai citeşte. Chiar şi utilizând metode noi de predare, facilități oferite de laboratorul de informatică, de radio şi TV, lectura susținută a textelor literare se întâlneşte

[43] DEBAISIEUX, Jeanne-Marie, *,,TIC et autonomie dans l'apprentissage des langues'',* în Mélanges Crapel nr. 28, 2006 ; sursa : http://revues.univ-nancy2.fr/melangesCrapel/sommairePrecedent.php3?id_rubrique=20

la elevi tot mai rar. Se preferă utilizarea conspectelor, a rezumatelor, a referatelor luate de-a gata. Internetul abundă şi în astfel de resurse mediocre, copii pirat, referate şi proiecte slab realizate. Este motivul pentru care existența unor astfel de informații a contribuit la condamnarea spațiului virtual şi la cultivarea unei neîncrederi generalizate. Mulți profesori văd în Internet un loc rău famat, spațiu de joacă al copiilor, o invenție nedorită a acestui secol, un loc al kitsch-ului, al produselor fără valoare etc. Revenind la resursele educaționale, este adevărat că aici găsim o mulțime de texte fără valoare, dar există şi site-uri create de profesionişti în domeniul culturii care oferă informații de calitate. În această direcție consider că ar trebui să orientăm atenția celor interesați de cultura spațiului virtual.

Funcțiile de comunicare şi de informare ale Internetului îl transformă într-o resursă utilă pentru ora de literatură. Ştim bine că o literatură nu se dezvoltă şi nici nu evoluează separat. Studiul literaturii române presupune asigurarea de conexiuni, realizarea unor paralele cu alte literaturi şi culturi europene. Accesul mai rapid la opere literare din cultura franceză, italiană, spaniolă, engleză reprezintă o facilitate imensă care ar fi bine să fie valorificată corespunzător ; de asemenea, la nivelul actului predării, foarte utile sunt schimburile de experiență dintre profesorii de diferite naționalități care predau literatură.

Alături de ora de literatură, ora de limbă şi comunicare are rolul de a familiariza elevul cu folosirea adecvată a cuvintelor în vederea elaborării unor enunțuri corecte. Vizează latura normativă şi funcțională a limbajului. La acest nivel trebuie să înțelegem că dezvoltarea competențelor de utilizare a limbii nu sunt legate de existența unor site-uri specializate. Deşi elevii pot găsi resurse normative pe Internet, ei îşi pot îmbogăți cunoştințele utilizând resurse precum forumuri, dicționare electronice, subiecte de limba şi literatura română date la concursuri şi olimpiade şcolare şi examene de bacalaureat în alți ani (sau variante rezolvate ca în acest an !), numeroase cărți în format electronic, studii şi articole din reviste de specialitate (cultură, lingvistică, literatură).

Evaluarea în cadrul orelor de limba şi literatura română se realizează atât în mod tradițional (teste şi verificări orale) cât şi utilizând resursele T.I. ; elevii pot realiza colecții de lucrări, interviuri, lucrări scrise, proiecte, pot consulta cărți şi reviste. Verificarea acestor sarcini se realizează atât tradițional (prin întrebări, chestionare, evaluarea orală), cât şi prin metode oferite de noile tehnologii (exemplu: prezentarea unei lucrări în Power Point).

Pentru a utiliza resursele electronice în procesul de învățare, un elev trebuie să aibă câteva competențe de bază precum :

- exprimare corectă, eficientă orală şi scrisă (nu trebuie să ne imaginăm că aceste resurse pot fi utilizate cu succes de către orice analfabet, chiar dacă uneori aşa pare !) ;
- emiterea de opinii critice privind conținuturile parcurse ;
- atitudine creativă şi critică ;
- dialogul cu parteneri în mediul virtual şi nu numai ;
- colaborarea cu alte persoane, discuții pe marginea materialelor în studiu ;
- capacitate de sinteză, revalorificare şi explicare a conținuturilor textului ;
- abordarea structurilor textuale complexe şi explicarea acestora prin segmentarea conținuturilor;
- distingerea informațiilor deductive de judecățile de valoare;
- recunoaşterea mărcilor textuale ideologice şi culturale care condiționează interpretarea;
- punerea ideilor în practică, realizarea propriu-zisă a unui proiect.

Competențele sus-amintite nu vizează neapărat utilizarea resurselor virtuale ; ele sunt competențe de bază în studiul limbii şi literaturii române. Fără o bună cultură generală, fără cunoaşterea aprofundată a unor noțiuni de teoria literaturii, de limbă şi comunicare, tehnologia cea mai avansată nu poate asigura calitatea actului educativ. Deşi materialele şi mijloacele didactice gândite pentru un text scris sau pentru un hipertext în mediul virtual se disting datorită conținuturilor pe care le dezvoltă şi activităților propuse care facilitează învățarea, profesorul poate apela la oricare dintre cele două tipuri de resurse, în funcție de scopurile urmărite. Utilizând instrumentele informatice, elevul poate fi ajutat pentru a-şi reprezenta mai bine o realitate, pentru a cunoaşte noțiuni deja parcurse. Însă utilizarea avansată a acestui tip de resurse nu sunt accesibile elevilor cu un grad scăzut de inteligență şi cunoştințe (în specialitate şi informatice).

2. Situația de învățare şi competențele specifice documentării

Metodele educative bazate pe platforme virtuale necesită crearea de scenarii didactice bazate pe elev, care promovează studiul independent şi gândirea critică

inovatoare, profitând atât de metodele tradiționale, cât şi de noile tehnologii informatice. În aceste noi situații este necesară optimizarea tuturor componentelor procesului de instruire astfel încât participanții să-şi însuşească noi cunoştințe, să-şi dezvolte abilități şi competențe şi să-şi formeze aptitudini în concordanță cu propriile valori.

Documentarea este operația care presupune strângerea de informații în scopul realizării unei sarcini didactice sau în vederea pregătirii personale. La literatura română documentarea este absolut obligatorie înainte de a aprofunda studiul vieții şi operei unui scriitor, în vederea realizării de proiecte, portofolii, eseuri etc.

Pentru a utiliza Internetul în vederea documentării, elevul poate folosi diferite mijloace de informare precum : chat-ul, poşta electronică, forumurile de discuții, paginile web, videoconferința. Evident, nu toate au aceeaşi pondere în utilizare ; chat-ul, poşta electronică şi videoconferința presupun relații de colaborare cu alte persoane implicate în activități asemănătoare.

Situațiile de învățare bazate pe T.I.C. fac necesară determinarea tipurilor de competențe cognitive necesare elevilor care participă la astfel de acțiuni educative în cadrul orei de limba şi literatura română.

În acest sens, Diaz şi Hernandez[44] ne oferă următoarea clasificare a competențelor :

Competențe de căutare a informațiilor :

- să găsească locul unde este stocată informația;
- să pună întrebări;
- să utilizeze o bibliotecă (virtuală sau ,,clasică'');
- să folosească materiale de referință;
-

Competențe care vizează asimilarea informației:

- să asculte pentru a reuşi să înțeleagă ;
- să studieze pentru a înțelege ;
- să-şi formeze reprezentări ;

[44] Diaz, F. şi Hernandez, G., *,,Estrategia docentes para un aprendizaje significativo : una interpretacion constructivista'',* Mc Graw-Hill, Mexico, 1998, p. 121, apud Barroso, Carlos Ramos, *,,Elementos para el diseno de entornos educativos virtuales con base en el desarrolo de habilidades''* în EDUTEC .Revista Electronica de Technologia Educativa, nr. 21, 2006, sursa : http://www.uib.es/depart/gte/edutec5.html

- să citească şi să controleze procesul de învățare prin verificarea nivelului cunoştințelor ;

Competențe organizatorice :

- să stabilească priorități ;
- să-şi programeze timpul într-un mod corect ;
- să-şi procure materiale didactice ;
- să înțeleagă că lucrurile cele mai importante se fac la timp ;

Competențe creatoare :

- să manifeste interes pentru studiu ;
- să gândească inductiv ;
- să creeze şi să dezvolte idei, ipoteze şi presupuneri ;
- să întrevadă noi perspective ;
- să utilizeze analogiile ;
- să evite rigiditatea ;
- să profite de realizările obținute ;

Competențe analitice :

- să dezvolte o atitudine critică ;
- să raționeze deductiv ;
- să-şi evalueze ideile şi ipotezele ;

Competențe în luarea deciziilor :

- să identifice alternative ;
- să facă alegeri raționale ;

Competențe de comunicare :

- să-şi exprime ideile oral şi în scris ;

Competențe sociale :

- să evite conflictele interpersonale ;
- să coopereze şi să obțină cooperare ;
- să concureze cinstit;
- să-i motiveze pe alții;

Competențe metacognitive şi de autoreglare:

- să-şi evalueze propria activitate;
- să selecționeze o strategie adecvată pentru o anumită problemă;
- să-şi mobilizeze atenția asupra unei probleme;
- să conştientizeze momentul în care se află în fața unei probleme dificile;
- să determine dacă se înțelege ceea ce a citit sau a ascultat ;
- să transfere principiile sau strategiile învățate de la o situație la alta ;
- să determine dacă scopurile sunt în concordanță cu eforturile depuse şi cu resursele solicitate ;
- să cunoască cerințele sarcinii ;
- să cunoască resursele necesare pentru a-şi atinge scopurile ;
- să-şi cunoască propriile capacități şi să-şi compenseze deficiențele.

În situația platformelor virtuale de învățare, metodele şi tehnicile educative devin principalul factor al procesului de instruire, acestea aflându-se nu numai la baza comunicării dintre profesor şi elev, ci şi în situația de a genera conținuturi tematice. Câştigul vine din faptul că sunt relaționate aici cunoştințe dobândite şi conținuturi ale învățării, intenții formative şi impactul generat de utilizarea noilor tehnologii.

Pentru a dezvolta abilitățile sus-amintite la subiectul actului de învățare, profesorul trebuie să se întrebe mereu care sunt cunoştințele pe care doreşte să le transmită şi ce metode va folosi în acest scop.

3. Despre autoeducaţie. Metoda proiectului

Pentru elevul care a beneficiat de o pregătire de tip clasic în cadrul căreia el participă la învățare ca element pasiv, autoeducația rămâne un demers pe care fiecare trebuie să-l întreprindă în manieră proprie.

Conform Sorin Cristea[45], *„autoeducația reprezintă o direcție de evoluție a activității de formare-dezvoltare a personalității umane care implică transformarea obiectului educației în subiect al educației, capabil de autoevaluare şi de autoproiectare pedagogică.''*

Cel ce doreşte să se autoformeze are nevoie de multă voință şi de cunoaşterea unor metode care să-i asigure o reuşită mulțumitoare. În capitolul anterior am discutat despre e-learning ca fiind o resursă utilă atât elevilor integrați într-un sistem formal de educație, cât şi celor care studiază independent. Autoformarea este o necesitate în cadrul claselor de liceu cu frecvență redusă, seral, învățământ la distanță. Pregătirea se realizează în cadrul unor programe exacte, elevul participă la un anumit număr de şedințe. Autoformarea se poate realiza atât cu metode tradiționale (şedințe, materiale informative, discuții), cât şi folosind tehnologii moderne bazate pe Internet.

Una dintre metodele didactice frecvent utilizate în şcoală este cea a proiectului, discutată într-un capitol anterior.

Pentru a ajunge să obțină rezultate satisfăcătoare, elevul este pus în situația de a dovedi stăpânirea anumitor cunoştințe prin utilizarea acestora în cadrul unor lucrări. Realizarea unui proiect presupune utilizarea de materiale didactice precum şi solicitarea de informații unor formatori, profesori. Există şi multe pagini web şi resurse virtuale care pot ghida elevul în realizarea unei informări necesare în vederea redactării unui proiect.

Proiectul nu reprezintă o finalitate în sine, ci este o modalitate de a confrunta elevii cu anumite obstacole şi de a crea situații de învățare. Realizarea unei asemenea sarcini are o miză puternică iar elevii sunt tentați să vizeze oportunitatea de a obține o notă bună în locul ocaziilor de a învăța.

Profesorul coordonator de proiect urmăreşte:

- să gestioneze complexitatea sarcinilor şi neclaritățile elevilor;
- să țină cont de nevoile şi de interesele elevilor;

[45] Cristea, Sorin, *op.cit*, p. 22,

- să creeze condiţii care permit exersarea gândirii creative şi studiul în echipă;
- să renunţe la situaţiile magistrale (care omogenizează gândirea elevilor) ;
- să se comporte ca mediator şi nu ca unul care oferă cunoaştere;
- să vegheze ca structura dinamică a proiectului să nu fie eclipsată de caracterul tehnologizant al mediului de lucru ;
- să stabilească împreună cu elevii obiectivele şi mijloacele de realizare ;
- să suscite la elevi gândirea sintetică şi analitică ;
- să evalueze atât rezultatul final, cât şi procesul de realizare şi demersurile efectuate în acest scop;
- să înveţe elevii să anticipeze şi să aleagă soluţiile potrivite;
- să conducă elevii de la situaţia de predare la situaţia de învăţare ;
- să aibă iniţiative cu valoare experimentală în raport cu practicile şi cu situaţiile educative deja cunoscute ;
- să accepte o diferenţă între posibil şi realizabil, între teorie şi realizarea practică.

La limba şi literatura română proiectul are mai multe forme de realizare. În principiu, un proiect are câteva etape de baza[46] :

Tema :

Durata:

Argument :

Scop:

Obiective:

- să exprime …
- să identifice …
- să aducă argumente cu privire la …
- să formuleze enunţuri pro şi contra …
- să exprime opinii personale cu privire la …
- să cunoască fragmente …

(exemplele de obiective sunt orientative)

Metode şi procedee :

Surse bibliografice:

[46] Elena Pîrîu, *„Abordarea interdisciplinară a conţinutului educaţiei''* în EDICT Revista educaţiei, nr. 7 / 2004, sursa: http://www.edict.ro/articole/e07-educatie-civica-interdisciplinara.html

În cadrul proiectului se poate lucra pe grupe. Pentru realizarea unei teme, elevii trebuie să citească, să selecteze anumite fragmente respectând cerințele date, să redacteze texte, să alcătuiască eseuri, să înregistreze şi să să grupeze imagini, să facă o autoapreciere a calităților şi defectelor personale.

Pe parcursul desfăşurării (realizării) proiectului, profesorul va acționa ca îndrumător al fiecărei grupe, în sensul orientării elevilor pentru a realiza prezentări clare, concise, logice.

Pentru valorificarea opiniilor elevilor cu privire la calitatea activității, se pot completa chestionare, acestea fiind propriile instrumente de evaluare ale elevilor, sau se pot consemna aprecieri verbale.

La final, după susținere, lucrările se adună şi se constituie într-un portofoliu tematic.

Metoda proiectului[47]:

- metodă globală cu puternic caracter interdisciplinar;
- un proiect este o extindere, o investigare a unui subiect , a unei teme;
- poate fi dus la bun sfârşit de un grup de elevi, de toată clasa sau de o singură persoană;
- în derularea unui proiect se disting trei faze:
- alegerea subiectului, planificarea demersului didactic, , stabilirea obiectivelor, analiza resurselor, inventarul de activități şi strategii didactice;
- activitatea practică a elevilor, documentarea şi investigarea;
- sinteze, concluzii, evaluare sub diverse forme.

Metoda se pretează în cadrul studiului unor scriitori, teme şi curente literare, abordări lingvistice. Elevul trebuie să depăşească un obstacol : obişnuit cu învățarea bazată pe înțelegere, el trebuie acum să experimenteze învățarea bazată pe descoperire. În cadrul învățării prin descoperire, subiectul este integrat într-un program care conține tutoriale, verificări, examinări teoretice şi practice.

[47] http://www.didactic.ro/index.php?cid=disciplina&did=19&what=planuri&pid=463&type=0

În continuare, ne propunem să arătăm cum poate subiectul să dezvolte un proiect (o temă) pornind de la resursele oferite de mediile virtuale.

Profesorul trebuie să stabilească exact scopul proiectului, ce competențe sunt vizate şi ce abilități va dobândi elevul în final.

Realizarea oricărui proiect se desfăşoară secvențial, sub formă de sarcini impuse de către coordonator. Fiecare sarcină este precisă şi presupune parcurgerea unor etape distincte.

Iată câteva idei care ar putea ghida activitatea elevilor:

- în primul rând, un elev trebuie să se documenteze (vezi competențele ce căutare a informației) ;
- pot constitui resurse şi documentele video, articole din presă, reportaje, documente de pe Internet ;
- elevul îşi poate crea o listă de întrebări în legătură cu tema propusă, fişe, rezumate, traduceri ;
- alegerea bibliografiei – element important care orientează celelalte activități ;
- în realizarea unui proiect se recomandă stimularea colaborării între elevi şi între profesori şi elevi.

Realizarea acestei activități presupune sarcini diferite pentru profesorii şi pentru elevii care desfăşoară activități în mediul virtual.

Pentru profesori:

De obicei, elevii sunt mai curioşi decât adulții, petrec mai mult timp în fața calculatorului şi sunt la curent cu toate noutățile de pe Internet care i-ar putea interesa. Pentru a putea avea un cuvânt de spus în fața unui elev pasionat (şi interesat să utilizeze resursele în cauză), profesorul are, în primul rând, datoria de a se informa. Informarea presupune :

- cunoaşterea adreselor site-urilor culturale, ale Academiei Române, ale unor instituții specializate, site-uri de lingvistică româneşti şi străine, ale unor biblioteci virtuale ; aceste site-uri îi vor permite să se informeze şi să caute date utile pentru desfăşurarea orei de limba şi literatura română ;

- schimburi de idei ;
- căutarea de proiecte la care ar putea participa (chiar împreună cu elevii) ;
- comunicarea este foarte importantă (Internetul oferă multiple posibilități amintite anterior).

Pentru elevi :

Activitatea de informare este esențială. Elevul trebuie să utilizeze cunoştinţele dobândite în manieră tradițională şi să le coreleze cu informații din spațiul virtual.

Activitatea de informare presupune :

- consultarea datelor (teme de literatură, lingvistică)
- participarea la tutoriale, cursuri, activități ludice (jocuri, simulări) ;
- lecții multimedia ;
- activități care necesită consultarea altor site-uri (trimiteri) ;
- colaborarea şi schimburile de informație între elevi
- elevul participă la comunicarea directă cu alte persoane implicate în sarcini asemănătoare (utilizarea forumurilor de discuții).

Strategiile de documentare

În vederea documentării, cel ce doreşte să strângă informații trebuie să respecte câteva etape :

a.) Definirea strategiilor de căutare

- localizarea resurselor şi sistematizarea acestora;
- utilizarea bibliografiilor şi sitografiilor;
- alegerea şi utilizarea metodelor de căutare;
- utilizarea dicționarelor, enciclopediilor pe suport tradițional sau electronic, manuale şcolare;
- utilizarea resurselor bibliografiilor (referințe bibliografice):
    - posibilitatea folosirii notițelor;
    - alegerea (găsirea) cuvintelor-cheie după care se va realiza căutările;

- utilizare bazelor de date textuale sau multimedia off-line (CD);

- utilizare bazelor de date textuale sau multimedia (nestructurate) ale documentelor originale de pe Internet (on-line) ;

- găsirea uneltelor de căutare potrivite : motoare de căutare, căutări în interiorul site- urilor ;
- identificarea surselor ;
- aplicarea criteriilor de validare a informațiilor (a se consulta *,,Fişa de lectură a unui document web''*)
- alegerea cuvintelor-cheie sau ale câmpurilor semantice ;
- utilizarea resurselor oferite de navigarea hipertextuală.

b.) Dezvoltarea metodelor de căutare se realizează prin:

- îmbogățirea corpusului de cuvinte-cheie pe măsura căutărilor ;
- dezvoltarea metodelor de documentare în funcție de rezultatul căutărilor.

c.) Selecționarea documentelor şi a informațiilor:

- selecția pertinentă a documentelor are în vedere:subtema, statutul documentului (pedagogic, ştiințific, de popularizare), nivelul informațiilor solicitate şi al necesarului de cunoştințe pentru receptare, vocabularul specific, claritatea şi datarea informațiilor;
- dezvoltarea strategiilor de lectură vizează posibilitatea efectuării lecturii în diagonală şi a lecturii orientate;
- constituirea unui corpus limitat de documente.

d.) Editarea bibliografiei şi a sitografiei selective

- constă în relevarea referințelor utile care permit regăsirea documentelor în bibliotecile tradiționale sau pe Internet;

e.) Alegerea informațiilor presupune:

- efectuarea unei lecturi aprofundate a documentelor selectate. Aceasta vizează:
  - identificarea contextului de redactare a documentului;
  - identificarea motivațiilor autorului ;
  - observarea coerenței interne a textului ;

    - utilizarea resurselor şi a marcajelor textuale tipografice (paratext, hipertext etc.)
- efectuarea unei selecţii pertinente a informaţiilor;
- redactarea unor fişe de lectură :
    - identificarea autorilor ;
    - identificarea tipului de document (informativ, argumentativ etc.)
    - identificarea publicului ţintă ;
    - identificarea subiectelor (temelor) principale ;
    - relevarea problematicii tratate ;
- confruntarea şi verificarea informaţiilor primite;

f.) Redactarea propriu-zisă presupune:

- cunoaşterea şi respectarea normelor proprii modelului de proiect ales pentru realizare ;
- competenţe de organizare a informaţiei precum :
    - stabilirea unui plan ;
    - stabilirea poziţiei textului şi a documentelor grafice ;
    - cunoaşterea drepturilor de autor ;
    - competenţe necesare integrării unui citat ;
- existenţa competenţelor tehnice (utilizarea calculatorului şi a softurilor în vederea efectuării sarcinilor anterior menţionate).

g.) Aprofundarea temei presupune:

- explorarea temei, mobilizarea cunoştinţelor şia reprezentărilor;
- identificarea subtemelor, clasificări, legături;
- studierea subtemelor, a subiectelor în discuţie: semnificaţii, cuvinte-cheie, câmpuri semantice;
- selecţia judicioasă a documentelor şi a informaţiilor;
- interpretarea acestora.

În urma informării în legătură cu o temă, elevul trebuie să schițeze un plan al lucrării şi să înceapă redactarea. Strângerea de informații şi colaborarea nu reprezintă o etapă distinctă, ci se realizează pe parcursul redactării lucrării.

Anexăm o listă de adrese ale unor site-uri şi blog-uri culturale şi literare care ar putea fi consultate.

A se consulta Anexa 1.

4. Modele de abordare a conținuturilor didactice

4.1. Poezia optzecistă – modele didactice de abordare a textului

4.2. Realizarea unui portofoliu la literatura română utilizând resurse electronice

4.3. Prezentarea în Power Point

4.1. Poezia optzecistă – modele didactice de abordare a textului

Propunem, în rândurile care urmează, modele de interpretare a operei poeților optzeciști. Metodele de abordare pot fi aplicate la orice scriitor sau curent literar. Singura condiție este aceea ca elevul să poată găsi şi resurse virtuale.

a.) Lectură şi dezbateri pe marginea unei opinii critice

> *„Astăzi se nasc poeți care adoptă de la bun început simplitatea şi directețea, fără nici o preocupare față de metafizică şi transfigurare, pentru că ei aproape că nici nu mai au, cu excepția experimentului şi a discursului ironic – forme de limbaj încă creditabile – posibilitatea unei alte opțiuni. [...]aceşti poeți exprimă prin poezia lor un tip de atitudine, modul lor propriu de a se raporta la substanța prezentului. Poezia tranzitivă se constituie într-un model implacabil al lumii noastre.*
>
> *E vorba de o lume a simultaneității şi a informației electronice, a unor noi relații interumane în spațiul public (feminismul, ecologismul), mânată înainte de o extraordinară pasiune a consumului şi marcată de un deficit de identitate [...] şi grăbită să-şi saboteze propriile valori moderniste, cucerite cu atâta dificultate.''* [48]

Obiectivul cadru : Reflecție asupra caracteristicilor poeziei optzeciste şi asupra influențelor modelului postmodern în literatura română

[48] Crăciun, Gheorghe, *„Aisbergul poeziei moderne'',* Editura Paralela 45, Piteşti, 2000, *p.* 459.

Activităţi :

În clasă, elevii vor studia cel puţin câte un poem al unor poeţi precum Mircea Cărtărescu, Alexandru Muşina sau al altor poeţi optzecişti incluşi în manualul şcolar.

- discuţii pe marginea citatului şi încadrarea poemului studiat ;
- evidenţierea unor trăsături ale poeziei postmoderne precum : narativizarea, biografismul, demitizarea temelor şi a viziunii poetice, refuzul metaforei şi sentimentalismului, cultivarea ironiei, spiritul ludic, deconspirarea convenţiilor literare, utilizarea pastişei, a parodiei şi a altor forme de intertextualitate ;
- utilizarea blogurilor ca spaţiu al expresiei personale şi subiective;
- completarea informaţiilor dobândite în clasă cu informaţii oferite de spaţiul virtual
- exemple : Mircea Diaconu - *„Fragmente despre postmodernism si poezie''*[49]
  Gheorghe Crăciun - „*Cum se joacă ultima carte ?''* [50]

- întrebări - suport pentru discuţii :
  - cum caracterizaţi poezia postmodernă ?
  - consideraţi că este o direcţie importantă în literatură ?
  - care sunt elementele de noutate ale poeticii postmoderne ?
  - care este oferta actuală ? (exemple de poeţi, de opere)

Bibliografie şi sitografie :

- profesorul recomandă atât studii clasice care pot fi găsite în orice bibliotecă precum Matei Călinescu - „*Cinci feţe ale modernităţii'',* Gh. Crăciun - „*Aisbergul poeziei moderne'',* I.Bogdan Lefter - „*Postmodernism. Din istoria unei bătălii culturale''* dar şi adrese ale unor site-uri bogate în materiale , articole şi reviste care pot fi utilizate pentru dezvoltarea temei în discuţie. [51]

b.) Accesul la resursele Internetului

Poezia optzecistă – o poezie a cotidianului

[49] Mircea Diaconu, *„Fragmente despre postmodernism si poezie'',* studiul a fost publicat, în serial, în paginile „*Literatura si arta''* ale cotidianului „*Crai nou''*, 2002 ; sursa : Nordlitera - http://www.nordlitera.ro/modules.php?name=News&file=article&sid=77

[50] Crăciun, Gheorghe, „*Cum se joacă ultima carte'' în „Observator cultural'',*nr. 86 (343) din 19-25 octombrie 2006; sursa: http://www.observatorcultural.ro/informatiiarticol.phtml?xid=17064

[51] A se consulta Anexele.

,,Eu unul nu pot să compar simțurile cu prelungirile lor. Eu unul nu mă pot resemna la diferența dintre copie şi unicat. Eu nu pariez pe virtualitate, nu cred în substitute, nu iubesc rap-ul si house-ul deşi toate acestea mă fascineaza, mă implantează în prezent, imi cer o atitudine, nu ma lasa sa dorm şi să respir. Postmodernitatea e o forma de insomnie a conştiinței. Monştrii ei se confundă cu plăcerile ei artificiale şi se topesc asemenea unor baloane de săpun.''[52]

Obiectiv cadru : Elevii vor putea să găsească şi să utilizeze informații utile de pe Internet în vederea susținerii opiniilor personale privind operele literare

Activități :

- lucrul pe grupe ;
- opinii pro şi contra (vezi citatul şi posibilele reacții şi interpretări) ;
- căutarea unor articole care susțin sau infirmă punctul de vedere exprimat în citatul de mai sus ; elevii îşi argumentează opțiunile ;
- profesorul propune câteva teme majore legate de studiul poeziei optzeciste ;
- se stabileşte cu fiecare grupă ce anume are de căutat pe Internet (se orientează căutarea) ;
- profesorul prezintă câteva motoare de căutare, accentul fiind pus pe Google. Elevii învață să caute informații utile folosind Google şi site-urile recomandate;
- elevii îşi extrag datele necesare şi realizează fişe;
- activitățile de colaborare: fiecare elev prezintă site-urile şi materialele găsite (notițe + calculator).

Exemplu de sarcină:

Fiecare elev va trebui să alcătuiască un portofoliu pentru un scriitor optzecist care să conțină:

- date biografice;
- fişe – activitatea literară;

[52] Crăciun, Gheorghe, ,,*Viciile lumii postmoderne. Pe un peron de metrou'' în ,,Observator cultural'', Nr. 342 ; sursa : http://www.observatorcultural.ro/informatiiarticol.phtml?xid=16450*

- interpretarea unor poeme reprezentative;
- opinii critice – fişe de citat;
- interpretarea unor citate propuse de profesor sau considerate relevante de elev ;
- concluzii, opinii personale în legătură cu materialele găsite, în spiritul temei anunțate;
- lista site-urilor de unde a luat informațiile.

Notă : Având în vedere bogăția resurselor (atât pe suport de hârtie, cât şi virtuale) se recomandă ca informația vehiculată să fie diversificată, să aibă caracter de noutate şi să trezească interesul.

Recomandările profesorului :

- elevii vor căuta informații atât acasă, cât şi la şcoală ;
- documentarea va fi ghidată iar elevii vor colabora ;
- profesorul va propune obligatoriu o listă de resurse virtuale, site-uri care vor funcționa ca punct de plecare ;
- site-uri recomandate la această temă :

    - www.observatorcultural.ro
    - www.dilemaveche.ro
    - www.liternet.ro
    - www.contrafort.md
    - www.revistavatra.ro
    - www.agonia.ro conține şi texte ale autorilor în discuție

- elevii vor salva informațiile găsite pe CD sau DVD în vederea unei utilizări ulterioare

c.) Interviul

Obiectivul cadru : Cunoaşterea particularităților de realizare şi a modalităților de analiză a textului

Activităţi :

- analiza modului de reprezentare şi de comunicare a realităţii în poezia optzecistă ;
- profesorul sau elevii pot propune studiul unui interviu acordat unui scriitor optzecist cunoscut ;

În cazul interviului televizat se urmăreşte :

- ce mesaje explicite şi implicite se transmit ?
- discuţie privind imaginile utilizate şi coerenţa lor;
- aprecieri privind tema interviului, intenţiile reporterului;
- au fost răspunsurile scriitorului la înălţimea aşteptărilor ?
- colaborarea scriitorului ;
- pregătirea de specialitate a reporterului : A ştiut acesta să dezvolte o discuţie interesantă ? A pus întrebări la obiect ?

Interviul scris :

- utilizează ca surse revistele şi site-urile revistelor de literatură sus-amintite ;
- cuprinde aceleaşi etape cu excepţia celor care vizează studiul imaginilor.
- un exemplu de interviu care pune în discuţie generaţia `80 : revista *Contrafort :* Interviul revistei : Andrei Bodiu : „Pentru un poet graba de a publica e la fel de rea ca şi lipsa de talent''[53] (un fragment adăugat în anexă)

Pentru a putea analiza conţinutul unui astfel de interviu, elevii trebuie să aibă cunoştinţe solide privind activitatea literară a scriitorului în cauză.

Site-urile recomandate funcţionează ca o bibliotecă virtuală. Elevii, sub îndrumarea profesorului, îşi vor dezvolta abilităţile de căutare a informaţiei, capacitatea de analiză şi sinteză, de interpretare a unui text literar.

[53] Bodiu, Andrei, „Pentru un poet graba de a publica e la fel de rea ca şi lipsa de talent'' , Interviu, revista *Contrafort* : 7-8 (93-94), iulie-august 2002 ; sursa : http://www.contrafort.md/2002/93-94/389.html

d.) Analize literare complexe

Cu elevii interesați se pot face analize de text de tipul critica criticii. Profesorul alege împreună cu elevii articole interesante de pe anumite site-uri care vizează studiul critic al unor opere literare apărute.Se propun direcții de interpretare, se oferă sugestii. Elevii vor colabora în acest timp, vor utiliza şi forumurile de discuții, vor comunica între ei.

Competențe vizate :

- capacitatea elevului de a se documenta, de a găsi informația pertinentă utilizând resursele virtuale ;
- capacitatea de a alege informația adecvată sarcinii, temei în cauză ;
- capacitatea de a utiliza informația, de a interpreta şi de a reconstrui sensurile ;
- capacitatea de a îmbina informația obținută din spațiul virtual cu cea din manualul şcolar şi din alte materiale studiate la clasă.

e.) Analiza textului multimedia

Obiectiv cadru : Cunoaşterea caracteristicilor textului multimedia şi aplicațiile sale în didactica limbii şi literaturii române

Activități :

- profesorul va utiliza creații în format multimedia ale scriitorilor optzecişti (în cazul nostru CD-uri cu opere ale lui Mircea Cărtărescu, recitări, audio-book-uri etc.

Pentru a înțelege mai bine care sunt aşteptările unei astfel de abordări, considerăm reprezentativ un fragment din articolul Luciei Dinescu :

> *„ Cum blog-ul este o scriitura „în progres“, nicicînd încheiată, şi site-ul publicației ieşene este unul deschis, updatabil, astfel că articolul de săptămîna trecută se dovedeşte acum incomplet. E vorba de blog-ul lui Răzan Tupa. Pe poet îl ştim atît din spațiul digital (www.clubliterar.ro), cît şi din cel al realității fizice, unde se manifesta în cadrul întîlnirilor*

scriitoricesti şi cinematice din Club A (serile cunoscute ca „Poeticile cotidianului"), din volumele sale de poezii sau din revista Versus/m. Integrat în controversata generație 2000, poetul îi anunța acesteia „expirarea" la începutul anului 2006 pe un ton polemic, experimentînd în publicistică, în special în Suplimentul de cultură, unde semnează rubrica Muzica pe litere.

Ne interesează acum însa prestația sa de pe blog-ul http://corpuriromanesti.blogspot.com/.

Titlul blog-ului coincide cu titlul volumului său de versuri, publicat la Editura Cartea Românească în 2005 (Corpuri romanesti). De altfel, ambiguitatea întreținută de titlul on-line mi se pare semnificativă, titlul putîndu-se citi şi fără diacritice, adică în sensul de corpuri de roman (românesti), mai ales că avem de-a face cu un volum de poezii! Cartea este însoțită de un CD audio (ca si alte volume ale colecției), transformînd literele tipărite în sunete. Blog-ul poetului pare a fi o continuare firească a volumului şi a CD-ului. Totusi, blog-ul se dovedeşte a fi ceva mai mult. Poetul diseca aici probleme de cultură şi media, demontează ştiri şi informații, înscriindu-se atît în utilitar-social, cît şi în gratuit-estetic. În plus, formatul on-line îi permite să intre în dialog direct cu cititorii (cu toate că postările pe blog au comentarii puține!). Blog-ul adaugă şi fragmente video, un fel de video-poeme, înregistrari în care vocea poetului şi muzica din fundal se îmbină cu imaginea în mişcare. Mai putem citi şi articole polemice (la adresa Uniunii Scriitorilor), cronici despre colocviile revistei Tomis sau un poem realizat hipertextual: baza de date (anunțuri în metrou).[54]

Trebuie să recunoaştem că interpretarea unui astfel de material complex (blog, cartea propriu-zisă, CD audio, activitatea pe alte site-uri literare) este o provocare pentru orice profesor. Elevii ar trebui puşi mai des în fața unor astfel de situații deoarece în viitor suporturile magnetice vor fi tot mai frecvent întâlnite.

Pentru a utiliza un astfel de material, profesorul trebuie să aibă în vedere elemente precum :

[54] Dinescu, Lucia Simona, *„ Imagini virtuale. Poezia si blog-ul'', Observator cultural, nr.337 ; sursa : http:// www.observatorcultural.ro/informatiiarticol.phtml?xid=16256*

- conținuturile, tematica textului multimedia şi posibilii destinatari ;
- caracteristicile tehnice (imagine şi sunet) ;
- interactivitatea ;
- obiectivele pedagogice ;
- utilitatea în context educativ.

Lecțiile care propun astfel de interpretări au în vedere cultivarea la elevi a unei atitudini pozitive față de comunicare şi a încrederii în propriile abilități şi adecvarea strategiilor de lectură la specificul textelor literare studiate în vederea înțelegerii şi interpretării personalizate. De asemenea, se urmăreşte dobândirea deprinderilor de a utiliza în mod adecvat strategii şi resurse virtuale, documente multimedia.

f.) Analiza comparativă a unui document prezentat în format tradițional şi în format hipertextual

Obiectiv : Identificarea caracteristicilor diferite ale celor două materiale educative: textul tradițional şi textul electronic.

Caracteristici ale textului pe suport tradițional :

- suportul este material, paginile sunt numerotate;
- documentul poate fi conservat;
- dimensiunea paginilor este fixă;
- nu poate exista un contact cu autorul;
- lectura este liniară ;
- sunt utilizate convenții tipografice specifice ;
- multiplicarea se realizează prin fotocopiere ;
- ilustrațiile sunt statice.

Caracteristici ale textului pe suport electronic :

- lectura poate însemna şi navigare ;

- autonomia scade întrucât lectorul este dependent de tehnologie precum : electricitate, calculator, Internet, server ;
- paginile nu sunt obligatoriu numerotate, mărimea este variabilă ;
- suportul nu este material, când se închide calculatorul, textul dispare ;
- autorul poate fi contactat mai uşor în spaţiul virtual ;
- organizarea documentului este hipertextuală ;
- posibilităţile de navigare în document sunt multiple ;
- dacă este imprimat, îşi pierde structura şi dinamica, nu este vizibil conţinutul hipertextual ;
- lectură şi utilizare care favorizează interactivitatea .

Pentru Barbot Chachaty[55], un inconvenient al spaţiului virtual este legat de proasta lizibilitate a ecranelor (texte prea lungi, ecrane supraîncărcate) care nu permit o lectură rapidă globală şi detaliată a tuturor informaţiilor. De asemenea, au fost semnalate dificultăţi legate de lectura pe ecran care provoacă supraîncărcarea cognitivă din cauza paginilor prea bogate în informaţii.

4.2. Realizarea unui portofoliu la literatura română utilizând resurse electronice

Realizarea unui portofoliu de scriitor (model de abordare)

Obiectiv - cadru : Elevii vor fi capabili să utilizeze resursele T. I. în vederea documentării pentru a realiza portofoliul

Conţinuturi : Lecţia îşi propune să verifice dacă elevii sunt capabili să utilizeze resursele virtuale pentru a realiza un proiect.

Profesorul propune un scriitor ; există posibilitatea ca şi elevii să vină cu sugestii şi propuneri. Mai înainte de a-şi alege tema este bine ca elevul să caute pe Internet informaţii în legătură cu ceea ce îl interesează. Dacă bogăţia şi diversitatea informaţiilor îl satisfac, poate trece la următoarea etapă, documentarea.

[55] Barbot, M. şi Chachaty, E., „ *Décalages entre offres et attentes'',p.122,* Clé International, Paris, 2002, apud De Serres, Linda, *„Paramètre pour une efficacité accrue de la lectur hypertextuelle en langue segonde'' în* A.L.S.I.C. vol. 7, 2004, p. 135 ; sursa : http://alsic.u-strasbg.fr/v07/alsic_v07-som1.htm

Vom lua ca exemplu poetul Mihai Eminescu. Portofoliul va conține : fotografii, date biografice, poeme, citate, interpretări, opinii critice, concluzii, bibliografie şi sitografie.

Competențe specifice :

Elevii vor putea :

- să găsească informații pertinente pe Internet ;
- să utilizeze fotografii (ale poetului, ale satului şi prietenilor) în vederea realizării unei prezentări sugestive ;
- să includă câteva poeme reprezentative şi să motiveze alegerea făcută;
- să aleagă câteva citate reprezentative din studiile critice eminesciene;
- să înțeleagă scopul portofoliului;

Activități:

- profesorul recomandă câteva site-uri în care elevii vor găsi informații precum:

http://www.mihaieminescu.ro/romana.htm
http://www.romanianvoice.com/poezii/poeti/eminescu.php
http://www.mihai-eminescu.net/?page_id=2
http://eminescu.petar.ro/
http://ro.wikipedia.org/wiki/Mihai_Eminescu

(reamintim aici că elevii au posibilitatea, pentru o documentare sistematică, să îmbine resursele virtuale cu resurse tradiționale precum cărți, manuale)

- sub îndrumarea profesorului, elevii caută fotografii ale poetului, ale satului Ipoteşti şi alte imagini care au legătură cu tema;
- datele biografice se regăsesc în multe documente electronice ; uşor de găsit, ele vor fi prelucrate (şi nu copiate) în vederea alcătuirii lucrării;
- culegerea textelor (poeme, texte în proză): fiecare elev va trebui să aleagă câteva poezii şi cel puțin un text în proză din opera eminesciană; elevii justifică alegerea lor şi vor evidenția problematica fiecărui text (opinii personale, interpretări);
- elevii, la recomandarea profesorului, aleg câteva opinii critice (fragmente) ale unor cercetători consacrați ai operei eminesciene. Citatele vor fi comentate în clasă iar elevii vor face apel atât la resurse didactice tradiționale cât şi la documente

electronice în sprijinul propriilor argumente (G. Călinescu, Perpessicius, Rosa del Conte, I. Em. Petrescu etc.).

- pentru un studiu cât mai complet al operei eminesciene, profesorul va recomanda studiul operei unor critici literari care au vizat aspecte ale operei eminesciene (Exemplu : G. Călinescu - *„Opera lui Mihai Eminescu''*). Informațiile găsite pe Internet vor fi completate cu date luate din alte surse, specificându-se sursa de unde provin.

Concluziile vor avea în vedere scopul realizării portofoliului, explicații privind rezultatele obținute, perspective noi de analiză, opinii personale etc.

Remarcăm aici existența a două posibilități : elevii vor putea alcătui portofoliul singuri sau sub coordonarea profesorului. Prima variantă este utilizată în cadrul formelor de învățământ la distanță sau cu frecvență redusă. A doua variantă este cea pe care o recomandăm, având în vedere faptul că stimulează interesul elevilor şi capacitatea intelectuală a acestora.

Profesorul poate recomanda câteva adrese ale unor site-uri unde elevii să găsească informații sau să viziteze site-urile respective, să le prezinte şi să sugereze ce informații ar trebui să atragă atenția.

Bibliografie şi sitografie

O astfel de oră nu se poate desfăşura decât dacă este susținută de un suport virtual bibliografic destul de consistent. Profesorul va oferi elevilor în mod obligatoriu adrese web unde aceştia să găsească resurse necesare în realizarea portofoliului

Evaluare

În vederea evaluării există două posibilități. În primul caz, profesorul va citi portofoliul şi va acorda o notă. Dacă este redactat pe hârtie (coli, format A 4), îl va citi ; dacă este redactat pe suport electronic, în format hipertextual, îl va studia, parcurgând toate informațiile oferite. Portofoliul poate fi şi virtual, de tip multimedia.

În a doua situație, elevul este solicitat să realizeze o prezentare a cercetării sale în vederea evaluării, utilizând un soft dedicat : Microsoft Power Point.

4.3. Prezentarea în Power Point

Generalități

Înainte de a pregăti o prezentare, trebuie stabilit mai întâi scopul, răspunzând la întrebări precum : *„Ce vrem să prezentăm ?'', „Cu ce scop prezentăm ?'', „Cui prezentăm ?'', „Care este durata prezentării ?''*

Prezentarea trebuie să fie accesibilă, să nu plictisească, să se încadreze în 10-15 minute. Componentele şi ideile exprimate sunt înlănțuite logic. Părțile prezentării pot avea, la rândul lor, secvențe diferite.

Structura unei prezentări trebuie să fie asemănătoare unui scenariu care să atragă atenția, să sintetizeze esențialul şi să prezinte concluziile finale.

Preluăm, în continuare, structura unei prezentări în Power Point după Gheorghe, M.[56] :

- *introducerea* – are drept scop captarea atenției, prezentarea subiectului expunerii şi a ideilor principale;
- *cuprinsul* – dezvoltarea ideilor principale cu argumente şi exemple ;
- *încheierea* – prezintă sumarul de idei, concluziile şi perspectivele (pentru o temă aflată în studiu) ;

Se urmăresc şi efectele de culoare, animație, raportul text-imagine, pauzele. Prezentarea este însoțită de explicații prin viu grai, având în vedere că imaginile nu țin locul vorbitorului, ci contribuie la comprimarea unui volum mare de informații pentru a fi transmise în mod diferit.

Este recomandat ca cel care prezintă să nu citească rândurile afişate pe ecran, ci să completeze, să nuanțeze ideile prezente cu informații noi.

Cu ajutorul acestei aplicații pot fi evidențiate informații precum:

- informație de tip text;
- informație grafică: scheme, diagrame, desene;
- informație de tip imagine: fotografii

[56] Gheorghe, Mariana, *Tehnologia informației şi comunicațiilor*, Editura Corint, Bucureşti, 2005, p.5.

- informație audio: secvențe sonore

În cazul nostru prezentarea portofoliului în Power Point va putea fi realizată în multe feluri. Propunem un model de prezentare. Menționăm că lucrarea va avea anexat un CD care conține un exemplu, un fragment de prezentare în Power Point care vizează opera eminesciană.

Prezentarea conține fotografii ale poetului, poeme, citate, melodii sugestive, poezii recitate ; pe măsură ce derulează prezentarea, elevul va oferi explicații suplimentare şi informații privind aspecte ale studiului operei eminesciene.

Profesorul va avea în vedere în cadrul evaluării :

- acuratețea exprimării : explicații clare, concise, în legătură cu imaginile prezentate ;
- perspectiva unitară, de ansamblu asupra temei ;
- dacă elevul a oferit explicații suplimentare ;
- dacă elevul realizează conexiuni, corelații, paralele cu alte opere literare.

5. Lectură şi imagine

..Lumea care se naşte nu aparţine doar tinerilor cu iPod-ul în buzunar şi cu numeroase nick-uri de Yahoo sau Skype. Ea poate aparţine în egală măsură tuturor, mai tineri sau mai bătrîni. Este doar o chestiune de opţiune (dar şi societală) de a fi sau a nu fi o părticică din ea, de a participa sau nu la negocierea noilor reguli de comportament în spaţiul public.

Pe de altă parte, noile tehnologii nu mai sînt noi de mult. Computerele personale sînt deja prezente în viaţa oamenilor, de măcar două decenii. Pînă şi Internetul, în forma sa actuală, este deja trecut de pubertate. Decalajul nostru tehnologic nu reprezintă o scuză pentru a refuza participarea. Este ca şi cum ai avea de-a face cu un referendum. Poţi să mergi sau nu la vot, opţiunea îţi aparţine, dar dacă nu o faci, nu ai nici o legitimitate să îi blamezi pe ceilalţi pentru modul în care au făcut-o[57]*''.*

5.1. Educaţia pentru lectură

5.2. Tipuri de lectură

5.3. Educaţia pentru imagine / educaţia pentru multimedia

5.4. Integrarea documentelor multimedia în activitatea didactică

5.5. Exploatarea resurselor video

[57] VOICU, Bogdan, *„De la navetă la telecommuting'',* Dilema Veche, Anul IV, nr.172 - 26 mai 2007 ; sursa : http://www.dilemaveche.ro/index.php?nr=172&cmd=articol&id=5738.

5.1. Educația pentru lectură

Despre lectură s-a vorbit mult în literatura de specialitate, iar despre lectura literară cu atât mai mult.

Sorin Cristea (2000) [58]:

„Lectura reprezintă o metodă didactică/de învățământ în care predomină acțiunea de comunicare scrisă, care propune elevului/studentului o cale de (auto)instruire eficientă, (auto)perfectibilă prin dobândirea unor tehnici intelectuale specifice. Astfel de tehnici asigură valorificarea deplină a procedeului „muncii cu cartea'', respectiv a „muncii cu manualul'' sau cu alte materiale de acest gen, destinate special învățării''

Lectura ocupă un loc important în formarea cunoştinţelor elevilor şi devine, în practica şcolară, un proces complex care are la bază competenţe şi deprinderi ce stau la baza decodificării sensurilor textului.

Majoritatea studiilor care au tratat problematica lecturii s-au axat pe raportul dintre interesul pentru literatură şi actul de lectură propriu-zis a unui text literar. Însă actul lecturii nu vizează numai decodificarea sensurilor unui text literar (apariția hipertextului lărgeşte sfera semantică a lecturii), ci şi a imaginilor, a sunetelor, a secvențelor video dintr-un document electronic şi nu numai. Putem vorbi de lectură chiar şi atunci când vizionăm un film.

După Costea (2006)[59], *„lectura literară este interpretarea sensului unor simboluri tipărite sau scrise.''*

Conform acestei definiții, decodarea unui mesaj multimedia constituie un act de lectură.

Sarcina profesorului este aceea de a face textul literar (electronic) mai uşor de înțeles şi să îmbunătățească abilitățile elevului de a utiliza cunoştințele dobândite în urma lecturii sau a vizionării unui material educativ.

Lectura este una dintre acțiunile/metodele educative care stau la baza procesului de învățământ. Interpretarea unui mesaj tradițional/multimedia se bazează, în mare măsură, pe strategiile de lectură utilizate.

Metoda lecturii îndeplineşte următoarele funcții[60]:

[58] Cristea, Sorin (2000), *op. cit*., p. 212.
[59] Costea, Octavia, *Didactica lecturii,* Editura Institutul European, Iaşi, 2006, p. 9.
[60] Cristea, Sorin, *op.cit*., p. 212.

- funcția de informare-documentare sistematică;
- funcția de stimulare a instruirii-autoinstruirii;
- funcția de culturalizare-educare permanentă a elevului.

În continuare, vom încerca să preluăm elemente de teoria lecturii şi să le aplicăm la studiul textului electronic şi al hipertextului, nu înainte de a trece în revistă câteva dintre *obiectivele pedagogice concrete*[61] proiectate cu ajutorul metodei lecturii:

- stăpânirea şi aprofundarea cunoştinţelor fundamentale şi operaţionale;
- perfecţionarea capacităţilor generale şi specifice de studiu individual;
- cultivarea aptitudinilor şi atitudinilor cognitive deschise;
- identificarea unor noi probleme şi situaţii-problemă.

Obiectivul principal al lecturii este acela de a favoriza lectura funcțională. Profesorul trebuie să încerce să se desprindă de modelele rigide propuse de manualele şcolare şi de metodele învechite de studiu de care mulți sunt dependenți. Idealul este acela de a crea un comportament autonom de lectură. Prin lectură se favorizează învățărea continuă (prezentată anterior). Pentru a nu deveni obositoare, profesorul trebuie să explice şi să impună lectura recreativă, al cărei scop este relaxarea şi dobândirea bunei dispoziții.

Lectura trebuie să creeze la elevi dobândirea de deprinderi[62] precum :

- deprinderea lecturii comprehensive (a înțelege corect cele citite) ;
- deprinderea lecturii esențializate (a conspecta, a lua notițe rezumative);
- deprinderea lecturii demonstrative (a sesiza situații, a rezolva probleme);
- deprinderea lecturii problematizate (a sesiza situații-problemă);
- deprinderea lecturii creative (a sesiza, a rezolva, a inventa situații-problemă).

Alături de rolul de a potența şi de a motiva exprimarea corectă, lectura poate constitui o motivație în vederea informării, progresului intelectual, a inspirației şi a creațiilor proprii.

[61] *Ibidem*.
[62] *Ibidem.*

Octavia Costea (2006) atrage atenția asupra faptului că opera literară este mai mult decât textul, mai mult decât suportul (de hârtie sau virtual) ; opera nu se identifică niciodată complet cu realitatea textului sau cu realitatea individuală a cititorului. Este pusă în evidență virtualitatea operei literare care îşi are originea în natura sa dinamică (dată de tipurile de lectură, punctele de vedere, perspective).

5.2. Tipuri de lectură

În vederea creşterii eficacității actului de lectură, se recomandă câteva tipuri de abordare a textului de studiat :

- *lectura panoramică (în diagonală)* : este o strategie fundamentală de lectură care permite subiectului/elevului, într-un timp scurt, să ia cunoştință de conținutul unei cărți. Lectorul ajunge să cunoască repede care este subiectul cărții/textului şi cum este conținutul structurat. În aceste condiții, elevul poate lua o decizie motivată privind lectura (dacă se impune sau nu aprofundarea lecturii) ;
- *lectura selectivă* : este o strategie de lectură care propune reconstruirea semnificației generale a textului pe baza unor cuvinte-cheie care conțin informații esențiale ;
- *lectura orientată :* constă în căutarea într-un text a răspunsului la o întrebare precisă ; tehnica aceasta a reperării presupune ca lectorul să aibă un obiectiv precis, să citească repede şi să ştie să utilizeze în căutare toate resursele tipografice ale textului.

- *Lectura – problematizare :*

A problematiza un subiect înseamnă să punem în evidență o realitate mai greu observabilă. Acest lucru presupune :

- formularea unei teme de cercetare plecând de la o ipoteză interesantă ;
- formularea unor direcții de cercetare şi a unei metodologii adaptate la necesități ;
- elaborarea de interpretări bazate pe analiza informațiilor ;

- reformularea (problemei) temei care constituie obiectul cercetării în funcție de rezultatele la care s-a ajuns.

Cuvintele-cheie sunt importante în structura textului şi sintetizează ideea principală a unui paragraf. Indiciile tipografice ale paginii, prezența în text a unor cuvinte de legătură favorizează anticiparea lectorului, ajutându-l să relaționeze toate cuvintele-cheie ale unui text.

Aceste activități sunt întâlnite în cazul sarcinilor care presupun luarea de notițe, structurarea de texte, realizarea de rezumate, comprimări textuale.

5.3. Educația pentru imagine / educația pentru multimedia

Didactica disciplinei are în vedere utilizarea metodelor alternative de studiu, transmiterea conținuturilor realizându-se şi cu metode alternative de studiu precum imaginile TV şi clipurile multimedia.

Educația orientată către imaginea televizată pune accent pe:

- demersuri de construire a sensului;
- situații de conversație favorizate de studiul mesajelor televizate ;
- creşterea atenției ;

Înțelegerea imaginilor şi a sunetelor

A înțelege este echivalent cu a atribui semnificații unui text citit sau auzit. În cazul mesajelor televizate, lectura înseamnă atât *„văzut''* cât şi *„citit''*, care se combină cu *„auzit''*. Înțelegerea este rezultatul unei succesiuni de semnificații încrucişate care apar atunci când elevul *vede* (observă), *citeşte*, *aude*.

În vederea unei corecte înțelegeri, elevul trebuie să pună în legătură un document TV cu alte tipuri de documente scrise sau iconice, să compare specificul fiecăruia, suportul, complementaritatea. La acest nivel profesorul va diversifica fragmentele de text supuse înțelegerii, modalitățile de povestire şi dialog în funcție de tipurile de emisiune, de jocurile de imagine. Educația privirii şi a ascultării este, astfel, dirijată. Televizorul devine, din mijloc de divertisment un mijloc cultural şi transmițător de cunoştințe.

Lectura ecranelor[63]

Informația de pe ecran se transmite sub forma unui flux. Decodificarea imaginii presupune segmentarea acesteia, fragmentarea în funcție de momentul vorbirii, de întreruperi, de logica expunerii. Impresia de flux continuu pe care o dau mesajele audiovizuale este o sursă în plus de dificultate pentru lectură şi înțelegere.

Fluxul imaginilor TV nu se confundă cu narativul. Fluxul conține o succesiune de genuri : publicitate, anunțuri, jurnale,filme, documentare etc. A analiza cu elevii acest flux înseamnă a-l segmenta.

În fața calculatorului

Ecranele calculatoarelor propun o organizare diferită a informației, mai ales în cazul produselor de tip multimedia iar lecturii fluxului i se substituie lectura în succesivitate. Observăm la acest nivel lipsa construcției narative şi a coerenței marcate de de indici textuali.

Elevul are, în această situație, o atitudine diferită în fața lecturii. El îşi creează repede o rutină de consultare bazată pe prima impresie. Aflat în fața unei secvențe multimedia, a unei secvențe video, activitatea subiectului privitor se întrerupe, atitudinea acestuia fiind una contemplativă.

Competențe vizate

- dezvoltarea capacităților de a asculta şi de a privi;
- tratamentul prioritar al tuturor componentelor mesajului, imagini, limbă, sunet ;
- dezvoltarea unei culturi a imaginii care integrează cunoaşterea media precum şi a genurilor şi discursurilor care o compun;
- capacitatea de a converti produsele (informațiile) – imagini TV în alte produse culturale ;
- dezvoltarea abilităților de lectură în colaborare (gestionarea informației şi elaborarea cunoştințelor);

[63] Masselot-Girard, Maryvonne, *,,Pourquoi des scénarios pédagogiques''*? în *,,Les Scénarios pédagogiques d'éducation à l'image'', sursa : http://www.cndp.fr/tice/animpeda/pourquoi.htm*

Consecințe pedagogice

- schimbarea de atitudine şi comportament la copii, adulți, profesori şi părinți ;
- întrebări şi ipoteze pe marginea situațiilor de comunicare ;
- dezvoltarea activităților de reformulare orală şi scrisă pe baza unei experiențe culturale comune ;
- efectuarea unei lecturi plurimodale indispensabile activităților legate de activitatea multimedia ;
- crearea unei adevărate culturi a imaginii care să depăşească limitele recunoscute pentru a integra cultura contemporană şi pentru a facilita accesul la noi forme de expresie şi creație.

Recursul la metodele şi mijloacele audiovizuale se impune la ora de limbă şi literatură întrucât stimulează imaginația şi favorizează procesul de creație. Elevii sunt curioşi iar lectura imaginilor le oferă noi teme de discuție, de dezbateri şi de gândire.

5.4. Integrarea documentelor multimedia în activitatea didactică

Încorporarea documentelor multimedia în activitatea educativă contribuie la o mai bună definire a modului în care noile tehnologii pot fi puse în slujba lecturii şi a învățării. Educarea în spiritul imaginii este, astfel, o propunere pentru integrarea în actul didactic a unor resurse pedagogice alternative. Aceste resurse sunt reprezentate de utilizarea T.I.C.; se avansează ideea pedagogiei de tip cooperativ, acțiunile fiind preponderent dirijate către comunicare şi publicare.

Scenariile didactice bazate pe T.I.C. propun o educație în spiritul imaginii, ecranului şi resurselor multimedia. Demersul pedagogic astfel constituit va oferi resurse documentaere pe orice suport: CD-uri, site-uri Internet, casete video, secvențe de film, imagini fizice etc.

Spre deosebire de scenariul didactic de tip clasic, în acest caz se urmăreşte punerea în discuție a unui text sau produs cu intenționalitate educativă.

Scenariul didactic propune[64]:

- concepte de asimilat: informații, cunoştințe, metode, comportamente, atitudini ;
- situații construite de profesor, diferite de simpla receptare a unor informații (a se consulta anexa cu metodele moderne de educație) ;
- situații care integrează sarcini – stăpânirea resurselor limbii, educația în spiritul imaginii, ecranului şi multimedia.

Scenariul didactic este un document-ghid care permite construirea secvențelor didactice :

- pe marginea textelor scrise, iconice, audiovizuale şi multimedia ;
- centrate pe obiective diversificate şi pe sarcini;
- în situații de comunicare organizate pe creație şi receptare.

Scenariul didactic va cuprinde :

- desfăşurarea secvențelor lecției ;
- tehnica de abordare a textelor în funcție de tematică şi structură ;
- selecția obiectivelor vizate şi clasificarea acestora ;
- organizarea situației de comunicare în funcție de situațiile alese : receptare/creație şi de interacțiune imagine – oral – scris.

Un scenariu didactic poate conține :

- obiective ;
- competențe ;
- situații de comunicare ;
- etape ;
- exercitii ;
- evaluare.

[64] Masselot-Girard, Maryvonne, *„Pourquoi des scénarios pédagogiques''*? în *„Les Scénarios pédagogiques d'éducation à l'image'', sursa : http://www.cndp.fr/tice/animpeda/pourquoi.htm*

5.5. Exploatarea resurselor video

Utilizarea unei secvențe audio la lecție presupune apelul la o serie de competențe cognitive din partea elevilor precum *a observa, a repera, a recunoaşte, a asocia, a ghici, a reformula, a imita, a critica, a judeca, a redacta* pentru a putea reflecta la documentul video ca obiect de reprezentare sau ca punere în scenă a realului, a societății, a spectatorului. Secvența video reprezintă o resursă didactică ce stă la baza activităților de comunicare didactică orală şi scrisă. În laboratorul de informatică elevii pot studia secvențe video utilizând calculatorul şi emisiunile TV.

Principalele tipuri de secvențe video cu potențial educativ pe care profesorul le poate utiliza la oră sunt :

- publicitatea (aplicație la *,,Stilurile funcționale ale limbii române'' – ,,Stilul publicistic'')*
- prezentarea (rezumatul unei cărți) – comentarea unei cărți nou-apărute, prezentate în cadrul unei emisiuni culturale sau luate de pe Internet ;
- reportajul ;
- faptul divers ;
- interviul cu un persoană publică sau anonimă, personalități etc. ;
- un cântec ;
- un document mut ;
- un joc, o dramatizare, un desen animat.

Exploatarea diferitelor suporturi

Vizionarea unei secvențe video, clip publicitar presupune activități didactice variate.

a.) Înainte de a viziona o secvență :

- realizarea unei treceri în revistă a informațiilor deja cunoscute privind subiectul prezentării;
- elaborarea unei liste de afirmații care par adevărate apriori;
- construirea unei liste de termeni asociați temei sau secvenței (câmpul lexical).

b.) În timpul vizionării :

- punerea în evidență a indicatorilor vizuali : locuri, categorii sociale, obiecte, climatul etc.
- identificarea anumitor cuvinte în comentariu ;
- bifarea afirmațiilor într-o listă;
- sublinierea într-o listă a adjectivelor care descriu cel mai bine (pe fiecare) personaj(ele); aplicația este utilă în cadrul discuțiilor privind operele marilor clasici ecranizate;
- completarea transcrierii unor fraze, replici scurte;
- crearea unei liste de cuvinte auzite (pe baza unui anumit criteriu de selecție) ;
- reconstituirea unei secvențe de dialog ale cărei replici au fost amestecate.

c.) După vizionarea fără sunet :

- crearea unui comentariu care să însoțească imaginile;

d.) După vizionarea cu sunet:

- răspuns la întrebări care vizează înțelegerea orală şi vizuală (de tipul grilă, adevărat/fals, da/nu, realitate/ficțiune etc);
- efectuarea unui sondaj privind tema ilustrată;
- completarea unui tabel (realizarea unei scheme) folosind datele din fragmentul video;
- exprimarea propriei opinii în legătură cu subiectul abordat în secvență şi justificarea argumentată;
- dramatizare (interpretarea rolului personajelor).

e.) După o vizionare întreruptă:

- să imagineze finalul;
- să compare versiunile posibile (de final) şi să justifice fiecare versiune ;

- să imagineze începutul.

Activități didactice specifice altor tipuri de secvențe video :

a.) Un desen animat

- înțelegerea şi coeziunea poveştii ;
- incitarea pentru improvizația orală ;
    - inventarea dialogului (vizionarea fără sunet) ;

Aplicația este utilă în cadrul orelor de limbă şi comunicare (clasa a IX-a); facilitează dezvoltarea exprimării orale.

b.) Un scurt metraj

- imaginarea unui final posibil (vizionare întreruptă);
- dacă avem adaptarea unei nuvele sau roman:
    - reluarea textului ;
    - identificarea personajelor alese ;
    - discuții asupra ecranizării pasajelor ;
    - discuții asupra punerii în scenă ;
    - confruntarea adaptării cinematografice cu textul ;
    - identificarea a ceea ce a fost pus în evidență, deformat, adăugat, neglijat;
- reformularea fiecărui moment-cheie şi punerea în evidență a registrelor de limbaj;
- alegerea unei nuvele, construirea scenariului, compararea cu versiunea televizată (ecranizată).

c.) Un clip publicitar

- comentarea relației dintre produs şi contextul publicitar;
- se poate solicita crearea unei reclame la o carte sau film (cu aplicație didactică) ;
- evidențierea coerenței şi a referentului cultural ;
- imaginarea unui alt scenariu pentru alt produs.

d.) Un reportaj

- vizionare fără sunet;
- interpretare;
- comentariu;
- după restabilirea sunetului, discutarea asemănărilor şî deosebirilor cu comentariul original;
- descrierea obiectelor, a persoanelor;
- vizionare cu sunet, relevarea vocabularului de specialitate ;
- numirea elementelor nemenţionate în comentariu ;
- studiu de caz şi jocuri de rol;

Aplicaţie posibilă : Constantin Brâncuşi – viaţa şi creaţia

e.) Un fapt divers

- strângerea unui număr mare de ziare apărute în aceeaşi zi :
- comparaţie între alegerea titlurilor (presa scrisă – presa televizată)
- gestionarea informaţiei şi specificul acesteia în funcţie de mesajul transmis;
- prezentarea presupoziţiilor, a subînţelesurilor, a conotaţiilor;
- compararea comentariilor şi a judecăţilor pe marginea aceleiaşi teme;
- compararea abordării aceleiaşi informaţii pe mai multe canale TV ;

Aceste aplicaţii sunt recomandate la lecţiile de limbă şi comunicare , la predarea stilurilor funcţionale.

f.) Interviul unei persoane publice sau anonime

- relevare formelor de argou sau expresii (în cazul tinerilor, dar nu neapărat)
- găsirea echivalentelor în limba română literară ;
- reluarea interviului în stilul indirect (vorbire indirectă) – aplicaţii ;
- notarea tehnicilor interviului şi a elementelor specifice de limbaj, a clişeelor (Dacă interviul este urmărit la calculator, imaginile şi replicile pot fi revăzute, derulate, studiate amănunţit) ;
- identificarea formelor non-verbale de comunicare ;
- propunerea unei alte forme de anchetă, diferită de interviu

g.) Un document mut

- relevarea formelor non-verbale de comunicare ;
- comentarea verbelor de mişcare ;
- identificarea actelor de limbaj/actelor de comunicare ;
- comentarea secvenței, ținând sau nu cont de indicațiile din afară ;
- dublarea vocii personajelor ;

La ora de limba şi literatura română profesorul poate utiliza potențialul educativ al tuturor metodelor de mai sus. În comentarea unei secvențe video de orice tip trebuie să ținem cont de faptul că nu poți studia această disciplină fără o bună cultură generală. Acesta este motivul pentru care profesorul trebuie să stimuleze elevii în dobândirea unor cunoştințe despre viață, societate, cinematografie, presă, cultură şi să proiecteze lecții în care aceste informații să poată fi valorificate şi îmbogățite.

6. Literatură şi cinematografie

6.1. Dosarele pedagogice *„Ecran large sur tableau noir*[65]*''*

6.2. Model didactic de abordare a filmului

6.3. William Shakespeare - „Romeo şi Julieta'' (model didactic de abordare a unei producţii cinematografice realizate după o operă literară)

6.1. Dosarele pedagogice *„Ecran large sur tableau noir*[66]*''*

Pentru a înţelege mai bine modul în care studiul filmului şi al documentului video poate contribui la dezvoltarea aptitudinilor, a competenţelor generale de înţelegere şi interpretare, considerăm necesară oferirea unui exemplu relevant de practică didactică unde s-a reuşit cu succes implementarea acestor metode educative.

Franţa oferă un model. Centrul cultural ,,Les Grignoux'' (Liège) oferă publicului şcolar filme şi emisiuni de interes pedagogic. Filmele oferite sunt accesibile şi actualizează diverse teme educative. Organizat sub numele ,, *Ecran large sur tableau noir'',* programul contribuie la îndeplinirea a trei cerinţe : aceea a cinematografiei ca artă care promovează creaţiile de bună calitate, aceea a învăţământului (obiective multiple) şi aceea a elevilor care, în calitate de spectatori, au posibilitatea să dobândească nişte cunoştinţe în domeniul cinematografiei. Programul urmăreşte ecranizarea şi vizionarea unor opere valoroase care pot răspunde anumitor aşteptări. Sunt prezentate calităţile estetice şi tematice ale filmelor propuse şi ce obiective didactice pot avea profesorii în vedere.

Considerăm că şi în şcoala românească ar trebui organizate asemenea manifestări culturale. Chiar dacă nu avem săli speciale pentru videoproiecţii, anumite filme de interes educativ pot fi vizionate în grup, pe ecranul monitorului(CD sau DVD), în laboratorul de informatică, apoi comentate.

Pentru ca un asemenea program să poată exista, este necesară colaborarea profesorilor. Programul se adresează acestora, fără a le cere să fie specialişti în cinematografie.

[65] http://www.grignoux.be/?content=dp
[66] *Ibidem*.

Dosarele-cinema realizate de francezi intenționează să invite la reflecție, să problematizeze, să atragă atenția factorilor implicați în procesul educativ.

Profesorii trebuie să reflecteze împreună cu elevii asupra filmelor, să creeze sesiuni de analize şi dezbateri. Cinema-ul trebuie văzut ca o artă vie, în permanență schimbare, o artă care are obiective, are în vedere un public diversificat şi care nu se limitează la o formulă unică.

Vizionarea spontană a unui film în grup permite la elevi constituirea unei memorii colective care va pune față în față puncte de vedere diferite şi strategii de receptare individualizate. Trebuie să ținem cont că există diferențe de sensibilitate, de apreciere, de înțelegere, de interpretare care pot contura tipuri diferite de receptare. În cadrul discuțiilor în grup remarcăm o multitudine de puncte de vedere şi de opinii contradictorii. Prin cinema se deschide un spațiu al dialogului cu alți oameni, cu alte culturi şi alte concepții şi viziuni despre lume.

Primul obiect al reflecției, analizei şi discuțiilor nu este cinematografia ca artă sau limbaj, ci filmul înțeles ca un ansamblu semnificativ care vizează un proiect intențional creativ. Un film nu este numai o suită de planuri, secvențe şi scene puse cap la cap, ci şi un ansamblu ale cărui părți sunt traversate de semnificații multiple (pe care spectatorul le reconstruieşte) şi de intențiile globale ale autorului. Examinând în ansamblu un film, îi percepem ambiguitatea, complexitatea, ambivalența care nu se reduc la un simplu mesaj.

Filmul poate fi abordat din puncte de vedere diferite. Şi alegerea punctului de vedere implică judecăți de valoare ; dacă luăm cinematografia drept artă, limbaj, mijloc de comunicare sau document (istoric, cultural), atunci atenția se va fixa pe elementele sau pe aspectele diferite ale filmului fără ca pertinența didactică şi teoretică a expunerii să fie afectată.

Proiectul nu urmăreşte să promoveze o concepție unică a cinematografiei (cinematografia ca artă, de exemplu). Punctul de vedere se defineşte în funcție de film (documentar, ficțiune, fantastic, desene animate etc.), de specific, de înscrierea într-un anumit context cultural.

Fiecare film trebuie să fie însoțit de un dosar pedagogic (mapă de studiu pentru profesori sau creat de profesor) care să încerce să multiplice perspectivele şi să exploateze didactic resursele oferite de peliculă. Un element esențial este aici reprezentat de dimensiunea estetică, alături de latura tematică, de reprezentarea mediatizată a realului şi de contextul sau realitatea în care se înscrie.

Cinematografia nu este o materie care se predă, ea implică o participare activă a elevilor din punct de vedere intelectual, afectiv, moral şi estetic. Două dimensiuni sunt importante aici : cea a percepției (vizează latura estetică, punerea în scenă, tematica, latura afectivă, ambianța) şi cea a aprecierii, care este dependentă de mulți factori, majoritatea subiectivi.

Vizionarea unui film oferă un schimb de opinii între participanți. Trebuie ştiut că, în cadrul vizionării unei pelicule, spectatorii nu sunt egali şi nu au aceleaşi referințe culturale. Alături de interpretările şi reevaluările originale efectuate cu elevii, reținem că scopul este acela de a invita participanții să-şi exprime un punct de vedere în legătură cu aspecte ale filmului.

Evaluarea operelor cinematografice vizează[67] :

- descrierea elementelor limbajului cinematografic ;
- schimburi de valori şi atitudini față de domeniul cinematografiei ;
- promovarea valorilor cultural-umane şi respingerea violenței;
- stimularea valorilor educative;

Dacă cinematografia este o artă a ficțiunii, în egală măsură este o artă a realului care propune, prin intermediul situațiilor fictive, tot atâtea probleme umane; integrate de spectatori, asumate, acestea pot constitui adevărate lecții de viață. Nu este vorba aici de a utiliza filme pentru a da lecții, ci, din contra, pentru a face participanții să reflecteze asupra propriilor valori şi certitudini. Discuția ulterioară nu este doar un simplu pretext pentru a vorbi despre problemele puse în film, ci are o funcție de mediatizare, de explicitare a unor situații de viață întâlnite în vizionarea peliculei.

Alături de problemele generale ale umanității precum egalitatea între oameni, rasismul, educația pentru sănătate, profesorul de limba şi literatura română va pune accentul pe vizionarea unor ecranizări ale unor opere literare cunoscute. Discuțiile vor avea în vedere aspecte ale textului scris care vor fi corelate cu imagini ale filmului. Vor fi puse în evidență deosebirile dintre operă şi ecranizarea acesteia şi semnificațiile majore.

Nu este bine ca fiecare să se închidă în sfera gusturilor şi a convingerilor personale ;elevii trebuie integrați într-un spațiu de discuții productiv, furnizându-le elemente ale analizei sau argumente pe care nu ar fi putut să le găsească nicăieri şi pe care ar putea să le stăpânească şi să şi le asume ; se urmăreşte stabilirea ierarhiilor de valori (dar nu în mod absolut) şi dezvoltarea gândirii critice.

[67] http://www.grignoux.be/dossiers/123

Obiective :

Elevii trebuie să distingă între :

- judecata asupra faptelor/judecata asupra valorilor :
    - distincție între cele două tipuri de judecăți ;
    - dacă nu sunt de acord cu faptele dintr-un film, să nu piardă din vedere problematica generală, să accepte şi alte puncte de vedere ;
- descriere şi interpretare :
    - distincție între elementele obiective şi interpretarea acestora ;
- punctul de vedere al personajelor/punctul de vedere al autorului :
    - punctul nostru de vedere asupra faptelor şi evenimentelor puse în scenă este complet diferit de acela al personajelor sau al autorului ;
    - acelaşi gest are o semnificație la personajul care îl schițează, o alta la cineastul care imaginează schema şi o altă valoare pentru spectatori;
- autorul filmului – construcție a spectatorului :
    - distincția între autor ca individ real şi autor ca figură reconstruită de spectator grație elementelor din film;
- forma şi sensul:
    - orice analiză a formei implică o analiză a sensului;
    - forma vizează realizarea artistică sau estetică;
    - sensul este dat de interpretarea imaginilor;
    - interpretarea caracteristicilor formale are în vedere existența unui spectator ideal care nu a făcut niciodată obiectul unei observații reale.
- sens şi semnificație: interpretări textuale şi contextuale
    - se impune abandonarea distincției curente între formă şi conținut, între nivelurile de semnificație ale filmului, întrucât există o multitudine de relații interne între diferite elemente
    - înțelegerea ficțiunii face parte din sensul filmului
- ficțiunea şi narațiunea :
    - noțiunile de cadru, plan, montaj, narațiune, punct de vedere îşi păstrează pertinența ;

În analiza unui film profesorul va avea în vedere :

- aspecte ale filmului pe care va centra analiza;
- dacă anumite abordări aduc ceva nou elevilor;
- cum poate ține cont de punctul de vedere al elevilor ;
- în ce măsură un instrument de analiză este util elevilor şi cum l-ar putea ei aplica altui film ;

Studiind un film, propunându-i o interpretare nouă, analizând structura, forma estetică este necesar mai întâi să-i conferim o anumită legitimitate, o valoare, un statut de operă cinematografică.

Cinematografia este o artă care propune o educație în spiritul imaginii.

6.2. Model didactic de abordare a filmului

Cinematografia – artă a imaginii (aplicație la vizionarea de film)

Numele filmului :
Obiective :

- confruntarea filmului cu opera ;
- analiza punerii în scenă a filmului ;
- prezentarea temelor dezvoltate de realizator ;
- familiarizarea elevilor cu metodele de căutare a informației (Internet, reviste)

Metode

- vizitarea unor site-uri care conțin subiectul căutat (date despre regizor, ecranizări, actori, premieră etc.)

- profesorul oferă adrese şi sugestii de căutare a informației pe site-uri ;
- realizarea de conexiuni cu filmul ;

Derularea propriu-zisă

În funcție de materialul disponibil, elevii pot fi repartizați pe grupe ; ei caută informații solicitate precum fotografii ale artiştilor, imagini sugestive din film, activitatea cinematografică a actorilor.

Notăm aici faptul că despre anumite filme se scrie mult ; avem în vedere şi premiile obținute. Relevante sunt şi cronicile apărute în presă. Acestea pot ajuta elevii să-şi clarifice şi să-şi formeze diverse puncte de vedere.

În cadrul unei întâlniri cu profesorul, fiecare elev va prezenta toate informațiile obținute în legătură cu filmul vizionat (în discuție), inclusiv materialele pe suport tradițional.

Activități:

- profesorul va atrage atenția elevilor asupra unor elemente de modernitate, culoare locală, originalitatea transpunerii ;
- elevii sunt solicitați să realizeze paralele cu alte filme, să caracterizeze personaje, să discute situațiile-limită, să realizeze paralele istorice;
- discuții asupra tehnicilor cinematografice moderne şi asupra artei contemporane ;

Evaluare

Profesorul va solicita elevilor să realizeze eseuri, paralele între filmele vizionate şi alte opere literare. În cadrul evaluării, va avea în vedere capacitatea elevilor de a sesiza esențialul, modalitățile de exprimare, naturalețea, cultura generală, capacitatea de a analiza o operă literară transpusă cinematografic şi de a surprinde emoții, sentimente.

6.3. William Shakespeare - „Romeo şi Julieta'' (model didactic de abordare a unei producții cinematografice realizate după o operă literară)

Piesa îşi propune să ofere publicului o imagine inedită asupra operei lui Shakespeare; elevii vor descoperi actualitatea şi puterea de seducție a textului marelui dramaturg.

Studiul piesei de teatru vizează:

- analiza sensurilor filmului ;
- analiza punerii în scenă ;
- exploatarea temelor filmului ;
- opinii personale ale elevilor

Elevii vor viziona piesa în laboratorul de informatică (CD sau DVD).

Obiectiv-cadru:

- informarea elevilor despre importanța adaptării piesei (activitate realizată de regizor), despre activitățile cinematografice (şi dificultățile intrinseci) de realizare a unei pelicule;

Activități preliminare:

- se presupun deja dobândite abilitățile elevilor de a utiliza softuri specifice vizualizării secvențelor video ;
- elevii sunt repartizați pe grupe; sarcina lor este aceea de a compara o scenă din piesa lui Shakespeare cu adaptarea sa cinematografică ;
- fiecare grupă citeşte scena care i-a fost repartizată înaintea vizionării filmului. În urma vizionării, fiecare participant va avea în vedere scena în discuție. În timpul vizionării, elevii îşi iau notițe, completează fişe de observație ;
- fişele de observație individuale sunt puse în discuție, fiecare elev putând să intervină cu opinii personale, sugestii de interpretare.

Desfăşurarea propriu-zisă :

- prima parte a discuțiilor ar fi bine să aibă loc înaintea vizionării filmului (cu o zi înainte, de exemplu). Clasa poate fi împărțită pe grupe, fiecare grupă având în vedere câte o scenă a piesei, însoțită de indicații şi comentarii necesare înțelegerii ;
- elevii sunt invitați să citească textul în liniște ; profesorul va răspunde la toate întrebările privind înțelegerea textului inițial ;
- elevilor li se recomandă să urmărească, în piesa ecranizată, momentele în care pot fi evidențiate sensuri suplimentare (sau elemente care modifică înțelegerea textului inițial).

Elevii observă :

- locul şi schimbările intervenite în derularea scenelor ;
- costumația şi machiajul personajelor;
- gesturile, mişcările şi mobilitatea personajelor;
- muzica şi schimbarea melodiilor (liniştea) care însoțesc derularea scenelor;
- eventualele modificări sau adăugiri în textul lui Shakespeare;
- emoțiile, sentimentele, ideile sugerate de punere în scenă a filmului şi care nu sunt prezente în textul shakespearian.

Nu se poate ajunge la o observare completă şi detaliată a filmului la prima vizionare. Profesorul, împreună cu elevii, ar putea să revadă secvențele care îi interesează, să oprească imaginea în loc, să deruleze filmul înapoi ; anumite secvențe cer maximă atenție în vizionare. Elevii pot sublinia pe text replicile care se regăsesc în piesa ecranizată. De asemenea, ei pun în evidență elemente diferite precum decoruri, costume, gesturi (discuții în clasă).

În acest moment, elevii fiecărei grupe expun rezultatele observațiilor ; profesorul va centraliza datele obținute şi le va comenta ; fiecare elev va avea în față rezultatul complet al activității tuturor grupelor.

Comentarii, discuții

Efectele muzicale au un rol important în atmosfera filmului. Elevii pot fi sfătuiți să descrie muzica utilizând aprecieri sumare (muzică rapidă, melancolică, tristă, violentă).

Un alt aspect important al analizei are în vedere emoțiile, sentimentele şi ideile sugerate în film, dar absente în textul shakespearian scris. Elevii emit opinii în acest sens.

Concluzii

Punerea în scenă a textului nu schimbă în mod fundamental sensul piesei. Imaginile sunt sugestive şi îmbogăţesc semnificaţiile textului scris.

Profesorul trebuie să atragă atenţia elevilor că postul de televiziune TVR Cultural oferă o mulţime de adaptări cinematografice după operele marilor scriitori români precum Liviu Rebreanu, I. L. Caragiale, Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Marin Preda etc. şi constituie o modalitate de completare a cunoştinţelor.

De asemenea, menţionăm că orice film poate fi pus în discuţie respectând etapele de mai sus.

7. Utilizarea Instruirii Asistate de Calculator la orele de limbă şi comunicare

7.1. Aspecte normative în studiul limbii române

7.2. Aspecte funcţionale în studiul limbii române

Orele de limbă şi comunicare sunt importante la nivelul liceal deoarece contribuie la dobândirea şi fixarea unor deprinderi de exprimare şi scriere corectă. În domeniul limbii se urmăreşte familiarizarea cu noile norme lingvistice (D.O.O.M. II) ; în domeniul comunicării sunt vizate dezvoltarea deprinderilor şi competenţelor de documentare şi argumentare ale elevilor. Tot aici amintim că aceste competenţe trebuie corelate cu altele care urmăresc formarea deprinderilor de lectură ale cititorului avizat.

Competenţe generale urmărite în studiul limbii române

- utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în diferite contexte de comunicare ;
- înţelegerea şi interpretarea textelor ;
- argumentarea orală/în scris a unor opinii în diverse situaţii de comunicare;
- cultivarea interesului pentru lectură ;
- stimularea gândirii autonome şi critice în raport cu diverse mesaje receptate ;
- integrarea T. I. C. în studiul limbii române;
- utilizarea cu succes a resurselor T.I. C. în vederea îndeplinirii sarcinilor didactice (documentare, informare, proiecte);

7.1. Aspecte normative în studiul limbii române

„Norma lingvistică este un sistem de reguli/ instrucţiuni care priveşte, din mai multe puncte de vedere, uzajul unei limbi date.[…]În timp ce norma lingvistică înregistrează modul « cum se spune », norma literară arată «cum trebuie să se spună»[68]”

[68]Bidu-Vranceanu, Angela, Calarasu, Cristina, Ionescu-Ruxandoiu, Liliana, Mancas, Mihaela, Pana Dindelegan, Gabriela, *Dictionar general de stiinţe. Ştiinţe ale limbii,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1997, p. 328.

Printre caracteristicile normei literare amintim caracterul istoric, convențional şi concret, multiplu, dialectal. Conform caracterului multiplu, norma este un ansamblu de reguli care are în vedere diverse niveluri ale limbii precum : nivelul fonetic, ortografic, ortoepic, morfologic, sintactic şi lexical.

În studiul limbii române în liceu, elevii trebuie să dobândească abilități de scriere şi exprimare corectă, de realizare a unor creații literare conform normelor lingvistice.

a.) Utilizarea resurselor informatice – aplicație

Unitatea de învățare : Lexicul. Aplicații

Obiectivul – cadru :

Elevii vor putea folosi resursele informatice în scopul informării şi al efectuării de sarcini complexe privind resursele vocabularului.

Conținuturi :

Profesorul va implica elevii în rezolvarea unor exerciții de lexic în care se solicită :

- explicarea unor cuvinte ;
- utilizarea lor contextuală ;
- găsirea unor sinonime, antonime, echivalențe, neologisme etc. ;
- corectarea greşelilor din anumite texte ;
- găsirea de sensuri noi;

Ca resurse electronice utile în studiul limbii române, recomandăm aplicațiile:

1.) Corector electronic CD[69] (2003) pentru limba romană . Editura Litera Internațional

Pentru a veni în ajutorul celor care petrec o parte din timpul lor scriind la calculator diferite documente, *Grupul Editorial Litera* si *Litera International* oferă un instrument util de lucru, un corector electronic al limbii române.

Aplicația are posibilitatea să indice greşelile de ortografie, punctuație şi lexic, să memoreze cuvinte noi pe care le va utiliza la o nouă căutare.

Textul se corectează destul de simplu, întâi selectându-l si apoi dând clic pe butonul respectiv. Dacă se doreşte corectarea întregului text, programul va rula şi va atenționa utilizatorul când găseste un cuvânt considerat greşit. Funcția de completare existentă în program se referă la includerea în vocabular a cuvântului presupus de către program greşit şi de către utilizator corect. Menționăm faptul că acest soft se foloseşte de o bază de date care conține un milion de cuvinte româneşti.

[69] *http://www.librarie.net/carti/14197/Corector-Electronic-cd-*

2.) NODEX. *Noul dicţionar explicativ al limbii române* / CD-ROM[70] , Editura Litera Internaţional

3.) *Dicţionar de sinonime. Dicţionar de antonime. Dicţionar de rime*[71] (CD-ROM)

Luiza Seche, Editura Litera Internaţional

Dicţionarul explicativ al limbii române există şi pe CD, în variantă electronică. Utilizează resursele hipertextului şi poate oferi explicaţii mulţumitoare la cuvintele necunoscute.

În timpul execuţiei programului, utilizatorul poate selecta dicţionarele active (cele din care vor fi afişate explicaţiile) şi funcţiile pe care doreşte să le acceseze (de exemplu, găsirea anagramelor sau rimelor pentru un anumit cuvânt). Toate dicţionarele au o structură modulară şi, chiar dacă sunt cumpărate separat, funcţionează pe calculator sub o interfaţă comună. Astfel, în timpul căutării unui cuvânt, utilizatorului i se oferă posibilitatea să activeze toate dicţionarele de care are nevoie pentru obţinerea unei informaţii cât mai complete. CD-ul are o interfaţă grafică uşor de utilizat. Explică toate cuvintele necunoscute şi asigură căutarea în definiţii prin dublu click pe cuvântul necunoscut.

În colecţia *Carte electronică* au mai apărut: - *Dicţionar de neologisme*; Florin Marcu - *Noul dicţionar explicativ al limbii române (NODEX*) - Dicţionar ortografic al limbii române (DOR) - *Dicţionarul limbii române pentru elevi* (DREV).

4.) Marele dicţionar de neologisme / CD-ROM , Florin Marcu

5.) Dicţionar explicativ pentru elevi - DEL / CD-ROM, Elena Ispas

CD-ul are o interfaţă grafică uşor de utilizat. Explică expresiile necunoscute printr-o simplă combinaţie de taste. Asigură căutarea în definiţii prin dublu click pe cuvântul necunoscut.

6.) *DEX online. Dicţionare ale limbii române*[72]

DEX online este transpunerea pe Internet a unor dicţionare de prestigiu ale limbii române. El este creat şi întreţinut de un colectiv de voluntari.

Elevii care au acces la Internet pot găsi pe web aplicaţia DEX on line ; căutările de cuvinte se pot realiza după anumite criterii, iar baza de date este extinsă, conţinând resurse precum :

---

[70] http://www.litera.ro/carte.php?nume_carte=_NODEX__Noul_dictionar_explicativ_al_limbii_romane_/_CD_ROM_0115

[71] http://www.litera.ro/carte.php?nume_carte=_Dictionar_de_sinonime__Dictionar_de_antonime__Dictionar_de_rime__CD_ROM__0263

[72] http://dexonline.ro/corect.php

[DEX '98] Dicționarul explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, 1998

[DEX '96] Dicționarul explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, 1996

[DEX '84] Dicționarul explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Academiei, 1984

[DEX '75] Dicționarul explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Academiei, 1975

[DEX-S '88] Supliment DEX, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Academiei, 1988

[Sinonime] Dicționar de sinonime, Mircea şi Luiza Seche, Editura Litera Internațional, 2002

[Antonime] Dicționar de antonime, Mircea şi Luiza Seche, Editura Litera Internațional, 2002

[Dicționar ortografic] Dicționar ortografic al limbii române, Colectiv, Editura Litera Internațional, 2002

[NODEX] Noul dicționar explicativ al limbii române, Litera Internațional, Editura Litera Internațional, 2002

[DAR] Dicționar de arhaisme şi regionalisme, Gh. Bulgăr şi Gh. Constantinescu-Dobridor, Editura Saeculum Vizual, Bucureşti, 2002

[DGE] Dicționar gastronomic explicativ, A.M. Gal, Editura Gemma Print, 2003

[DER] Dicționarul etimologic român, Alexandru Ciorănescu, Universidad de la Laguna, Tenerife, 1958-1966

[DLRA] Dicționar al limbii române actuale (ediția a II-a revăzută şi adăugită), Zorela Creța, Lucreția Mareş, Zizi Ştefănescu-Goangă, Flora Şuteu, Valeriu Şuteu, Editura Curtea Veche, 1998

[DLRC] Dicționarul limbii române contemporane, Vasile Breban, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1980

[DLRM] Dicționarul limbii române moderne, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Academiei, Bucureşti, 1958

[DMLR] Dictionnaire morphologique de la langue roumaine, A. Lombard, C. Gadei, Editura Academiei, Bucureşti, 1981

[DN] Dicționar de neologisme, Florin Marcu şi Constant Maneca, Editura Academiei, Bucureşti, 1986

[DOOM] Dicționar ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române, , Editura Academiei, Bucureşti, 1982

[DOOM 2] Dicționar ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române, ediția a II-a, , Editura Univers Enciclopedic, 2005

[MDA] Micul dicționar academic, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, 2002

[MDN] Marele dicționar de neologisme, Florin Marcu, Editura Saeculum, 2000

[Neoficial] Această sursă include definiții ale unor cuvinte de uz curent care nu există în nici unul din celelalte dicționare, , ,

[DLRLV] Dicționarul limbii române literare vechi (1640-1780) - Termeni regionali, Mariana Costinescu, Magdalena Georgescu, Florentina Zgraon, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1987

[DLRLC] Dicționarul limbii române literare contemporane, Colectiv, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957

Înglobarea acestor dicționare îl transformă într-o puternică resursă de informare. Interesant este şi faptul ca baza de date a DEX online poate fi transferată pe calculatorul propriu, după care poate fi consultată şi în absența unei legături la Internet.

O altă resursă interesantă pe acest site web este *Ghidul de exprimare*[73]. Această pagină tratează câteva din cele mai frecvente probleme de exprimare în limba română. Elevii pot găsi aici materiale interesante care pot fi utilizate la ora de limba română, exemple şi recomandări.

7.) Forumurile de discuții

Internetul oferă o bază imensă de date în acest sens. Pe forumuri găsim dezbateri interesante privind aspecte normative ale limbii române, discuții aprinse asupra hotărârilor Academiei Române privind scrierea cu „â'', trecerea la Noul D.O.O.M. şi la Noua Gramatică a Academiei, opinii pro şi contra. Recomandăm aici site-ul www.pruteanu.ro[74] care este bogat în resurse[75] de acest tip. Există însă şi alte numeroase surse de informare[76].A se consulta şi anexele.

[73] *http://dexonline.ro/*
[74] *http://www.pruteanu.ro/0rapid/00index/00index.htm*
[75] *http://www.pruteanu.ro/8forum/forum.php*
[76] *http://www.desprecopii.com/forum/topic.asp?TOPIC_ID=16839*

8.) Majoritatea revistelor de literatură şi cultură au pagini dedicate aspectelor normative şi funcționale ale limbii române. Aici găsim, alături de expunerea unor probleme controversate, articole pe teme de lingvistică, interviuri cu lingvişti şi cercetători ai limbii române. A se consulta anexele pentru adrese electronice.

Competențe specifice

Elevii vor şti :

- să utilizeze mijloacele didactice electronice menționate anterior în rezolvarea sarcinulor impuse;
- să ofere un răspuns la cerințele exercițiilor utilizând metodele tradiționale ;
- să demonstreze rapiditate şi precizie în căutarea informațiilor (căutare eficientă);
- să se familiarizeze cu noile norme lingvistice;
- să aleagă strategia adecvată de informare.

Activități

- profesorul oferă elevilor (în format tradițional sau electronic) spre rezolvare teste ce conțin exerciții de lexic (cerințe de tipul: subliniați varianta corectă, găsiți greşelile din textul, explicați sensul cuvintelor, găsiți sinonime, antonime pentru cuvintele);
- sub îndrumarea profesorului, elevii utilizează (sau învață să utilizeze) dicționarul electronic şi corectorul ortografic;
- elevii pot confrunta rezultatele găsite pe Internet şi oferite de alte aplicații cu rezultatele pe care le oferă dicționarele tradiționale, noul D.O.O.M., pot face comparații şi completări;
- dacă elevii sunt interesați de etimologia unui cuvânt, ei pot accesa şi resurse în alte limbi precum franceza, italiana, spaniola;
- profesorul poate propune elevilor şi alte activități care presupun strângerea unor informații pe o anumită temă, redactarea de referate, eseuri pe teme de lingvistică;
- se propun exerciții privind: norma literară, variante literare, punctuația, aspecte stilistice şi sintactice.

Evaluare

În actul evaluării, profesorul trebuie să țină seama de anumiți factori. Căci dincolo de ineditul acestor metode care stârnesc adesea curiozitatea, există şi neîncrederea în ele.

Tehnicile clasice de evaluare sunt utilizate cu succes dacă se urmăreşte completarea rezultatelor acestora cu metodele moderne.

Cum procedăm cu elevii care sunt bine pregătiţi la oră, se descurcă în mod excepţional dar sunt reticenţi la metodele de ultimă oră sau nu ştiu să utilizeze calculatorul ?

Atragem atenţia că resursele virtuale nu ţin locul pregătirii clasice ci doar oferă alternative. Le putem utiliza pentru a ne putea completa anumite cunoştinţe sau nu le putem utiliza deloc. Nu trebuie să obligăm elevii să utilizeze aceste resurse, ci numai să-i anunţăm că ele există, să le arătăm cum ar putea găsi şi informaţii mai puţin întâlnite de ei.

Amintim aici *Teoria inteligenţelor multiple*[77] a lui Howard Gardner. Autorul îşi propune să evidenţieze faptul că elevii nu sunt egali, nu au aceleaşi aptitudini şî posibilităţi intelectuale.

Gardner distinge opt inteligenţe :

Inteligenţa - lingvistică ;
- logico-matematică ;
- spaţial-vizuală ;
- muzicală ;
- corporal-kinestezică ;
- naturalistă ;
- interpersonală ;
- intrapersonală ;

El ajunge la concluzia că individul este „o colecţie de inteligenţe[78].'' Inteligenţele nu pot fi puse în evidenţă prin teste, ci numai prin observaţie directă, în timp.

Această descoperire stă la baza reformei educaţiei ; uniformizarea trebuie înlocuită cu metode centrate pe individ.

Pornind de la acest aspect, profesorul nu va pretinde tuturor elevilor să fie specialişti în calculatoare. În acelaşi timp trebuie să depuncteze lipsa de interes, incompetenţa, refuzul nejustificat, neîndeplinirea sarcinilor. Va face o evaluare de proces şi una finală de produs.

---

[77] Sarivan, L., „*Inteligenţele multiple''* în „*Învăţământul primar''* 3/1996, apud *Curriculum Naţional – Ghid metodologic.Aria curriculară – Limbă şi comunicare''*, p. 62, Editura Aramis, Bucureşti, 2002

[78] *Op. cit*., p.58

7.2. Aspecte funcționale în studiul limbii române

Perspectiva funcțională este o *,,abordare a studiului unei limbi şi a limbilor în general din perspectiva funcției de comunicare, considerându-se primordiale rolurile îndeplinite de unitățile lingvistice în procesul de comunicare şi pertinența acestora în transmiterea informației.*'' [79]

Latura funcțională a limbii presupune dezvoltarea la elev a competențelor de comunicare, de redactare de texte funcționale şi de exprimare adecvată situației.

a.) Scenariu didactic:

Utilizarea aplicațiilor electronice (de tip Office) pentru realizarea documentelor

Competențe:

- punerea în pagină şi organizarea documentului scris în perspectiva realizării unui proiect, respectând convențiile tehnice ale redactării şi inserării de imagini;
- crearea, modificarea şi utilizarea unui document cu ajutorul unui program unui program de gestionare a textului;

Activități:

- în legătură cu tema aleasă, elevii caută informații pe Internet, (îşi) pun întrebări, formulează ipoteze
- după ce rezultatele cercetării se clarifică şi se ordonează, ele sunt pregătite pentru a fi redactate ;
- mai înainte de a începe redactarea la calculator, elevii vor discuta cu profesorul în legătură cu materialele propuse şi conținutul acestora ;

[79] Bidu-Vranceanu, Angela, Calarasu, Cristina, Ionescu-Ruxandoiu, Liliana, Mancas, Mihaela, Pana Dindelegan, Gabriela, *Dictionar general de stiințe. Ştiințe ale limbii,* Editura Ştiințifică, Bucureşti, 1997, p. 214.

- după tehnoredactarea textului urmează prezentarea acestuia (inserarea imaginilor, a schemelor)

Locul desfăşurării orei:
- sala de clasă şi laboratorul de informatică
Mijloace didactice :
- electronice : conexiune Internet, rețea, imprimantă, scaner, aparat foto ;
- tradiționale : manualul, cărți recomandate
Programe utilizate de elevi :
Microsoft, Office Word, Power Point, Imaging, Paint etc.
La acest nivel, resursele oferite de T.I.C. permit activități precum :

- schimburi de informații ;
- comunicare şi colaborare ;
- cooperare în scopul redactării studiului ;
- creare şi publicare;

Contribuțiile T.I.C.:

- obligă la o anumită rigoare impusă de punerea în pagină şi de alte cerințe ale redactării ;
- favorizează colaborarea şi punerea la dispoziția tuturor a cercetărilor membrilor grupului ;

Rezultate, realizări :

- listă cu încercările efectuate, cu reuşite şi eşecuri ;
- redactarea propriu-zisă a materialelor ;
- publicarea acestora pe site-uri dacă (se consideră necesar) ;

b.) Utilizarea resurselor informatice

Unitatea de învățare : Registre lingvistice. Stilurile limbii române. Redactare de texte

Obiectivul-cadru :

Formarea la elevi a capacității de a utiliza instrumentele informatice în abordarea sarcinilor de lucru.

Conținuturi

Conform programei şcolare, elevii studiază tehnici de realizare a unor texte precum : cererea, procesul verbal, memoriul de activitate, curriculum vitae, scrisoarea de intenție (şi alte tipuri de scrisori), textul argumentativ. Pentru a înțelege mai bine anumite concepte, profesorul poate integra aceste conținuturi în studiul stilurilor funcționale ale limbii române.

Specificul acestei lecții constă în faptul că accentul se mută de pe competențele de căutare a informațiilor (care există, totuşi !) pe competențele de redactare (utilizarea calculatorului în scopul redactării de texte).

Resurse didactice virtuale

1. Calculatorul şi aplicația Microsoft Word

Programul Microsoft Word oferă posibilități de redactare a textelor, de aranjare în pagină, formatare şi stilizare. Resursele virtuale se îmbină aici cu resursele tradiționale, în sensul că trebuie bine cunoscute modalitățile de realizare propriu-zisă a textelor sus-menționate precum şi a structurii acestora.

2. Studiul stilurilor funcționale ale limbii române presupune oferirea de exemple cât mai numeroase şi mai diversificate. Internetul oferă nenumărate texte din toate domeniile. În funcție de domeniul de interes, informațiile vor fi căutate şi cu Google (motor de căutare).

Competențe specifice :

- utilizarea conceptelor şi a tehnologiilor informației;
- rezolvarea sarcinilor de lucru în mod creativ;
- dezvoltarea capacităților de a utiliza instrumente informatice;
- realizarea de documente specifice sarcinii: scrisori, C.V., diverse formulare tipizate ;
- utilizarea adecvată a tehnicilor de redactare în vederea realizării unei comunicări eficiente şi personalizate.

Activități

1.) Profesorul va avea în vedere conținuturi didactice precum : crearea şi redactarea de texte funcționale, studiul stilurilor funcționale ale limbii, studiul registrelor stilistice, elementele situației de comunicare, aplicații concrete ;

Profesorul se va asigura de faptul că elevii au asimilat cunoştințele necesare şî va propune aplicații. Numai atunci când există certitudinea că aceste conținuturi au fost însuşite iar elevii au dobândit abilitățile necesare activităților de redactare, se va utiliza calculatorul.

Pentru redactarea unui curriculum vitae, recomandăm aplicații precum :

- exerciții de redactare de C.V. ;
- exerciții de corectare şi evaluare de C.V. cu greşeli ;
- exerciții de reformulare (convertire) a unei autobiografii în C.V. ;
- exerciții de găsire pe Internet de anunțuri din ziare, reviste electronice ;
- exerciții de citire şi interpretare de anunțuri ; discuții ;
- elevii vor fi avertizați de faptul că anumiți angajatori solicită un model recent de C.V. denumit C.V. european (document-tip).

Pentru redactarea unei scrisori de intenție se va urmări :

- alcătuirea planului scrisorii ;
- exerciții de redactare de scrisori (încadrare în pagină, elemente formale) ;
- reformularea şi corectarea scrisorii de intenție;

Sub îndrumarea profesorului, elevii (care se presupune că ştiu să utilizeze programul Microsoft Word) încearcă să redacteze scrisori de intenție, C.V.-uri, cereri, având pe caiete diferite modele. De asemenea, li se va explica elevilor importanța cunoaşterii redactării cu mijloace electronice a unor astfel de documente utile în anumite situații.

Profesorul va verifica :

- respectarea structurii textelor (C.V., scrisoare) ;
- corectitudinea ortografică;
- punerea în pagină, detalii de execuție.

2.) Alte activități se axează pe căutarea pe Internet de către profesori şi elevi a unor texte aparținând unor stiluri funcționale diferite. Propunem aici activități precum :

- studiul textelor ficţionale şi non-ficţionale ;
- studiul registrelor limbii şi oferirea de exemple concrete ;
- având în vedere că la proba orală a examenului de bacalaureat primul subiect propune elevului să recunoască stilul funcţional căruia îi aparţine textul de pe bilet şi să justifice răspunsul, profesorul va atenţiona elevii în legătură cu specificul fiecărui stil ;
- elevii trebuie avertizaţi, în cazul fragmentelor din publicaţii electronice (ziare, reviste, site-uri ale unor instituţii), că trebuie să cunoască bine mărcile textuale specifice şi trăsăturile definitorii ale fiecărui stil ; având în vedere că, în ultimii ani, unele bilete de examen conţineau texte luate de pe Internet, se urmăreşte familiarizarea elevilor cu astfel de subiecte..

Un exemplu de aplicaţie : elevii pot fi solicitaţi să identifice mărcile textuale şi iconice specifice documentelor şi publicaţiilor de pe Internet.

Evaluare

- în cazul redactării de texte, profesorul va cere elevilor să redacteze C.V.-uri, scrisori de intenţie, invitaţii şi alte texte funcţionale, urmărind corectitudinea exprimării şi respectarea tuturor regulilor care vizează formatarea documentului, în funcţie de specificul şi de destinaţia acestuia ;
- profesorul va evalua atât produsul final, cât şi paşii de realizare a acestuia (va aprecia rapiditatea, dexteritatea, inovaţia şi imaginaţia, corectitudinea exprimării şi realizarea propriu-zisă, în funcţie de cerinţe).
- în cazul stilurilor funcţionale, evaluarea este mai complexă; profesorul oferă elevilor texte la prima vedere (virtuale sau pe suport tradiţional) şi solicită precizarea apartenenţei fiecăruia, trăsăturile specifice precum şi emiterea de opinii argumentate. Acolo unde este cazul, va cere elevilor să evidenţieze mărcile textuale electronice (cum se poate dovedi că un text a fost luat de pe Internet).

Notă : Pe măsură ce elevii învaţă să redacteze texte utilizând calculatorul, ei vor fi antrenaţi în activităţi din ce în ce mai complexe, care presupun integrarea unor texte în cadrul unor prezentări în Power Point, inserarea şi integrarea de imagini şi tabele în documente cu scopul de a dobândi competenţe necesare în vederea creării de proiecte şi a rezolvării de sarcini complexe.

c.) Integrarea resurselor mass-media în cadrul orelor de limbă şi comunicare

Obiective

- integrarea mijloacelor mass-media şi a Internetului în actul educativ;
- definirea unui demers didactic coerent, ținând cont de specificul fiecărui mijloc mass-media;
- contribuția mass-media la transmiterea şi la favorizarea achiziției informațiilor de tip educativ.

Direcții de dezvoltare

- structura actului educativ (a actului predării) ;
- pedagogia motivării : limba văzută ca instrument de comunicare imediată ;
- legătura dintre documentele programei (manuale, caiete de exerciții) şi documentele de scurtă apariție ale vieții cotidiene (presă scrisă, radio, TV, Internet) ; trecerea de la pedagogia obiectului la pedagogia subiectului.

Aplicații didactice

- cunoaşterea resurselor mass-media şi specificul lor ;
- lucrul pe documente extrase din :
    - presa scrisă : ziare naționale, regionale, site-urile lor ;
    - radio, posturi de radio de pe Internet ;
    - TV : lecții şi emisiuni educative ;
    - Internet, bloguri, alte resurse.

Didactica documentelor are în vedere:

- pregătirea unei unități de învățare;
- alegerea documentelor în funcție de necesități ;
- definirea activităților didactice ;
- realizarea propriu-zisă.

8. Aspecte ale proiectării didactice

Proiectarea activității didactice la disciplina limba şi literatura română are în vedere identificarea unor teme majore ale programei şi organizarea conținuturilor în jurul acestora.

Dacă utilizăm metodele oferite de I.A.C. (Instruirea Asistată de Calculator) la oră, proiectarea didactică se va realiza în mod diferit de ceea ce cunoaştem noi ca fiind planul de lecție (la care didactica modernă a renunțat, în ultimul timp) ; resursele virtuale necesită introducerea unor rubrici noi în proiectarea lecțiilor.

Aşa cum am arătat pe parcursul lucrării, obiectivele operaționale/competențele urmăresc atât asimilarea conținuturilor propriu-zise, cât şi dobândirea unor deprinderi, abilități de utilizare a calculatorului în activitatea de instruire.

Activitățile de predare/învățare/evaluare sunt structurate pe două dimensiuni : asimilarea informației propriu-zise şi utilizarea aplicațiilor informatice şi a tehnologiei pentru informare, proiecte, activități diverse.

Având în vedere posibilitatea integrării instruirii asistate de calculator, profesorul va concepe studiul unei unități didactice de conținut pe trei dimensiuni :

1. Instruirea tradițională : activități de predare-învățare-evaluare ;
2. Instruirea asistată de calculator :activități de documentare, activități de învățare, activități de redactare de texte, evaluare ;
3. Sistematizări, recapitulări : activități, diverse, discuții, instruire tradițonală îmbinată cu resursele oferite de T.I.C.

Lecția şi unitatea de învățare

Didactica modernă recomandă centrarea interesului pe unitatea de învățare.

,,Față de proiectarea tradițională centrată pe lecție (ora de curs) – proiectarea unității de învățare are următoarele calități şi avantaje :

- *creează un mediu de învățare coerent în care aşteptările elevilor devin clare pe termen mediu şi lung ;*

- *implică elevii în «proiecte de învățare personale» pe termen mediu şi lung – rezolvare de probleme complexe, luare de decizii complexe – cu accent pe explorare şi reflecție ;*
- *implică profesorul într-un «proiect didactic» pe termen lung şi mediu, cu răgaz pe ritmurile de învățare proprii ale elevilor ;*
- *dă perspectivă lecțiilor, conferind acestora o structură specifică, în funcție de secvența unității de învățare în care se află.*

Proiectul de lecție – conceput ca document separat – este recunoscut ca o formalitate consumatoare de timp şi energie. Proiectul unei unități de învățare conține suficiente elemente pentru a oferi o imagine asupra fiecărei ore. Ca urmare, în tabelul care sintetizează proiectarea unității de învățare, se pot delimita prin linii orizontale (punctate) spațiile corespunzătoare unei ore de curs. Astfel, pentru fiecare lecție, proiectul unității de învățare oferă date referitoare la elementele de conținut şi obiectivele de referință/competențele specifice vizate la care se raportează anumite activități de învățare ; totodată sunt indicate resurse materiale, forme de organizare a clasei pentru fiecare activitate, precum şi instrumente de evaluare necesare la nivelul lecției (orei). Lecția este înțeleasă ca o componentă operațională pe termen scurt a unității de învățare'' [80]

Vom prezenta, în conformitate cu recomandările de mai sus, câteva modele de proiectare didactică.

A se consulta Anexele.

Proiectarea activităților didactice la limba română conține:

- variante, modele de proiectare ;
- enunțarea obiectivelor urmărite ;
- actualizarea şi verificarea cunoştințelor si a capacităților necesare predării/învățării;
- conducerea procesului de învățare;
- asigurarea conexiunilor pe parcursul învățării;

[80] Ministerul Educației şi Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, „*Curriculum național*. Ghid metodologic – aria curriculară *Limbă şi comunicare* – liceu'', Editura Aramis Print S.R.L., Bucureşti, 2002, p. 35

- evaluarea continuă a progresului scolar, asigurarea retenției şi a transferului de cunoştințe;
- alcătuirea si propunerea de sarcini de învățare pentru acasă ;
- diferențierea acestora.
- conținuturile şi manualele alternative
- instruire asistată de calculator
- alte aspecte conexe

Proiectarea instruirii

Înaintea desfăşurării procesului educațional are loc activitatea de anticipare şi de proiectare a acestuia. Proiectarea are o mare importanță pentru că asigură premisele unei activități de calitate. Proiectarea şi proiectele asigură interfața dintre curriculum şi didactică. Activitatea de proiectare concretizează curriculumul şcolar în documente derivate simple care oferă cadrul de organizare a instruirii.

Tipuri de proiectare:

1. **Planificarea calendaristică anuală**

   Cuprinde planificarea materiei pe întregul an şcolar, ținând cont de: cerințele programei şcolare, competențele generale, competențele specifice, conținuturile ce urmează a fi studiate.

   Rubricația planificării anuale cuprinde:

Nr. crt	Unitatea de învățare	Competente specifice	Conținuturi	Nr. ore	Data	Obs.

2. **Proiectarea unei unități de învățare**

Unitatea de învățare este o grupare de teme care vizează atingerea unui ansamblu comun de competențe specifice şi care se finalizează cu o probă de evaluare. Proiectarea unei unități de învățare se face pornind de la planificarea anuală.

Proiectarea unei unități de învățare cuprinde:

Conținuturi (detalieri)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare

3. **Proiectarea unităților elementare (lecții)**

Proiectarea unei lecții cuprinde desfăşurarea activității la o oră de curs. În lucrările de specialitate există o multitudine de tipuri de proiecte de lecții. Fiecare profesor îsi poate alege tipul de proiect care i se pare cel mai potrivit.

În Anexe, oferim câteva modele de proiectare a unor unități de învățare.

În continuare, prezentăm câteva modele de proiecte didactice (şabloane) care pot fi utilizate în cadrul proiectării lecțiilor.

Numele şi prenumele:

Şcoala / Liceul:

Disciplina:

PROIECT DE ACTIVITATE DIDACTICĂ

Obiectiv: Proiectarea unei activități didactice utilizând elemente ale TIC

În tabelul următor, , trebuie să se completeze fiecare câmp al acestuia, descriind o activitate didactică care va include elemente ale TIC. Se poate opta pentru proiectarea unei activități didactice de tip lecție sau a un set de activități didactice, care se vor desfăşura sub forma unui proiect de mai mare întindere.

Clasa	**Unitatea**	Titlul activităţii didactice	Durată
Clasa pentru care este propusă activitatea didactică	Capitolul în care se integrează activitatea didactică	Se referă la conținutul activității ce urmează a fi transmis sau experimentat folosind elemente ale TIC	Include perioada de timp necesară finalizării activității

Justificarea didactică pentru utilizarea TIC	**Obiective de învățare**
Elementele TIC utilizate la clasă vor fi descrise împreună cu caracteristicile situației de învățare dezvoltate de utilizarea acestor tehnologii.	Se face referire la obiectivele de învățare specifice din Curriculumul Național. Se menționează şi deprinderile transferabile pe care le dobândesc elevii prin utilizarea TIC.

Termeni cheie	Resurse
Termenii cheie pe care elevii îi vor utiliza pe parcursul lecției.	Se specifică resursele educaționale şi tehnice necesare pentru parcurgerea proiectului: număr de computere, componentele de software cu configurația acestora, dar şi resursele necesare predării tradiționale.

Desfăşurarea activității didactice
Se enumeră principalele activități de învățare propuse în cadrul proiectului: 1. 2. . . . n Se descrie inclusiv maniera de organizare a spațiului şi forma de organizare a grupului de elevi (indicații privind gruparea elevilor, studiul individual, managementul resurselor)

Finalizarea proiectului
Se descrie modul în care se va finaliza lecția. Este recomandabilă organizarea unei sesiuni de prezentare în care elevii îşi vor prezenta produsele activității, vor reflecta asupra experienței de învățare, se vor autoevalua etc.

Evaluarea	
Abilități şi cunoştințe	**Deprinderi tehnice**
Se menționează deprinderile şi cunoştințele care vor face obiectul evaluării şi se descriu pe scurt descriptorii de performanță (utilizând punctaje sau calificative, de exemplu)	Se menționează abilitățile tehnice care urmează a fi formate la elevi în cadrul activității didactice.

Concluzii

1. Utilizarea T.I.C. la orele de limba şi literatura română se face cu scopul de a crea abilităţi, competenţe şi de a dezvolta cunoştinţele de cultură generală şi de specialitate. În cadrul orelor de limba română, profesorul va urmări :

- utilizarea de către elevi a resurselor Internetului în vederea documentării;
- alternarea orelor de teorie cu ore de aplicaţii, de căutare a informaţiilor şi de utilizare a resurselor tradiţionale şi electronice ;
- simulări în clasă şi discuţii polemice ;
- susţinerea de lecţii introductive care au ca scop definirea clară a obiectivelor şi prezentarea conţinuturilor oferite de instruirea asistată de calculator ;;
- oferirea elevilor de bibliografii şi de sitografii în cadrul realizării proiectelor ;
- crearea de situaţii inedite de învăţare, propunerea de teme non-conformiste, de scriere şi de lectură creatoare ;
- stimularea pregătirii elevilor prin propunerea de sarcini şi proiecte interesante, care să poată fi realizate utilizând atât resurse electronice, cât şi resurse tradiţionale, video şi TV.

2. În urma tratării acestui subiect de actualitate, concluzia la care ajungem este aceea că instruirea asistată de calculator se impune ca metodă de studiu la ora de limbă şi literatură. Sintetizăm, în următoarele rânduri, câteva direcţii de acţiune pe care factorii de conducere ai şcolii ar trebui să le aibă în vedere pentru o mai bună dezvoltare a procesului instructiv-educativ :

- dezvoltarea autonomiei profesorului şi elevului ;
- în cadrul strategiilor de predare, includerea stimulării motivaţiei pentru a învăţa;
- integrarea strategiilor I.A.C. (Instruirii Asistate de Calculator);
- dezvoltarea bazei de resurse şi materiale disponibile;
- evaluarea competenţelor de limbaj şi de învăţare ale elevilor ;
- dezvoltarea competenţelor interculturale ale profesorilor şi elevilor (stagii de formare, activităţi extraşcolare, burse în străinătate) ;

- dezvoltarea competențelor de comunicare la elevi ;
- comunicarea de informații utile între profesori ;
- metodologia formării privilegiază activitățile în care participanții colaborează la demersurile pedagogice folosindu-se de experiența proprie : asistarea la simulări, urmate de reflecție şi dezbateri, elaborarea de proiecte pedagogice pornind de la anumite suporturi şi obiective selectate ;
- utilizarea de resurse precum : emisiuni radio-TV, site-uri educative, fişe pedagogice, documente multimedia, resurse mass-media.

3. Cred că în România, scopul educației ar trebui regândit. Acest lucru se impune deoarece şcoala de azi nu poate face față provocărilor lumii contemporane. Reformularea programelor de studiu, a conținuturilor învechite, revizuirea practicilor didactice din şcoală, toate aceste probleme, dacă nu sunt remediate la timp, vor împiedica desfăşurarea procesului de învățământ, situându-l mult în urma țărilor occidentale civilizate care au înțeles cum se face educație de calitate şi care este scopul acesteia.

ANEXE

Anexa nr. 1

Site-uri de importanță culturală şi literară

http://www.muzeeliterare.net/index.php
http://www.scriitoriromani.ro/index.php?obj=creation&action=carten_list
http://www.euroliteratur.ro/index_ro.htm
http://www.mlr.ro/new_pages/proiecte_detalii.php?id=17

Literatura
Agonia - portal de literatură şi cultură http://www.agonia.ro

Portal literar-cultural ce reprezintă manifestul literar al Boierismului. Autorii talentati sunt încurajati sa scrie prin prezența în cenaclu, publicarea în antologii şi reviste, festivaluri.
Ancient World http://www.ancientworld.rdsor.ro

Cronicile din Narnia şi scrierile lui C. S. Lewis
Cezar Paul-Badescu - proză scurtă şi alte texte http://communities.msn.com/CezarPaulBadescu/

Proză scurtă şi alte texte scrise de Cezar Paul-Badescu. Site-ul conține şi un guest book în care va puteti exprima parerile în legatura cu proza scrisă de acesta.
Clubul de literatura http://members.lycos.co.uk/clubuldeliteratura/

Informații despre Constantin Noica, despre operele publicate de acesta precum şi o serie de fotografii ce-l prezintă pe scriitor în diferite ipostaze.
Daniela Matei, Poezii http://www.geocities.com/Athens/6632/

Literatura, diverse publicații personale
Editura Liternet - Gelu Vlasin / Poemul Turn http://editura.liternet.ro/index.php

Eposul Folcloric Românesc - Basmul. Site despre basm în special şi nu numai. Folclor românesc,
Forumul literar http://forumliterar.20m.com

Literatura, poezie, proza, mp3, fracturism
Imprudent - Roman experimental http://imprudent.go.ro/inauntru.html

Devino dependent de Imprudent! Noul roman experimental
Litterae http://litterae.net

Site-ul contine poezii, povestiri SF şi muzică realizate de Marian Țarălungă.
Pagina de UMBRA http://pulvis.tripod.com

Site dedicat promovarii talentelor literare. Eseuri, poezie, creatii, etc.
Paul Goma http://www.ournet.md/~paulgoma

Site-ul poetului Ion Gheorghe
Poezii româneşti http://www.romanianvoice.com/

Pe acest site puteți găsi peste 1000 de poezii scurte, povestiri, piese de teatru, versuri de cântece precum şi muzică traditională românească în formatele RealAudio si Mp3.
SERCOTAR http://site.voila.fr/sercotar/

Site de puzzle cultural realizat de Alin Cristea
www. vulturul. freepage. ro http://www.vulturul.freepage.ro

Literatura, arta, istorie, religie, gazduire pagini personale gratuit, download, divertisment, utile ;www.citimimpreuna.ro http://www.citimimpreuna.ro

Literatura, atelier de creație literară, evenimente şi dialoguri culturale
http://www.ionutcaragea.ro
Siteul personal al scriitorului Ionut Caragea. La sectiunea poezie ne vom delecta si cu poeziile lui George Filip, Ioan Peia, Marius Chelaru, Daniel Bratu cat si ale altor scriitori tineri.

Mihail Eminescu. Poesii. Bucuresti: Editura Librariei Socecu & Comp., 1884.
http://www.bcub.ro/continut/valoribiblio/eminescu_1_100.pdf
http://www.bcub.ro/continut/valoribiblio/eminescu_101_216.pdf
http://www.bcub.ro/continut/valoribiblio/eminescu_217_306.pdf

BIBLIOTECA VIRTUALA METROPOLITANA BUCURESTI
Limba: română
Conținut: Biblioteca Metropolitană din Bucureşti pune în acces liber lucrări ale clasicilor culturii române.
Domenii: Literatură, Istorie
URL: http://www.bmb-on-line.ro/scripts/master.htm
Data ultimei actualizari: 11.10.2006

BIBLIOTECA NATIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
Limba: româna
Continut: În cadrul programului Memoria Moldovei a început digitizarea revistei „Viata Basarabiei”.
: Istorie, Literatura
URL: http://www.bnrm.md/memoria/
Data ultimei actualizari: 13.06.2006

BIBLIOTECA JUDETEANA "IOAN N. ROMAN" CONSTANTA
Limba: română
Conținut: În secțiunea Publicații on-line a site-ului Bibliotecii Județene Constanța se găseşte, printre altele, o valoroasă colecție în curs de digitizare de presă veche dobrogeană.
Domenii: Istorie, Literatură, Bibliofilie
URL: http://www.biblioteca.ct.ro/
Data ultimei actualizări: 6.01.2006

Scriptorium
Limba: română
Conținut: Proiect deschis de biblioteca digitală.
Domenii: Literatură, Istorie, Religie
URL: http://www.scriptorium.ro/index.html
Data ultimei actualizări: 2.09. 2005

Biblioteca Euroweb
Limba: română
Conținut: Situl îşi propune publicarea textelor clasicilor literaturii române
Domenii: Literatură, Istorie, Filosofie, Sociologie, Ştiința informării
URL: http://biblioteca.euroweb.ro/
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Biblioteca Online Editura Polirom
Limba: română
Conținut: Oferă spre a fi descărcate, în format pdf, câteva titluri apărute la această editură.
Domenii: Ştiințe Politice, Etnologie, Sociologie, Psihologie, Pedagogie, Istorie, Jurnalism.
URL: http://www.polirom.ro/biblioteca.cgi
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

APOGRAF - Biblioteca Digitală Națională a Manuscriselor şi a Cărților Vechi
Limba: română

Conținut: Site aparținând Ministerului Culturii şi Cultelor, realizat de Institutul de Memorie Culturală CIMEC. În cadrul acestui proiect au fost digitizate peste 50.000 de pagini ale unor documente ce aparțin patrimoniului cultural național şi se găsesc în colecțiile Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia.
Domenii: Istorie
URL: http://www.apograf.cimec.ro/CIMEC/login.aspx
Data ultimei actualizări: 11.10.2006

Universitatea din Bucureşti – Biblioteca Virtuală
Limba: română
Conținut: Site-ul oferă textul complet al unor cărți şi cursuri editate de Universitatea din Bucureşti dar şi trimiteri la resurse web organizate tematic şi descrise succint.
URL: http://www.unibuc.ro/ro/biblioteca_virtuala
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

CIMEC - Institutul de Memorie Culturală
Limba: română
Conținut: Acest site, în diferite secțiuni, Carte, Istorie, Biblioteca Digitală, Catalogare, pune la dispoziție opere foarte valoroase: surse pentru istoria culturală a României, opere literare, opere de interpretare, lucrări bibliografice, ghiduri şi metodologii, iconografie.
Domenii: Literatură, Istorie, Bibliologie
URL: http://www.cimec.ro/
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Biblioteca Academiei Române - Biblioteci virtuale
Limba:română, engleză
Conținut: Biblioteca Academiei Române are disponibile online facsimile digitale ale manuscriselor lui Mihai Eminescu
Accesarea imaginilor digitale ale manuscriselor Eminescu se face plecând de la descrierea din catalog a fiecărui manuscris.
URL: http://www.bar.acad.ro/biblvirt.html
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Asalt
Limba: română
Conținut: Asociația Asalt publică literatură contemporană semnată de autori foarte tineri.
Textele pot fi descărcate în format pdf în secțiunea Virtualia sau citite online în zona Biblioteca Virtuală Asalt.
Domenii: Literatură
URL: http://www.asalt.seanet.ro/
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Agonia.net
Limba: română
Conținut: Biblioteca Virtuală de literatură modernă este inițiată de membrii comunităților de pe portalul Agonia.net. Biblioteca online conține în general poezie sau proză scurtă, în mare parte în română, dar şi în franceză sau spaniolă.
Domenii: Literatură
URL: http://www.poezie.ro/index.php/clasics/all/index.html
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Editura Liternet
Limba: română
Conținut: De pe acest site se pot descărca cărți în format pdf sau se pot citi online lucrări apărute la Editura Liternet în limbile română, engleză şi franceză. Cărțile se accesează din secțiunea Catalog.
Domenii:Literatură, Jurnalism, Artă
URL: http://editura.liternet.ro/index.php
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Caragiale.net
Limba: română

Conținut: Acest site conține opere ale marelui dramaturg I. L. Caragiale, studii critice, fotografii, scurte fragmente din spectacolele de teatru, manuscrise şi corespondență (imagini ale originalelor).
Domenii: Literatură
URL: http://www.caragiale.net/index.htm
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Respiro
Limba: română
Conținut: Opere ale literaturii române de după 1990 în format pdf.
Domenii: Literatură
URL: http://www.respiro.org/ebook.html
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Romanian Voice
Limba: engleza, română
Conținut: Site-ul lui Radu Narcis Velicescu conține, pe lângă altele, poezie românească în limba română şi în traducere.
Domenii: Literatură
URL: http://www.romanianvoice.com/poezii/index.html
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Wikisource
Limba: engleză
Conținut: Autori români.
Domenii: Literatură, Istorie, Sociologie
URL: http://ro.wikisource.org/wiki/Pagina_principal%C4%83
Data ultimei actualizări: 2.09.2005

Biblioteca Antroposofica
Limba: română
Continut: Lucrări ale lui Rudolf Steiner traduse în română aflate sub copyright-ul Editurii Univers Enciclopedic.
Domenii:Antroposofie
URL: http://www.spiritualrs.net/Online_alf.html
Data ultimei actualizări: 16.09.2005

Digital Dada Library
Limba: engleza
Conținut:7 numere din revista Dada editată de Tristan Tzara.
Domenii: Literatură
URL: http://sdrc.lib.uiowa.edu/dada/dada/
Data ultimei actualizări: 16.09.2005

Gellu Naum
Limba: româna şi engleza
Conținut: Fragmente din operă, fotografii, biografie, bibliografie.
URL: http://www.gellunaum.ro/
Data ultimei actualizări:16.09.200

Anexa nr. 2

Contrafort : 7-8 (93-94), iulie-august : Interviul revistei : Andrei Bodiu : 'Pentru un poet, graba de a publica e la fel de rea ca şi lipsa de talent' (- fragment-)

,,Mihai Vakulovski - Ce rol are pentru poezia dumneavoastră ritmul, ritmicitatea?
Andrei Bodiu - Ritmul e esențial. El ordonează poemul. El ține trează atenția cititorului. El dă relief semnificațiilor. Nu i-am înțeles niciodată pe poeții care mizează pe discursivitatea în exces. Aia nu mai e poezie. Spune-i oricum: delir, delir verbal... Poezia fără ritm e ca mîncarea vegetariană.

M.V. - Are socialul vreun rol în poezie?

A.B. - Omul, viața lui, are un rol în poezie. Toate marile întrebări se regăsesc în viața de zi cu zi a omului.

M.V. - Deşi v-ați găsit stilul încă din prima carte, fiecare dintre cele trei cărți e diferită...

A.B.- Cînd începi să te repeți eşti terminat. Cel mai rău lucru este să te simți confortabil în propria ta formulă. E drept, există poeți considerați mari care mestecă acelaşi lucru de la volumul de debut. Pentru mine, "căderea" într-o formulă înseamnă sfîrşitul drumului. Ce rost are să te autopastişezi? Sper, dacă mă ajută Dumnezeu şi Muza, să-ți fac o surpriză şi la a patra carte. Cînd va fi să fie. Nu mă grăbesc. Pentru un poet graba de a publica e la fel de rea ca şi lipsa de talent.

M.V. - Ce înseamnă pentru dumneavoastră revista "Interval"?

A.B. - "Interval" a fost, încă de la prima ei serie, între 1990-1992, o revistă de elită. Astfel a fost gîndită de cei care au inițiat-o: Alexandru Muşina şi Gheorghe Crăciun. Noua serie, care a debutat în 1997 şi pe care am gîndit-o împreună cu Caius Dobrescu, a încercat să păstreze standardele propuse în 1990, deşi, evident, a trebuit să se adapteze şi timpului. Sincer să fiu, mi-aş dori un "Interval" mai apropiat de literatură şi probabil că, de acum înainte, revista va merge pe o direcție mai accentuat literară. M-am cam plictisit de "ideologie". E de multe ori redundantă şi nu face decît să ascundă anume fanatisme. Or fanatismele, de orice soi, îmi repugnă.

M.V. - Sînteți prezent şi în antologia generației '80 (Al.Muşina), şi-n cea "nouăzecistă"(D.S. Boerescu). Dumneavoastră cum sau ce vă considerați?

A.B. - Mă bucură prezența în cele două antologii. Consider însă că în poezia românească nu s-a născut, după 1990, o nouă generație. Pentru ca o astfel de generație să se nască e nevoie de ceea ce Paul Cornea numea "puncte de ruptură". Între poezia optzecistă şi cea nouăzecistă nu există astfel de puncte. Prin ce are mai bun poezia anilor '90 adînceşte, continuă ceea ce au început optzeciştii: o poezie, şi o literatură, care situează în centrul ei realismul şi biografia. Adevăratul punct de ruptură s-a petrecut, în literatura noastră postbelică, între "şaizeciştii " Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru şi "optzeciști".

M.V. - Despre antologia lui Muşina. Vi se pare justificată prezența voastră, a grupului de la Braşov, în antologie?

A.B. - Mai întîi aş spune că a fost opțiunea lui Muşina şi el, ca orice antologator, are o motivație pentru prezența noastră, în respectivul, onorant, context. Mai cred că Muşina a vrut să privească fenomenul optzecist în dinamica lui, ceea ce, am spus şi mai devreme, e potrivit. Dacă-ți mai aminteşti, însuşi "emblema" nouăzecismului, regretatul Cristian Popescu, se află în această antologie. Alegîndu-ne şi pe noi pentru antologie, Muşina şi-a dovedit, încă o dată, spiritul polemic.

M.V. - Ați publicat două cărți de critică literară, Mircea Cărtărescu (Ed. Aula) şi Direcția optzeci în poezia română (Ed. Paralela 45), o monografie şi o carte despre generația '80. Care sînt argumentele care v-au făcut să preferați termenului "generație" pe cel de "direcție"?

A.B. - Am pornit de la ideea că modelul poetic propus de optzeciști e viu şi astăzi. El nu a fost substituit de o altă paradigmă poetică. Şi poeții din anii '90, şi cei care debutează azi scriu o poezie care situează în centrul ei realitatea şi biografia, o poezie care mizează pe directețe, oralitate, pe comunicare. De

mai bine de douăzeci de ani poezia română se află în interiorul modelului propus de optzecişti. Am vrut să dovedesc că există această dinamică, inclusiv temporal, şi am înlocuit uzatul termen de "generaţie" cu acela de "direcţie", care mi s-a părut mai cuprinzător. Mă aştept ca, în cîţiva ani, să existe o schimbare, o "ruptură" şi atunci vom vorbi de o altă direcţie.''

Interviu realizat de Mihai Vakulovski

Anexa nr. 3

Audio-book-uri

Nu există nimic mai plăcut decât să te aşezi comod în fotoliu, şi să-şi petreci clipele de relaxare ascultând o poveste citită pe un audiobook. În liniştea casei tale, obosela de peste zi se preschimbă în plăcerea de a asculta o carte şi de bogăţia pe care ţi-o dă textul citit.

Partener de dialog în clipele când eşti singur, sau însoţitor discret al clipelor petrecute în familie, audiobook-ul îţi transformă relaxarea într-o călătorie spirituala plină de farmec.

„Cândva, cu doi-trei ani în urmă, mă aflam, singur. Atunci am ascultat pentru prima oară un audio-book, primul făcut de Humanitas, care strângea laolaltă câteva dintre textele despre Constantin Noica scrise de Andrei Pleşu şi de mine. Niciodată până atunci nu ştiusem că poţi fi „luat" de cuvinte în felul acesta, răpit de ele, purtat de ele, scăldat în ele, pătruns de ele şi transformat, la capătul acestui înnec în cuvinte, într-o pură fiinţă de duh. De ce această transformare nu se petrecuse cu mine niciodată până atunci, de miile şi miile de ori când citisem, ca toţi oamenii, pe tăcute, paginile unei cărţi? De ce cuvintele căpătau, auzite aşa, în curgerea lor şlefuită, o frumuseţe pe care simpla lor aşezare pe pagină o ţinuse ascunsă? Acum, prin vocea care le rostea, ele căpătaseră un trup făcut din nu-se-ştie-ce şi care, înainte de a se topi şi de a pătrunde în creer, plutea o vreme în spaţiul închis al maşinii. Când discul a ajuns la sfârşit, am avut senzaţia că pe scaunul de lângă mine, alcătuit dintr-o puzderie de minuscule statuete de cuvinte, stătea, închis în propria lui tăcere, un uriaş text sculptat."

Gabriel Liiceanu

Humanitas Multimedia, cea mai recentă societate a grupului editorial Humanitas, este lider pe piaţa românească de carte în producţia de audiobook-uri, unul dintre cele mai de succes produse editoriale internaţionale ale ultimilor ani. Ca editor audio full-line, Humanitas Multimedia oferă versiuni audio atât prescurtate cât şi integrale ale textelor, în lectura unor nume sonore ale culturii româneşti, ale lumii teatrale sau înregistrări de arhivă.

Cu siguranţă veţi aprecia titluri ca Paulo Coelho, *Alchimistul* în lectura lui Florian Pittiş, Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile,* în lectura lui Adrian Pintea sau Andrei Pleşu, *Comedii la porţile Orientului* şi Gabriel Liiceanu, *Declaraţie de iubire,* ambele în lectura autorilor.

P. Coelho, „*Jurnalul unui mag''*

În lectura lui Florian Pitiş

Un audiobook captivant, în care este povestit pelerinajul lui Paulo Coelho către Santiago, pe un drum medieval ce începe în Pirinei, străbate nordul Spaniei şi ajunge la Santiago de Compostela. Pelerinajul făcut de autor în 1986 a inspirat acest roman de aventuri care este totodată o fascinantă parabolă despre nevoia de a găsi propria cale în viaţă şi despre descoperirea faptului că miracolul se ascunde întotdeauna în paşii oamenilor obişnuiţi.

Un alt Caragiale

Texte selectate şi citite de ANDREI PLEŞU

Vă voi citi două serii de texte care vorbesc despre două chipuri ale lui Ion Luca Caragiale. Mai întâi despre un Caragiale mai puţin cunoscut şi apoi despre un Caragiale mai puţin vesel, mai grav, uitat de amatorii de zeflemea.

Andrei Pleşu

Ion Luca Caragiale, „*Căldură mare'', „ Două loturi''*

In lectura lui Marin Moraru
Căldura, fără doar şi poate, are de cele mai multe ori efecte nebănuite. Dacă îi alături şi o doză de comunicare aproape absurdă – declanşată sau nu de aceasta –, efectul este unic. La polul opus, confuzia poate lua şi chipul disperării care se tranformă în nebunie şi, în cele din urmă, într-un colaps nervos.

I. L. Caragiale, „*O făclie de Paşte*''

La hanul lui Mânjoală

În lectura lui Victor Rebengiuc

Ce înseamnă teama? Care este natura acestui sentiment ce încolţeşte în sufletele noastre dintr-odată, năvalnic, răsturnându-le şi aruncându-le din făgaşul normal al existenței, spre limitele ei cele mai teribile?

Fie că este o teamă care declanşează cea mai cumplită nebunie, cum se întâmplă în O făclie de Paşte, fie că pătrundem în fantasticul cel mai pur din La Hanul lui Mânjoală, a cărui putere seduce cu fiori de groază, de fiecare dată apriția ei sparge cotidianul obişnuit şi modifică realitatea.

Îmi place să citesc cu voce tare. Îmi amintesc cum în liceu, profesorul de limba Română, mă punea să le citesc colegilor, în clasă, fragmentele literare din manual. A fost primul pas pe care l-am făcut către teatru, către cariera de actor.

Victor Rebengiuc

Mircea Eliade, „*Secretul doctorului Honigberger''*

În lectura lui Ion Caramitru

Dacă există în literatura română un certificat de naştere al realismului magic, cu siguranță el este de găsit în această nuvelă. Toate ideile-forță ale curentului inițiat de istoricul religiilor se regăsesc aici: lumile paralele ca expresie „solidificată" a unor epoci trecute, dispariţiile de persoane, alunecate dintr-o lume într-alta, posibilitatea suspendării şi abolirii timpului prin tehnici mistice, revelațiile esențiale ale unor accidente existențiale.

Cititul a devenit un lux. Răsfoitul grăbit mai leagă puțin viața de vis, alterându-i însă consistența. A citi pentru alții presupune o lectură dublă. Una cu ochiul minții, iar cealaltă folosindu-te de voce pentru a da viață născocirilor din scris. Stai pe scaun, cu textul în față, microfonul este treaz, benzile se mişcă, operatorul ți-a făcut semn să începi. Timpul, viața, personajele curg sonor, iar tu dispari lăsâîndu-te furat de vis. Desigur, al Cuiva care, şi el, s-a aşezat pe un scaun şi a scris tăcut povestea pe care acum te încumeți s-o citeşti pentru toți.

Ion Caramitru

Mircea Eliade, „*Domnişoara Christina''*

În lectura lui Ion Caramitru

Mircea Eliade oferă cu romanul *Domnişoara Christina* (1936) o variantă modernă a poveştilor cu strigoi, atât de des întâlnite în folclorul românesc, însă cu accente vizibil diferite: nu groaza celor vii în fața morților-vii contează aici, ci misterul întrepătrunderii lumii de aici cu cea de dincolo.

Cititul a devenit un lux. Răsfoitul grăbit mai leagă puțin viața de vis, alterându-i însă consistența. A citi pentru alții presupune o lectură dublă. Una cu ochiul minții, iar cealaltă folosindu-te de voce pentru a da viață născocirilor din scris. Stai pe scaun, cu textul în față, microfonul este treaz, benzile se mişcă, operatorul ți-a făcut semn să începi. Timpul, viața, prsonajele curg sonor, iar tu dispari lăsâîndu-te furat de

vis. Desigur, al Cuiva care, şi el, s-a aşezat pe un scaun şi a scris tăcut povestea pe care acum te încumeți s-o citeşti pentru toți.

Ion Caramitru

Seria ***Gabriel Liiceanu***

Cei care citesc cu glas tare poveşti o fac pentru că îi iubesc pe copii şi pentru că iubesc deopotrivă povestea pe care o citesc. Dar nu numai copiii pot să asculte poveşti. Toată cultura nu este în fond decât o poveste pentru oameni mari. Iar eu nu fac decât să le citesc poveşti oamenilor mari. Poveştile care mi-au plăcut cel mai mult şi pe care sper că şi ei le vor asculta aşa cum le-am citit şi eu prima oară: cu sufletul la gură.

Gabriel Liiceanu, „*Apel către lichele''*

In lectura autorului

fără cuvintele care au încercat să schimbe ceva în starea lucrurilor,
lumea în care ne aflăm ar fi arătat poate şi mai rău

Licheaua este o figura eternă a umanității. Aceste pagini nu reprezintă însă un portret al lichelei universale, ci spectacolul întrupării ei în perioada numită „comunism". Licheaua care a făcut cu putință comunismul are desigur o mulțime din trăsăturile lichelei eterne. Cu toate acestea, ceva o distinge de toate lichelele lumii: puterea ei de a se organiza şi de a transforma lichelismul în regulă a lumii şi sistem.

În cele mai multe dintre frazele acestui audiobook care are ca temă o miză a istoriei, cuvintele sunt încinse la roşu, sunt patetice, sunt forțate să îşi atingă limita, sunt urlate, imprecate, aleargă pe scenă despletite şi se bat cu pumnii în piept. Şi, pentru că între timp s-au dovedit neputincioase, ele sunt în aceeaşi măsură tragice şi ridicole.

Seria ***H.-R. PATAPIEVICI***
...problema transmiterii gândirii scrise este
cum s-o păstrez vie,
în condițiile în care scrisul nu îi conservă viața,
ci doar imaginea.
Toată înțelepciunea este ca instrumentul prin care fixez cunoaşterea să nu-mi obnubileze sursa acestei cunoaşteri.

Horia Roman Patapievici

Horia Roman Patapievici, Schimbarea subiectului – o reverie
In lectura autorului
„Schimbarea subiectului, asta înseamnă - cuvintele lui Plotin în momentul morții:
Mă străduiesc să ridic divinitatea proprie la divinitatea întregului."
H.-R. Patapievici, *Zbor în bătaia săgeții*, #217

Horia Roman Patapievici, „*Spărtura din cer''*

În lectura autorului

despre cum să fim moderni fără a ne pierde identitatea
„Prin ceea ce îi lipseste, modernitatea oferă ceea ce o poate încă salva. Cu o condiție însă: dacă vom avea inteligența să putem regăsi în neghiobia trufaşă a timpului pe care îl trăim - întreg, viu, bun şi frumos - creştinismul tuturor începuturilor.

Să fim moderni: dar - nihil sine Deo!”

NOICA- dublu CD

Editarea celor trei poeme filozofice, precum şi a fragmentelor din *Cartea lui Iov,* în lectura autorului, a fost făcută pe baza unor casete pe care Noica le-a înregistrat la Văratec. Datorită calității defectuoase a imprimării inițiale, CD-ul este însoțit de un booklet care conține textul integral. *Cei 22 sau cultura de performanță*, text publicat de Noica în revista *Ramuri*, la 15 martie 1981, a fost citit şi înregistrat, înainte de publicare, în cadrul unei întrevederi particulare.

,,Legenda lui Noica e blândă. Ea creează răspunderi, obligă la imitație şi o îngăduie. Cu alte cuvinte, este un model, un exemplu de urmat, o cale posibilă. Invită la perpetuitate, la reiterarea performanței sau măcar la asigurarea continuității ei. În spațiul românesc de astăzi, s-ar putea să avem nevoie de asemenea legende, mai mult decât oricând.’’

Andrei Pleşu

"Importanța acestor piese o întrece pe aceea a încercării singulare într-un gen literar apus. Ele ne ajută să înțelegem mai bine opțiunile lui Constantin Noica, să-i desluşim mai bine argumentele - pe care, în continuare, le putem sau nu împărtăşi - dar, peste toate, să pătrundem în logica unei mari iubiri îndurerate pentru partea noastră de cer.’’

Gabriel Liiceanu

Aplicații Multimedia

EMIL CIORAN

CD Rom-ul acestei prime versiuni conține:

Opera română a autorului cu posiblitatea de a naviga în interiorul ei şi opțiune de căutare; numeroase fotografii document cu Emil Cioran sau legate de traiectul său biografic; 20 de minute de film.

- Fragmente din prima parte a filmului "APOCALIPSA DUPĂ CIORAN" realizat de Gabriel Liiceanu şi Sorin Ilieşiu.
- Muzica (preluată din coloana sonoră a filmului): Andrei Tănasescu.
- Fragmente din filmul "PETRE ȚUȚEA - EMIL CIORAN. O ÎNTÂLNIRE POSIBILĂ".
- Înregistrări audio cu şi despre Emil Cioran.
- Un text despre Emil Cioran (*Itinerariile unei vieti E.M. Cioran*) semnat de Gabriel Liiceanu.

www.humanitasmultimedia.ro

Anexa nr. 4

Clasificarea metodelor şi tehnicilor interactive de grup[81] :

După funcția didactică principală, putem clasifica metodele şi tehnicile interactive de grup astfel:

Metode de predare-învăț are interactivă în grup:

Metoda predării/învățării reciproce (Reciprocal teaching – Palinscar);
Metoda Jigsaw (Mozaicul)
Citirea cuprinzătoare;
Cascada (Cascade);
STAD (Student Teams Achievement Division) – Metoda învățării pe grupe mici;
TGT (Teams/Games/Tournaments) – Metoda turnirurilor între echipe;
Metoda schimbării perechii (Share-Pair Circles);
Metoda piramidei;
Învățarea dramatizată;

Metode de fixare şi sistematizare a cunoştințelor şi de verificare:

Harta cognitivă sau harta conceptuală (Cognitive map, Conceptual map);
Matricele;
Lanțurile cognitive;
Fishbone maps (scheletul de peşte);
Diagrama cauzelor şi a efectului;
Pânza de păianjăn (Spider map – Webs);
Tehnica florii de nufăr (Lotus Blossom Technique);
Metoda R.A.I. ;
Cartonaşele luminoase;

Metode de rezolvare de probleme prin stimularea creativității:

Brainstorming;
Starbursting (Explozia stelară);
Metoda Pălăriilor gânditoare (Thinking hats – Edward de Bono);
Caruselul;
Multi-voting;
Masa rotundă;
Interviul de grup;
Studiul de caz;
Incidentul critic;
Phillips 6/6;
Tehnica 6/3/5;
Controversa creativă;
Fishbowl (tehnica acvariului);
Tehnica focus grup;
Patru colțuri (Four corners);
Metoda Frisco;
Sinectica;
Buzz-groups;
Metoda Delphi;
Metode de cercetare în grup:
Tema sau proiectul de cercetare în grup;
Experimentul pe echipe;
Portofoliul de grup;

[81] Oprea, Crenguța – Lăcrămiora, *Pedagogie. Alternative metodologice interactive*, Editura Universitatii din Bucuresti, 2003.
http://www.unibuc.ro/eBooks/StiinteEDU/CrengutaOprea/cuprins.htm

Anexa nr. 5

Fişa de lectură critică a unui document – Internet

Din dorința de a limita masa documentară anarhică de pe Internet să stânjenească o persoană în căutarea unei informații utile, a fost creată fişa de lectură critică[82]. Scopul acestui document este de a stabili cateva repere în vederea elaborării unui ghid util identificării, contextualizării şi interpretării acestor noi tipuri de resurse virtuale.

Acest ghid este un document ai cărui termeni tehnici trebuie explicați elevilor.

Structura fişei

I. Prezentarea circumstanțelor care au făcut posibil accesul la document

1. Data căutării;
2. Locul (laborator, domiciliu);
3. De ce s-a ales Internetul pentru căutarea documentului ?
4. Cum ați efectuat căutarea ? (alegeți varianta corectă);
   a.) Aveam deja o adresă;
   b.) Am utilizat un serviciu de căutare ;
5. Dacă ați ales ,,a)'', cum ați găsit această adresă? Această sursă – ziar, revistă, video are o linie editorială bine definită? Dacă da, care? (Treceți apoi direct la întrebarea nr. 13);
6. Numele şi adresa exactă a acestui serviciu de căutare ;
7. De ce ați utilizat acest serviciu şi nu altul ?
8. Este acesta un ,,book-mark'', un anuar, un motor (de căutare) sau un meta-motor ?
9. Cum ați efectuat căutarea ? (alegeți varianta corectă)
   a.) Prin progresie arborescentă;
   b.) Formulând o cerere documentară;
10. Dacă ați ales ,,a)'', care a fost calea aleasă ? (treceți apoi direct la întrebarea nr. 13)
11. Cum ați formulat cererea şi care a fost rezultatul căutării (numărul total de documente (numărul total de documente propuse)?
12. De ce ați ales acest document din lista furnizată de serviciul de căutare ?

II. Prezentarea externă a documentului

13. Care este adresa exactă a documentului ?
14. Lectura şi interpretarea acestei adrese (de la dreapta la stânga) ;
15. Putem deduce originea resursei : site al unei instituții, al unei asociații, comercial (prezența banerelor publicitare), pagină personală, altele ?
16. Documentul este datat ? Dacă da, indicați data ;
17. Documentul este semnat ? Dacă da, indicați numele autorului sau al instituției emitente ;
18. Dacă-l cunoaşteți pe autor, care sunt ideile sale ?
19. Se poate coresponda cu autorul ? Dacă da, notați adresa ;
20. Documentul prezintă legături către alte documente asemănătoare ?

III. Prezentarea internă a documentului

21. Care este tema generală a acestui document ? (dați-i un titlu)
22. Care este scopul site-ului ? Acest scop este clar enunțat ?
23. Autorul oferă detalii asupra acțiunii sale de a posta informațiile în rețea ? (pasiune, pregătire personală, altruism)
24. Site-ul propune un corpus coerent şi complet sau este ,,în construcție'' ?
25. Documentele sunt redactate într-o limbă corectă (ortografic şi gramatical) ?
26. Cărui public se adresează (specialist, inițiat, debutant, neprecizat) ?

[82] Dalet, Daniel, ,,*Fiche de lecture critique d`un document Internet''*; sursa: http://www.ac-nancy-metz.fr/enseign/ECJS/PDF/web_cit.pdf

27. Tratarea subiectului vi se pare exhaustivă ?

IV. Bilanț

28. În final, ce părere aveți despre acest document ? Răspunde aşteptărilor dumneavoastră ? Justificați.
Autorul fişei (nume, clasă)

_____

Anexa nr. 6

Resurse multimedia pe CD

Enciclopedia Virtuală „I.L. Caragiale''[83]

Prezentare generală:
Proiect realizat în colaborare cu Societatea Culturală Noesis, Enciclopedia Virtuală „I. L. Caragiale„ s-a bucurat de sprijinul unor prestigioase instituții precum Academia Română, Ministerul Culturii şi Cultelor, UNESCO, Muzeul Literaturii Române, Arhiva Națională de Filme, Societatea Română de Radiodifuziune şi Teatrul Național "I.L.Caragiale".
În plus, implicarea Microsoft si HVB Bank este o dovadă a încrederii de care se bucură acest tip de producție multimedia. Alături de Enciclopedia Virtuală „Constantin Brâncuşi'' (realizat de asemenea de TreeWorks), acest proiect a adus Societății Culturale Noesis premiul IT&C pentru cel mai bun produs cu conținut cultural în anul 2002.
Enciclopedia „I.L.Caragiale'' a fost introdusă în curriculum-ul Ministerului Educației şi Culturii, devenind material auxiliar de studiu în cadrul programului AEL şi fiind distribuită în majoritatea liceelor din țară.
Proiectul a fost finalizat în primăvara anului 2002, iar în decursul celor doi ani ce au trecut de atunci enciclopedia a fost continuu îmbunătățită, ajungând astăzi la ediția a treia.
Obiective:
S-a dorit realizarea unui produs multimedia complex şi de calitate, care să poată servi atât ca resursă pentru pasionații literaturii, cât şi ca material de învățare.

Enciclopedia Virtuală „Ion Luca Caragiale'' conține :
- materiale audio/video: fragmente radiofonice din creația marelui prozator, secvențe de film, interviuri cu personalități;
- o bogată colecție de ilustrații: schițe, afişe de epocă ale pieselor de teatru, fotografii cu I.L.Caragiale şi cu actori celebri în roluri din piesele sale;
- totalitatea operei sale: piese de teatru, proză, publicistică, critică şi scrieri epistolare.
De asemenea, ediția virtuală cuprinde o selecție bogată de opere critice ale celor mai renumiți critici, începând cu Titu Maiorescu şi terminând cu Eugen Simion, preşedintele Academiei Române.

Caragiale - acum si pe CD[84]

Asociația Culturală Noesis a lansat recent pe piață un CD multimedia dedicat lui I.L. Caragiale, într-o forma ce îl poate face pe marele dramaturg mai atractiv pentru cei născuți în "civilizația informațională", obişnuiți să deschidă un calculator mult mai des decât o carte. Cu un conținut foarte variat, Enciclopedia virtuală „I.L. Caragiale" oferă, în format electronic, cea mai mare parte a textelor marelui dramaturg (*Teatru, Momente si schițe, Nuvele, Versuri, Publicistică*), volume critice despre viața si opera sa (Şerban Cioculescu - *Viata lui Caragiale*, Ştefan Cazimir - *Amintiri despre Caragiale*, Alexandru Condeeescu - *Planeta moft*) şi studii critice aparținând lui Titu Maiorescu, Liviu Papadima, Dan C. Mihăilescu şi Mircea Ghițulescu. Pe lângă miile de pagini de text, discul mai conține şi o impresionantă galerie de fotografii ce cuprinde peste 200 de imagini despre viața şi opera lui Caragiale, aflate în patrimoniul Muzeului Literaturii Române. Un alt avantaj al acestei metode de editare este posibilitatea de a include o galerie video si audio, Enciclopedia Caragiale cuprinzând nu mai puțin de 60 de minute de fragmente filmate din montările Caragiale aflate în cadrul Arhivei Naționale de Filme şi alte câteva zeci de minute cu fragmente audio.

Enciclopedia Virtuală „Nichita Stănescu''[85]

[83] http://www.tree.ro/ro/proiecte/enciclopedia-virtuala-i-l-caragiale.html
[84] *http://www.adevarul.ro/articole/caragiale-acum-si-pe-cd/15152*
[85] *http://www.tree.ro/ro/proiecte/enciclopedia-virtuala-nichita-stanescu.html*

Descrierea Proiectului

Prezentare generala:
Proiect realizat în colaborare cu Societatea Culturală Noesis şi Muzeul Literaturii Române şi cu sprijinul Microsoft România, Enciclopedia Virtuală ,,Nichita Stănescu'' reprezintă cea dintâi producție multimedia dedicată unuia dintre cei mai mari autori contemporani români.
Enciclopedia Virtuală ,,Nichita Stănescu'' a fost introdusă în curriculum-ul Ministerului Educației şi Culturii, devenind material auxiliar de studiu în cadrul programului AEL şi fiind distribuită în majoritatea liceelor din țară.
Proiectul a fost finalizat în primăvara anului 2002, iar în decursul celor doi ani ce au trecut de atunci enciclopedia a fost continuu îmbunătățită, ajungând astăzi la ediția a treia.
Obiective:
S-a dorit realizarea unui produs multimedia care să pună în evidență arta marelui poet, atât prin conținut cât şi prin interfața grafică.

CD-ul contine:
- opera lui Nichita Stănescu (poezie si eseistică în 26 de volume - inclusiv 3 volume cu aproximativ 200 de poezii absolut inedite din arhiva Muzeului Literaturii Române);
- înregistrări audio cu Nichita Stănescu (8 înregistrări din arhiva Societății Române de Radiodifuziune, inclusiv ultima înregistrare cu poetul, în care acesta cântă la pian şi recită poezia "Cum" - un tulburator testament poetic);
- înregistrare video cu Nichita Stănescu;
- înregistrări video cu Nicolae Breban, Alexandru Condeescu şi Nicolae Manolescu vorbind despre opera şi viața lui Nichita Stănescu;
- peste 250 de fotografii;
- peste 50 de manuscrise;
- peste 20 de schițe si desene;
- studii critice.
TreeWorks a realizat integrarea în format digital a materialelor, interfața grafică şi multimedia precum şi materialele auxiliare (coperte CD, macheta afişe, concept fluturaşi şi broşuri).

Enciclopedia Virtuală „Ion Creangă''[86]

Prezentare generala: Proiect realizat în colaborare cu Societatea Culturală Noesis şi Muzeul Literaturii Române şi cu sprijinul Microsoft România, Enciclopedia Virtuală ,,Ion Creangă'' reprezintă a treia producție multimedia dedicată unuia dintre cei mai mari autori români. Proiectul a fost finalizat în primavara anului 2006. Muzeul Literaturii Române a pus la dispoziția realizatorilor documente din arhivă: fotografii, manuscrise, carți etc. şi a asigurat asistența ştiințifică istorico-literară pentru realizarea proiectului.
Obiectiv: S-a dorit realizarea unui produs multimedia care să pună în evidentă arta marelui povestitor, atât prin conținut, cât şi prin interfața grafică.
CD-ul conține:

- Opera lui Ion Creangă în 10 volume (sub forma unor cărți electronice) ;
- 60 de minute de film – secvențe din ,,Amintiri din copilărie'' – în regia Elisabetei Bostan şi ,,Un bulgăre de humă'' în regia lui Nicolae Mărgineanu, film biografic despre viața lui Creangă şi Eminescu
- 3 dramatizări audio - ,,Ursul păcălit de vulpe'', ,,Prostia omenească'', ,,Punguța cu doi bani''.
- Peste 200 de fotografii, documente, manuscrise ;

Fragmente din ecranizări (2 fragmente video), Dramatizări audio (3 fragmente audio), Fotografii si documente (fotografii, manuscrise, coperti).

Cartea Virtuala: „50 de volume de Literatura Româna Contemporană''[87]

Cartea Virtuală: ,,50 de volume de Literatură Română Contemporană'' Volumul I - Win Noesis (CD)

[86] http://www.mlr.ro/new_pages/proiecte_detalii.php?id=12
[87] http://www.game-shop.ro/produs.php?id=274

Un CD care oferă pe lângă cele 50 de volume şi câte un film cu fiecare dintre autori. Printre autori se numără : Gellu Naum, Tudor Octavian, Andrei Cornea, Mircea Malitza, Gabriel Andreescu, Mihail Grămescu, Iosif Naghiu, Cezar Ivănescu, Nora Iuga, dar şi autori mai tineri în curs de afirmare care au obţinut premii literare importante – Gelu Vlaşin, Saviana Stănescu, Andreea Vălean, Răzvan Ţupa, Radu Herjeu, Jean Lorin Sterian.

Expoziţia multimedia – o minunată călătorie prin istoria literaturii europene[88]

,,La Muzeul Literaturii Române s-a deschis prima expoziţie interactivă multimedia cu tematică literară din România. Cei care vor veni la această expoziţie, accesul fiind liber, vor putea accesa direct de pe info-chioşcuri informaţii despre scritori români şi străini, vor putea citi sau asculta texte literare, vedea filme inspirate din opere literare etc.

În plus, baza de date conţine fotografii, informaţii biografice, iar informaţia afişată poate fi tradusă imediat în câteva limbi europene între care amintesc ceha, poloneza sau greaca.

Literatura cuprinsă de această uriaşă aplicaţie acoperă o mare parte din perioada dezvoltării culturii europene, din Antichitate şi până în secolul XX, operând fireşte o selecţie destul de riguroasă, astfel că scriitori importanţi nu au intrat în baza de date, iar cei prezenţi sunt figuri canonice. Să mai adăugăm că acest eveniment va fi completat în perioada 16 - 23 februarie de proiecţii ale unor filme realizate după opere reprezentative. Apoi, după data de 23 februarie, expoziţia va pleca spre Atena, spre Zaragoza, Roma, Lodz şi, în final, Praga, reunind simbolic capitale culturale - Zaragoza are acest statut, fără a fi şi capitala de stat - şi unind culturile, literaturile acestor ţări.

EuroLiteraTur a fost posibil prin implicarea Comisiei Europene, prin programul Cultura 2000. Între partenerii proiectului s-au numărat instituţii din ţările care vor primi vizita expoziţiei şi care, de altfel, sunt participante prin conţinut, prin autorii lor incluşi în această aplicaţie multimedia.

Vă invităm să participaţi la o călătorie incitantă în lumea virtuală a literaturii europene: o viziune scenografică interactivă a discursului expoziţional, mediată de vehicolul abstract numit imaginaţie şi de cel concret numit computer şi tehnologiile multimedia asociate.

Din punct de vedere al design-ului expoziţional, proiectul propune o alternativă modernă la discursul "încremenit" în vitrină, prin tehnologii digitale multimedia şi transpunere în 7 limbi europene.

Expoziţia prezintă, în peste 8000 de pagini web, o sinteză a literaturii europene din Antichitate până în secolul al XX-lea.
Expoziţia va fi deschisă publicului începând cu data de 16 februarie 2005, de marţi până duminică, între orele 10-18; accesul este liber. În săptămâna 16-23 februarie 2005, vor avea loc proiecţii ale unor filme reprezentative, realizate după opere literare şi selectate de fiecare ţară-partener.

Abordare şi metode
Proiectul prezintă o expoziţie multimedia care include: fotografii (cu scriitori, cărţi, manuscrise etc.); fragmente audio-video (filme, interviuri, recitaluri de muzică şi poezie, reprezentaţii teatrale etc.); date istorico-literare; cărţi electronice. Acest proiect propune o viziune scenografică modernă a discursului expoziţional şi o abordare multilingvală, utilizând tehnologia digitală multimedia.

Temele expoziţiei
Informaţia curentă prezintă o sinteză a literaturii europene, cu autorii reprezentativi. Structura este una cronologică şi include principalele curente ale literaturii europene: Antichitatea, Evul Mediu, Renaşterea, Clasicismul şi Barocul, Iluminismul, Romantismul, Realismul, Naturalismul, Parnasianismul, Simbolismul, Literatura Modernă şi Contemporană.

Proiectul tehnic
Proiectul EuroLiteraTur prezintă un sistem interactiv de informaţie, organizat pe o structură progresivă, pe ecran de tip Info Touch. Proiectul oferă o soluţie integrată - software şi hardware - cu o interfaţă grafică a expoziţiei multimedia şi un suport tehnic - o reţea computerizată cu acces liber pentru vizitatori: 3 sisteme info touch, 3 videoproiectoare sau monitoare cu plasmă, care proiectează permanent imagini ale expoziţiei.

[88] http://www.euroliteratur.ro/index_ro.htm

Scop

Scopul principal al proiectului este de a promova şi a încuraja lectura, prioritatea fiind apropierea tinerilor de valorile culturale europene comune, ca modalitate de educare informală.
Obiective
Promovarea dialogului cultural şi a literaturii europene; evidenţierea rădăcinilor şi a elementelor comune din patrimoniul literar european, diversitatea culturală şi dezvoltarea noilor forme de expresie literară; facilitarea accesului publicului la patrimoniul cultural comun al Uniunii Europene.

Justificarea proiectului
Prin caracteristicile sale formale (ştiinţifice şi tehnice), derularea acestui proiect reprezintă o alternativă inovatoare la tipul clasic de expoziţie literară, proiectând o imagine virtuală şi dinamică a literaturii europene. Proiectul pune accent pe următoarele dimensiuni: atractivitate, accesibilitate, interactivitate, pluridisciplinaritate, informatizare, multilingualism, urmărind impulsul dat de iniţiativa Uniunii Europene "eEurope: o societate informaţională pentru toţi".

BENEFICIARI
La nivel local: Municipalităţile oraşelor Bucureşti, Atena, Roma, Praga, Lodz şi Zaragosa.
La nivel individual: tinerii din Europa (elevi şi studenţi) şi publicul larg european. Proiectul e axat pe creşterea interesului pentru acest domeniu în rândul tinerilor şi pe apropierea acestora de valorile comune ale literaturii şi culturii europene, ca modalitate de educare informală. De asemenea, proiectul evidenţiază atractivitatea, interactivitatea şi accesibilitatea publicului larg la informaţie, cultură şi educaţie.

IMPACT
Cunoaşterea patrimoniului literar, cu o importantă semnificaţie europeană, accesibil publicului larg. Răspândirea metodelor şi a tehnicilor inovative la nivel european. Facilitarea accesului la informaţie şi cultură. Încurajarea lecturii operelor literare europene.

Proiectul este finanţat cu sprijinul Comisiei Europene. Această publicaţie reflectă doar punctual de vedere al autorului. Comisia nu poate fi responsabilă pentru folosirea informaţiei conţinute''.

Editura Litera Internaţional[89]

,,Pe lângă ceea ce numim deja cartea tradiţională, Editura Litera Internaţional a acordat o atenţie deosebită cărţii electronice. Biblioteca noastră virtuală este vizitată de un număr tot mai mare de cititori pasionaţi de acest tip de lectură.
Suntem prima editură din ţară care a oferit cititorilor săi un CD cuprinzând Dicţionarul explicativ al limbii române, respectiv NODEX, care a inaugurat colecţia Mari dicţionare ale limbii române. Colecţia a mai cuprins de-a lungul timpului Dicţionar de sinonime, Dicţionar ortografic al limbii române, Dicţionarul limbii române pentru elevi, Marele dicţionar de neologisme, Dicţionar explicativ ilustrat clasele I-IV, Dicţionar englez-român de termeni de afaceri, precum şi un consistent CD de Literatură română (106 titluri) , clasică şi contemporană.
Este de asemenea disponibil şi cd-ul ,,Patru dicţionare şcolare'', cuprinzând dicţionarele englez-român, român-englez, francez-român şi român-francez. În pregătire este un dicţionar italian-român-italian şi unul german-român-german.
În scurt timp, vom avea două mari apariţii: Dicţionarul Enciclopedic Britanica şi Noul Dicţionar Universal al Limbii Române. De asemenea, o serie de dicţionare vor putea fi folosite şi pe telefoanele mobile şi pocket pc-uri în viitorul apropiat''.

[89] http://www.litera.ro/colectie.php?idc=51

Anexa nr. 7

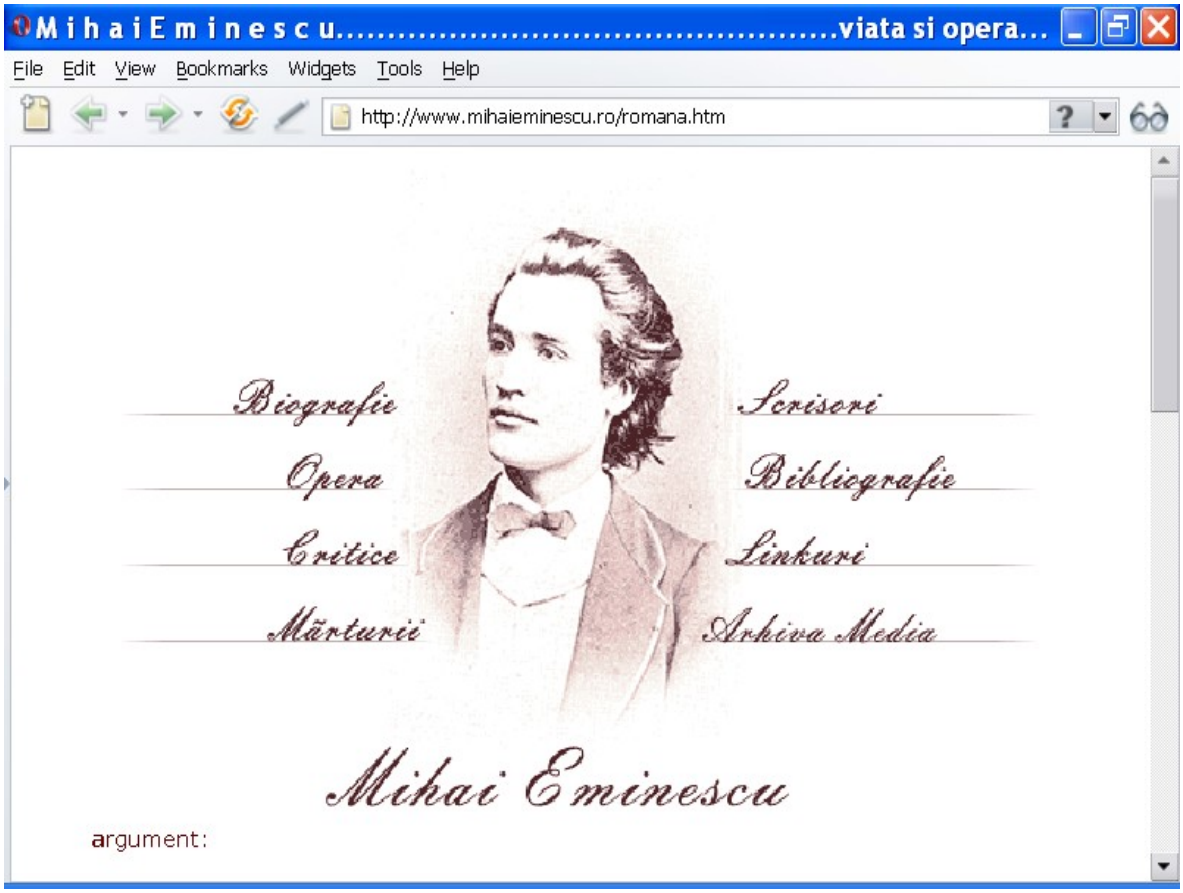
MihaiEminescu.....viata si opera...
File Edit View Bookmarks Widgets Tools Help
http://www.mihaieminescu.ro/romana.htm
Biografie
Opera
Critice
Mărturii
Scrisori
Bibliografie
Linkuri
Arhiva Media
Mihai Eminescu
argument:

Anexa nr. 8
Unitatea de învățare: Lexicul limbii române
Clasa a IX - a

CONȚINUTURI	O.R./ C.S.	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	RESURSE	EVALUARE
Lexicul limbii române	1.1 1.2 1.3 1.4	Familiarizarea cu noile noțiuni referitoare la vocabular, apariții de cuvinte noi, dispariții de cuvinte, modificări de sens, utilizarea corectă a cuvintelor, variante lexicale Definirea lexicului, precizarea sursei de informare, privitor la sensul unui cuvânt, specificarea rolului dicționarului în ora de limbă, conştientizarea permanentei evoluții a inventarului de cuvinte dintr-o limbă. Exerciții din manual	Activitate frontală Activitate pe grupe	Observare sistematică Exerciții

Definiții Exerciții pentru fixarea cunoştinţelor (2 ore) Clase lexicale	1.2 1.3 1.3 1.4 1.5 3.1 3.2 3.3	Familia lexicală. Exerciții din manual Exerciții de grupare a unor termeni după trăsături de sens comune Observarea modalității de construire a unui câmp lexical. Modalități de extindere a câmpului lexical Exerciții aplicative privind întreaga unitate de conținut (secțiunea gramatică)	Activitatea în grup Activitate independentă	Observare sistematică Temă pentru acasă
	1.2 1.3 1.3 1.4 1.5 3.1	<u>Clase lexicale:</u> a. Sinonimele (actualizare) b. Antonimele c. Neologismele Definirea şi specificarea particularităților acestor clase de cuvinte, soluționarea unui set de exerciții care să asigure dezvoltarea abilităților lingvistice specifice compartimentului vizat. Realizarea unor diferențieri şi asemănări între aceste clase de cuvinte. Evitarea formulărilor pleonastice din comunicarea orală şi scrisă.	Activitatea în grup Activitate independentă	Observare sistematică Temă pentru acasă

Evaluare Lexicul limbii române		Observarea familiarizării elevilor cu noţiunile acumulate şi a modalităţii de utilizare a noilor cunoştinţe în texte redactate în scris sau în construcţii orale		
Lexicul limbii române Cuvântul şi sensurile lui. Utilizarea dicţionarelor electronice (3 ore)	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 3.1 3.2 3.3	Exerciţii de interpretare a sensului cuvintelor în context; Exerciţii de utilizare a ,,Dicţionarului explicativ al limbii române'' şi al D.O.O.M. 2; Exerciţii de comparare a unor definiţii; Exerciţii de ortografiere a neologismelor; Exerciţii de utilizare a dicţionarelor electronice (CD sau de pe Internet) Compararea rezultatelor şi dezbateri. Notă: *Proiectarea acestei unităţi de învăţare are în vedere utilizarea mijloacelor electronice în scopul completării cunoştinţelor dobândite la ora de curs, cu metodele tradiţionale cunoscute.*	Activitate individuală şi în grup în cabinetul de informatică Elevii pot utiliza şi acasă dicţionare electronice sau de pe Internet, fiind solicitaţi să îndeplinească anumite sarcini	Exerciţii

Clasa a X - a

PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE: **DRAMATURGIA**

CONȚINUTURI	C.S.	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	Nr. ore	RESURSE	EVALUARE
Teatrul – oglinda însuflețită a artei dramatice	2.1 2.6	Discuții despre experiențe în domeniul teatrului (lecturi şi / sau spectacol) pentru evidențierea caracteristicilor acestuia Exerciții de confruntare a concluziilor grupului cu textul de prezentare din manual şi realizarea unor sinteze. Exerciții de definire a conflictului pornind de la un brainstorming şi de la discutarea unor experiențe personale ale elevilor Exerciții de extragere a ideilor principale din textul referitor la conflictul dramatic	1	Activitatea în grup Activitatea în grup cu raportare frontală. Text manual, Activitate frontală Activitate independentă	Temă pentru acasă
Comedia – definiție, caracteristici *O scrisoare pierdută,* de I.L. Caragiale	3.3 1.1 1.2 1.3	Lectura textului suport şi interpretarea acestuia prin tehnici vocale adaptate. Exerciții de identificare a particularităților comediei. Exerciții de confruntare a concluziilor grupelor cu ideile din textele prezentate Exerciții de redactare a unor fişe de lectură (cf. reperelor de interpretare)	1	Text-suport Activitate frontale Activitate pe grupe Activitate frontală Texte de prezentare (Comedia, de I.L.Caragiale)	Observare sistematică Temă pentru acasă

Construcția subiectului Compoziția textului dramatic	3.2. 3.3 1.1 1.2 1.3	 Realizarea unor fişe care să sintetizeze construcția subiectului Exerciții de reconstituire a subiectului pe baza fişelor redactate Exerciții de interpretare Argumentarea compoziției piesei	 1	 Activitate pe grupe pe baza fişelor de lectură Activitate individuală	 Temă pentru acasă
Personajele – modalități de caracterizare, numele personajelor, comportamente	3.3 1.1 1.2 1.3	Exerciții de descoperire a modalităților de caracterizare a personajelor Exerciții de demonstrare a statutului de caracter al personajului Discuții pe tema relațiilor dintre personaje Exercițiu de redactare - fişa de caracterizare a unui personaj	 1	Activitate de grup Activitate pe grupe Activitate individuală	 Temă pentru acasă
Limbajul personajelor, jargonul, dialogul	2.1 3.1 2.6.	Exerciții de identificare a jargonului Exerciții de analiză a limbajului personajelor din perspectiva coerenței şi logicii discursului Exerciții de selectare a conceptelor operaționale şi aplicarea lor pe textul comediei (activitatea începe în clasa şi se continuă ca tema pentru acasă)	 1	Text suport – Jargonul, activitate frontală Activitate de grup Activitate individuală	 Temă pentru acasă

	1.2 3.3 2.1 2.6	Discuţii pe tema comicului de limbaj pe baza fişelor de lectură Exerciţii de identificare a altor surse ale comicului Analiza comicului în scrisoarea primită de Trahanache din perspectiva indiciilor spaţio-temporali şi de oralitate Exerciţii de selectare a conceptelor operaţionale şi aplicarea lor pe textul comediei	1	Activitate frontală Activitatea în grup Text suport	Temă pentru acasă
Elemente verbale, nonverbale şi paraverbale Mijloace lingvistice de realizare a unui judecăţi de valoare	2.6 2.6	Exerciţii de identificare şi analiză a rolului elementelor nonverbale şi paraverbale Exerciţii de argumentare pentru prezentarea unui aspect analizat		Text suport – Mijloace lingvistice de realizare a unei judecăţi de valoare, activitate pe grupe.	Observarea sistematică a elevilor

Drama – **definiție, manifestare în cultura universală şi în cultura română, caracteristici** Text suport: *Jocul ielelor*, de Camil Petrescu	3.3 1.1 2.6 2.1	Extragerea ideilor principale din textul de prezentare din manual, Lectura şi înțelegerea textului, rezumarea conținutului Identificarea trăsăturilor specifice dramei ca text dramatic	1	Text suport – manual, activitate frontală Activitate pe grupe Text suport, Camil Petrescu Activitate frontală	Temă pentru acasă
Construcția subiectului, conflictul interior, tipuri de antinomii, drama absolută	2.6 2.6 1.2 1.1	Identificarea în textul dramatic a tipurilor de antinomie prezentate în manual Identificarea si explicarea tipurilor de conflict ilustrat în piesă Dezbatere privind relația dintre dreptatea absolută şi dreptatea socială ca sursă a conflictului dramatic Exercițiu de redactare a unui eseu pe tema dramei absolutului	1	Text suport, activitate de grup, activitate frontală Activitate de grup Activitate de grup, apoi individuală	Temă pentru acasă
Modalități de construire a personajelor Comportamente, atitudini	2.1 3.3 2.6	Comentarea relațiilor dintre personaje Exerciții de argumentare privind profilurile personajelor; Exerciții de comparare dintre eroii din textele dramatice şi din proza lui Camil Petrescu	1	Texte suport, activitate frontală. Activitate de grup Activitate de grup, apoi individuală	Temă pentru acasă

Elemente de limbaj, didascalia	2.6 3.1 3.2	Exerciții de identificare a rolului notațiilor autorului pe fragmentul textului dramatic studiat Exerciții de identificare şi analiză a structurii argumentării la personajele fragmentului Exerciții de argumentate pornind de la un citat din piesă	1	Texte suport – fragment Camil Petrescu şi text de prezentare , activitate de grup, activitate frontală Activitate frontală, apoi individuală	Temă pentru acasă
Estomparea granițelor dintre speciile dramatice tradiționale: - teatrul mitic; - teatrul parabolic; - teatrul absurd. *Meşterul Manole,* de Lucian Blaga	2.1 2.6 3.2	Discuții referitoare la caracteristicile dramaturgiei (structuri tradiționale) Extragerea ideilor principale din textul de prezentare din manual Lectura şi înțelegerea textului, rezumarea conținutului Identificarea trăsăturilor specifice teatrului mitic ca text dramatic Exercițiu de comparare a subiectului epic al baladei *Monastirea argeşului* cu cel dramatic al piesei *Meşterul Manole*	1	Activitate de grup Text suport – fragmente *Meşterul Manole* de Lucian Blaga Activitate de grup, activitate frontală Activitate frontală, apoi individuală	Temă pentru acasă

Lirismul şi teatrul Funcția emotivă a limbajului Modalități de realizare a funcției emotive a limbajului literar	2.6 1.3 3.2	Identificarea elementelor expresioniste din opera dramatica a lui Lucian Blaga Exerciții de extragere a ideilor principale din textul referitor la funcția emotivă a limbajului	1	Texte suport Activitate de grup, activitate frontală Activitate frontală, apoi individuală	Temă pentru acasă
Arta spectacolului dramatic, confluențe mitice	3.2 3.1 1.3	Dezbatere privind misiunea meşterilor pornind de la un fragment de text Exercițiu de redactare a unui eseu: paralela între drama ideatică în viziunea lui Camil Petrescu (ca tentație a absolutului)şi în cea aparținând lui Lucian Blaga (ca luptă a inconştientului cu raționalul din om şi din afara lui)	1	Activitate frontală Activitate independentă Activitatea în grup	Temă pentru acasă

Iona, de Marin Sorescu Monolog, structura personajului	1.3 3.1	Compararea structurii dramatice tradiționale cu structura textului lui Marin Sorescu Realizarea unei paralele între legenda biblică şi textului lui Sorescu Exerciţii de identificare a specificului monologului dramatic în textul studiat Realizarea unei fişe de caracterizare a personajului pe baza reperelor de interpretare Exercițiu de argumentare	2	Activitate frontală Activitate independentă Activitate individuală	Temă pentru acasă
Evaluare	2.1 2.6 3.3 1.1 2.6 1.2 1.3	Exercițiu de redactare a unui eseu structurat (pe grupe) privind un moment semnificativ din evoluția dramaturgiei româneşti.	1	Activitatea individuală Activitatea pe grupe Activitatea independentă	Redactarea eseului şi observarea activității elevilor

Instruirea asistată de calculator	2.1 2.6 3.3 1.1 2.6 1.2 1.3	Vizionarea pieselor prevăzute în programa de studiu (comedia, drama); Elevii compară aspectele care sunt diferite în textul scris şi în piesa văzută pe DVD; Dezbateri, discuţii , clarificări; Detalierea unor aspecte legate de ecranizare, jocul actorilor, scenografie	2	Evaluarea activităţii elevilor	Vizionare Observarea elevilor

Bibliografie

Articole[90]

ADELL, Jordi, *„La navegación hipertextual en el World-Wide Web: implicaciones para el diseño de materiales educativos'';* sursa*:* http://www.ull.es/departamentos/didinv/tecnologiaeducativa/doc-adell1.htm

ALONSO, C. y Gallego, D., *„Integracion curricular de los recursos technologicos'',* Barcelona, 1995, Oikos Tau apud Cabero, J., Duarte, A., Barroso, J., *„La piedra angular para la incorporacion de los medios audiovisuales, informaticos y nuevas technologicos en los contextos educativos''* în EDUTEC, nr.8, nov. 1997.

BALLESTA, J., *„La formacion del profesorado en nuevas technologias aplicadas a la educacion* (1996) în Salinas, J., *„Redes de comunicacion'',* Palma, 1995 în EDUTEC, nr. 8, nov. 1997

Graells, Père Marquès (1998), *„Usos educativos de internet''* sursa : http://dewey.uab.es/pmarques/ususored2.htm

BARBOT, M. & Chachaty, E., *„Décalages entre offres et attentes'', p.122,* Clé International, Paris, 2002 apud De Serres, Linda, *„Paramètres pour une efficacité accrue de la lectur hypertextuelle en langue segonde'' în* A.L.S.I.C. vol. 7, 2004, p. 135 ; sursa : http://alsic.u-strasbg.fr/v07/alsic_v07-som1.htm

BODIU, Andrei, „Pentru un poet graba de a publica e la fel de rea ca şi lipsa de talent'' , Interviu, revista *Contrafort* : 7-8 (93-94), iulie-august 2002 ; sursa : http://www.contrafort.md/2002/93-94/389.html

CLEMENT, Jean, *„Le e-book est-il le futur du livre'' ?* în http://www.cndp.fr/archivage/valid/14336/14336-2425-2553.pdf

CRĂCIUN, Gheorghe, *„Cum se joacă ultima carte'' în „Observator cultural'',*nr. 86 (343) din 19-25 octombrie 2006; sursa: http://www.observatorcultural.ro/informatiiarticol.phtml?xid=17064

CRACIUN, Gheorghe, *„Viciile lumii postmoderne. Pe un peron de metrou'' în „Observator cultural'', Nr. 342 ; sursa : http://www.observatorcultural.ro/informatiiarticol.phtml?xid=16450*

DEBAISIEUX, Jeanne-Marie, *„TIC et autonomie dans l'apprentissage des langues'* în Mélanges Crapel nr. 28, 2006 ; sursa : http://revues.univ-nancy2.fr/melangesCrapel/sommairePrecedent.php3?id_rubrique=20

DIAZ, F. şi Hernandez, G., *„Estrategia docentes para un aprendizaje significativo : una interpretacion constructivista'',* Mc Graw-Hill, Mexico, 1998, p. 121 apud Barroso, Carlos Ramos, *„Elementos para el diseno de entornos educativos virtuales con base en el desarrolo de habilidades''* în EDUTEC .Revista Electronica de Technologia Educativa, nr. 21, 2006 ; sursa : http://www.uib.es/depart/gte/edutec5.html

DIACONU, Mircea, *„Fragmente despre postmodernism si poezie'',* studiul a fost publicat, în serial, în paginile *„Literatura si arta''* ale cotidianului *„Crai nou'',* 2002 ; sursa : Nordlitera - http://www.nordlitera.ro/modules.php?name=News&file=article&sid=77

DINESCU, Lucia Simona, *„ Imagini virtuale. Poezia si blog-ul'', Observator cultural, nr.337 ; sursa : http://www.observatorcultural.ro/informatiiarticol.phtml?xid=16256*

LAUDRILLARD, Jean, *„Multimedia and the changing experience of the learner'',* British Journal of Educational technology, vol.26, 1995, apud Pothier, Maguy *„Hipermedia et autonomy'',* Hachette, 1997, p.85

[90] Toate link-urile au fost verificate şi sunt funcţionale la data de 29 august 2007

LEVY, Pierre, *„L`intelligence collective''*, La Découverte, 1994, Paris, p.25 apud Helène Godinet - *„Liens et noeuds, filets et toiles''*, sursa: www.cndp.fr

LITTLE, David, *„Learner autonomy''*, Authentik, 1991, Dublin apud Maria Jose Luzon - *„Providing scaffolding and feed-back in online environments'',* sursă: *Melanges Crapel nr.28*
LINN, Marcia, *„Cognition and distance learning'',* Journal of the American Society for Information Science, 47/11, 1996 apud Maria Jose Luzon - *„Providing scaffolding and feed-back in online environments''*- sursă: *Melanges Crapel nr.28*

***„ *Les stratégies de compréhension en lecture'' – sursa : http://www.sasked.gov.sk.ca/docs/francais/fransk/fran/elem/doml/doml5.html*

MASSELOT-Girard, Maryvonne, *„Pourquoi des scénarios pédagogiques''*? în *„Les Scénarios pédagogiques d'éducation à l'image'', sursa : http://www.cndp.fr/tice/animpeda/pourquoi.htm*

PALMER, Parker, *„The Courage to Tech'',* San Francisco (1998) apud Maria Jose Luzon - *Providing scaffolding and feed-back in online environments*-sursă: *Melanges Crapel nr.28;*

PELISSIER, Christa, *„Caractérisation des interfaces porteuses d'information mises en œuvre dans un environnement informatique d'aide à l'apprentissage de la lecture''* în *A.L.S.I.C.*, vol. 6, nr. 2, decembrie 2003 ; sursa : www.alsic.org

PÎRÎU, Elena, *„Abordarea interdisciplinară a conținutului educației''* în EDICT Revista educației, nr. 7 / 2004, sursa: http://www.edict.ro/articole/e07-educatie-civica-interdisciplinara.html

VOICU, Bogdan, *„De la navetă la telecommuting'',* Dilema Veche, Anul IV, nr.172 - 26 mai 2007 ; sursa : http://www.dilemaveche.ro/index.php?nr=172&cmd=articol&id=5738

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

BIDU-Vrânceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ionescu-Ruxandoiu, Liliana, Mancas, Mihaela, Pana Dindelegan, Gabriela, *Dictionar general de stiințe. Ştiințe ale limbii,* Editura Ştiințifică, Bucureşti, 1997.
BRUT, Mihaela, *Instrumente pentru E-Learning. Ghidul informatic al profesorului modern,* Editura Polirom, Iaşi, 2006.
COSTEA, Octavia, *Didactica lecturii,* Editura Institutul European, 2000
CRĂCIUN, Gheorghe, *Aisbergul poeziei moderne*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2000
CRISTEA, Sorin, *Dicționar de pedagogie*, Editura Litera Internațional, 2000
CUCOS, Constantin, *Informatizarea în educație,* Editura Polirom, Iaşi, 2006
GHEORGHE, Mariana, *Tehnologia informației şi comunicațiilor*, Editura Corint, Bucureşti, 2005
NICOLA, Ioan, *Tratat de pedagogie şcolară,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1996
PIAGET, Jean, *Psihologie şi pedagogie,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1972, p. 136, apud Nicola, Ioan, *Tratat de pedagogie şcolară, Editura Didactică şi Pedagogică,* Bucureşti, 1996, p, 395.
SARIVAN, L., *„Inteligențele multiple''* în *„Învățământul primar''* 3/1996, apud *Curriculum Național. Ghid metodologic.Aria curriculară – Limbă şi comunicare''*, Editura Aramis, Bucureşti, 2002.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ[91]

BĂRBOI, CONSTANŢA (coord.), *Metodica predării limbii şi literaturii române în liceu*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
BERCA I., *Metodica predării limbii române*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1974.
BRUNER, J. S., *Pentru o teorie a instruirii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1970.
CERGHIT I., VLĂSCEANU L. (coord.), *Curs de pedagogie*, Universitatea din Bucureşti, 1988.
CERGHIT, IOAN (coord.), *Perfecţionarea lecţiei în şcoala modernă*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
CNC, MEC, *Programe şcolare*, vol 1, Aria curriculară Limbă şi comunicare, seria Liceu, Bucureşti, 2001.
CNC, MEC, *Programe şcolare*, vol 1, Aria curriculară Limbă şi comunicare, seria Gimnaziu, Bucuresti 1999.
CNC, MEC, *Standarde profesionale pentru profesia didactică*, coord. Lucia Gliga, Bucureşti, 2002.
CNC, MEN, *Curriculum National*, Programa şcolară privind Aria curriculara "Limbă şi comunicare", clasele V-VIII, aprobată prin OM. Nr. 4237/23.08.1999.
CNC, MEN, *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor de Limba şi literatura română - învăţământ primar şi gimnazial*, Editura Aramis, 2002.
CREŢU, CARMEN, *Continuturile procesului de invatamint*, componenta a curriculum-ului, în vol. *Psihopedagogie*, Editura Polirom, Iasi, 1998.
CREŢU, CARMEN, *Orientări actuale în problematica curriculum-ului*, Ed. Spiru Haret, Iasi, 1994.
CREŢU, CARMEN, *Teoria curriculum-ului şi conţinuturile educaţiei*, Editura Universităţii "Al. I. Cuza". Iasi, 2000.
CUCOŞ, CONSTANTIN, *Ipostaze ale comunicării educaţionale*, în vol. Logică şi educaţie, Editura Junimea, Iasi, 1994.
CUCOŞ, CONSTANTIN, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iaşi, 1996.
DEWEY J., *Democraţie şi educaţie. O introducere în filosofia educaţiei*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1972.
GOIA, VISTIAN, *Didactica limbii şi literaturii române pentru gimnaziu şi liceu*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
GOIA VISTIAN, ION DRAGOTOIU, *Metodica predării limbii şi literaturii române*, Editura Didactică şi Pedagogică, R. A. Bucureşti, 1995.
GRIGORAŞ, I., *Finalităţile educaţiei*, în vol *Psihopedagogie*, Editura "Spiru Haret", 1994.
HUBERMAN, A., *Cum se produc schimbările în educaţie. Contribuţii la studiul inovaţiei*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.
IACOB, LUMINIŢA, *Comunicarea didactică* în vol. *Pshiopedagogie*, Editura Polirom, Iasi, 1998.
IONESCU, M., (coord.) RADU, I., *Didactica modernă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995.
IORDAN I. - VL. ROBU, *Limba română contemporană*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.
LANDSHEERE, GILBERT DE, *Evaluarea continuă a elevilor şi examenele (manual de docimologie),* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1975
LAUDAT, I. D., *Metodica predării limbii şi literaturii române în şcoala generală şi în liceu*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973.
Genevieve Meyer, *De ce si cum evaluam*, Editura Polirom, 2000.
MOISE, C., *Concepte didactice fundamentale*, vol. I, Editura Ankarom, Iaşi, 1996.
MOMANU, MARIANA, *Proiectarea si desfasurarea activitatii didactice*, în *Psihopedagogie*, Editura Polirom, Iaşi, 1998: 206.
MUSTER, DUMITRU, *Verificarea progresului scolar prin teste docimologice*, EDP, Bucureşti, 1970
NEACŞU, I., *Instruire si învatare*; Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1990.
NECULAU A., T. COZMA, (coord.), *Psihopedagogie pentru examenul de definitivat şi grad II,* Editura Spiru Haret, Iasi, 1994.
PAUN, E., *Sociopedagogie şcolară*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1982.
PIAGET, JEAN, *Epistemologia genetică*, Editura Dacia, Cluj, 1973.
SAMIHĂIAN, FLORENTINA, *CNC, Programe de pregătire a cadrelor didactice pe probleme de didactica disciplinelor (material pentru discuţii),* Botoşani, 2001
Sinteza discutiilor reuniunii rectorilor, Cluj-Napoca, 2001.
SNEE, *Evaluarea curentă şi examenele, Ghid pentru profesori*, coord. Adrian Stoica, Editura ProGnosis, Bucureşti, 2000.

[91] Lucrări utilizate în mod indirect

STANCIU, M., *Reforma conţinuturilor învăţământului*, Editura Polirom, Iaşi, 1999.
ULRICH, CĂTĂLINA, *Managementul clasei, Învatarea prin cooperare*, Editura Corint, Bucuresti, 2000.
VAIDEANU, G. (coord), *Conţinutul învăţământului*, în *Pedagogie*, Editura Universităţii, "Al. I. Cuza", Iaşi, 1986
VĂIDEANU G., *Educaţia la frontiera dintre milenii*, Editura Politică, 1988.
Voiculescu, Elisabeta, *Factorii subiectivi ai evaluarii şcolare*, Editura Aramis, Bucuresti, 1998.

Sitografie

Brodin, É. (2002). "*Innovation, instrumentation technologique de l'apprentissage des langues : des schèmes d'action aux modèles des pratiques émergentes*". Alsic, vol. 5, 2. pp. 149-181. http://alsic.u-strasbg.fr/Num09/brodin/alsic_n09-rec3.htm

Duchiron, E. (2003a), "*Analyse de Teentalk Canada*". Alsic, vol. 6, 2. pp. 157-168. http://alsic.u-strasbg.fr/Num11/duchiron/alsic_n11-log2.htm

Duchiron, E. (2003b), *Les technologies de l'information et de la communication dans l'enseignement / apprentissage des langues : atouts, limites et exploitations potentielles du choix fourni. Mémoire de DEA de didactologie des langues et des cultures*, Université Paris III. http://www.sigu7.jussieu.fr/AEM/recherche.htm

Romary, L. (2005). "*Vers un portail unique pour les publications scientifiques*". Le journal du CNRS, n° 190. http://www2.cnrs.fr/presse/journal/2546.htm
Sites Internet

ArXiv (2005). *E-print archive*. Cornell University library. http://xxx.arxiv.cornell.edu

Cairn (2005). *Soixante revues de sciences humaines et sociales*. Belin, De Boeck, La Découverte, Érès. http://www.cairn.info

Érudit (1998). *Promouvoir et diffuser la recherche universitaire*. Montréal : Université de Montréal, Université Laval ; Université du Québec à Montréal. http://www.erudit.org

HAL-SHS (2004). Archive ouverte en sciences de l'homme et de la société. Centre pour la communication scientifique directe. http://halshs.ccsd.cnrs.fr

JSTOR (2005). *The scholarly journal archive*. Journal storage. [États-Unis]. http://www.jstor.org

Muse (nd). *Project Muse* : *scholarly journals online.* Baltimore (MD) : The John Hopkins University Press. http://muse.jhu.edu

Persée (2004). *Portail de revues en sciences humaines et sociales*. Paris : Ministère de l'éducation nationale, de l'enseignement supérieur et de la recherche, cop. 2004. http://www.persee.fr

****

Bloguri

http://blog.360.yahoo.com/blog-voNwP7Ijbr5MnY1Xhgw-?cq=1&l=6&u=10&mx=16&lmt=5
http://devoratorul-de-carti.ablog.ro/2007-01-31/a-murit-scriitorul-gheorghe-craciun.html
http://laurencejth.over-blog.net/article-5475830.html
http://creatie.librariaonline.ro/
http://luciat.wordpress.com/2007/01/31/gheorghe-craciun/
http://pisicaneagra.ablog.ro/
http://www.bookblog.ro/x-mihaela-butnaru/trupul-stie-mai-mult-fals-jurnal-la-puppa-rusa-1993-2000/
http://www.lumivirtuale.ro/lumi05/nas05.htm

http://www.observatorcultural.ro/
http://www.poezie.ro/index.php/article/228854/index.html
http://www.samaelwings.com/index.html
http://www.ublog.ro/

Literatură şi cultură

http://culturitalia.uibk.ac.at/hispanoteca/Enlaces-Links/Gramatica/Gramática.htm
http://www.actrus.ro/biblioteca/cursuri/index.html
http://www.angelfire.com/de/hispania/#
http://www.cajondeletras.com/
http://www.poesia-inter.net/indexc.htm
http://www.portaldepoesia.com/revistas_sitios.htm

E-learning

http://carnets.contemporain.info/audet/archives/cat_litterature_et_informatique.html
http://dialnet.unirioja.es/servlet/portadatesis
http://edutec.rediris.es/CV/pag/revistas.html
http://edutec.rediris.es/Revelec2/revelec.htm
http://reddigital.cnice.mecd.es/1/firmas/firmas_cabero_ind.html
http://www.developingteachers.com/articles_tchtraining/ict2_darron.htm
http://www.e-revues.lavoisier.fr/
http://www.educause.edu/apps/eq/archives.asp
http://www.eurocall-languages.org/recall/index.html
http://www.futurelab.org.uk/viewpoint/tech04.htm
http://www.gla.ac.uk/rcc/projects/tltsn/index.html#x2
http://www.irrodl.org/index.php/irrodl
http://es.wikibooks.org/wiki/Cibercultura#Nuevas_tecnolog.C3.ADas_y_espiritualidad
http://revues.univ-nancy2.fr/melangesCrapel/sommairePrecedent.php3?id_rubrique=20
http://www.2learn.ca/Toile2/
http://www.bcub.ro/
http://www.cndp.fr/lesScripts/bandeau/bandeau.asp?bas=http://www.cndp.fr/DossiersIE/32/som32.asp
http://www.cndp.fr/spinoo/
http://www.cndp.fr/tice/dossiersie/
http://www.educnet.education.fr/dossier/hypermedia/biblio1.htm
http://www.educnet.education.fr/dossier/livrelec/lecture.htm
http://www.grignoux.be/index.php?content=dp&subcontent=list
http://www.olf.gouv.qc.ca/ressources/ti/index.html
http://www.uib.es/depart/gte/edutec5.html
http://www.ull.es/congresos/Tecneduc/indice.html
http://www.ull.es/departamentos/didinv/tecnologiaeducativa/documentos.htm
http://www.weblettres.net/index.php

Dicţionare

http://www.diccionarios.com/
http://www.e-scoala.ro/dictionar/index.html
http://www.wordreference.com/definicion/acotar

Cuprins

Prefață ……..…….3

I. Introducere…….……5
1.Orientări tradiționale şi moderne…….……5
2. Stadiul actual al domeniului. Ipoteze conceptuale…….……6
3 .Tradițional şi modern în didactica limbii şi literaturii române…….…..7
4. Noile tehnologii ale educației…….8
II. Resursele didactice virtuale……11
1. Utilizarea calculatorului – resurse formative……11
2. Mijloace formative electronice la ora de limba şi literatura română…….14
3. Internetul ca mijloc de comunicare……16
4. Sarcini didactice bazate pe Tehnologia Informației la orele de limbă şi literatură……..17
5. Laboratorul multimedia…….……23

6. Resursele educative ale Internetului……..…..…..24
III. Cibercultura……..…...……26
1. Hipermedia – o nouă formă de discurs ……..…..…… 27
2. Hipertextul …….……29
3. Literatura şi hipertextul ……..…..…….30
4. Hipermedia şi învățarea autonomă ……..……..……31
5. Va fi cartea electronică o carte a viitorului ?.....35
6. Biblioteca virtuală – resursă didactică ……..…….……..37
7. Lectura şi resursele multimedia ……..…….38
IV. Integrarea resurselor T.I.C. în procesul de instruire ……...……..41
1. Integrarea pedagogică a resurselor T.I.C - « *Catastrofă pedagogică sau viitor promițător ? »……41*
2. Pregătirea şi perfecționarea profesorilor în contextul încorporării noilor tehnologii educative……..…….42
3. Utilizarea Internetului în câmpul educației……..……46
4. Scenariul didactic – noi perspective……..……..48
V. Abordări metodice……..……..50
1. Ora de limba şi literatura română……..……..51
2. Situația de învățare şi competențele specifice documentării…….……..54
3. Despre autoeducație. Metoda proiectului……..……57
4. Modele de abordare a conținuturilor didactice…….……...….65
4.1. Poezia optzecistă – modele didactice de abordare a textului…. 65
4.2. Realizarea unui portofoliu la literatura română utilizând resurse electronice…….…….....73
4.3. Prezentarea în Power Point……..……...….76
5. Lectură şi imagine…….……...….78
5.1. Educația pentru lectură…….……79
5.2. Tipuri de lectură…….……81
5.3. Educația pentru imagine / educația pentru multimedia…….…82
5.4. Integrarea documentelor multimedia în activitatea didactică….84
5.5. Exploatarea resurselor video…….….86
6. Literatură şi cinematografie……91
6.1. Dosarele pedagogice *,,Ecran large sur tableau noir''……..91*

6.2. Model didactic de abordare a filmului……..…..95
6.3. William Shakespeare - ,,Romeo şi Julieta'' (model didactic de abordare a unei producții cinematografice realizate după o operă literară)……..….97
7. Utilizarea Instruirii Asistate de Calculator la orele de limbă şi comunicare……..…100
7.1. Aspecte normative în studiul limbii române……100
7.2. Aspecte funcționale în studiul limbii române…….107
8. Aspecte ale proiectării didactice……113
Concluzii…….. 119
Anexa nr. 1 ……..……..……121
Anexa nr. 2 ……..……..……125
Anexa nr. 3 ……...127
Anexa nr. 4 ……...131
Anexa nr. 5 ……...132
Anexa nr. 6 ……...134
Anexa nr. 7 ……...138
Anexa nr. 8…….. 139
Bibliografie..... 149
Cuprins.....154